

Xin gửi sách nơi trang trọng

Độc Tử Quy
hoclamngoi.edu.vn

Không gửi bản quyền, hoan nghênh phổ biến

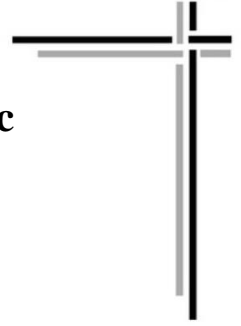
Thầy giáo - Tiến sĩ Thái Lễ Húc

HẠNH PHÚC
trong **1** ý niệm

NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

Thầy giáo - Tiến sĩ Thái Lễ Húc

HẠNH PHÚC
TRONG MỘT Ý NIỆM

Giảng tại: Trung tâm Giáo dục Văn hóa Truyền thống

Dịch giả: Tống Như Cường

Ngày 21/11/2010

NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

MỤC LỤC

TẬP 1.....	1
TẬP 2.....	45
TẬP 3.....	83

TẬP 1

Kính thưa các vị tiền bối, kính thưa các vị tiền bối trong ngành giáo dục, các bạn học, các đồng nghiệp! Chúc mọi người buổi sáng tốt lành!

Hôm nay mọi người cùng về đây tụ họp, chúng ta có thể lĩnh hội được rằng: “*Hữu duyên thiên lý lai tương hội*”. Có lẽ chỗ ở của những bạn học ngồi bên cạnh quý vị và chỗ ở của chúng ta cách xa nghìn dặm. Lần này, chúng ta có người đến từ Đại Lục Trung Quốc, có người đến từ Brunei, Philippines, Singapore, có người đến từ Thái Lan, Đài Loan, còn có những người Hoa Kiều bản xứ ở Malaysia. Chúng ta từ rất nhiều nước Đông Nam Á như vậy đều về đây tụ họp vì chúng ta có cùng một mục tiêu. Đó là mục tiêu tạo lập hạnh phúc nhân sinh cho con cái đời sau của chúng ta. Do bởi suy nghĩ này mà chúng ta mới cùng về đây tụ họp.

Cho nên cái duyên giữa người với người cũng không phải là do ngẫu nhiên. Có bạn nào bị bắt ép phải vào đây và hiện nay vẫn chưa hiểu rõ lý do tại sao bị ép vào đây không? Có lẽ là không. Đúng vậy không ạ? Chúng ta đều có sứ mệnh đối với giáo dục nên mọi người mới về đây tụ họp, cùng nhau nghiên cứu, thảo luận, để đi sâu vào trí tuệ năm nghìn năm của Tổ tiên. Điều này được gọi là: Đứng trên vai của người khổng lồ thì nhìn được càng xa hơn.

Chủ đề của buổi giao lưu hôm nay của chúng ta là “*Hạnh Phúc Trong Một Ý Niệm*”. Thực ra chúng ta cũng vô cùng quen thuộc với hai chữ “*Hạnh Phúc*”, nhưng cách nhìn, sự nhận biết, sự tìm cầu của mỗi một người đối với hạnh

phúc có lẽ không hoàn toàn giống nhau. Thưa quý vị! Quý vị có hạnh phúc không? Quý vị cho rằng cả đời này mình hạnh phúc hay là bây giờ rất hạnh phúc? Cho nên, khi đi sâu vào vấn đề này thì sự suy xét cho mỗi vấn đề đều có độ sâu và cũng có độ rộng.

Có một lần, trong một tiết mục trên truyền hình ở Đài Loan có một người họ Hồ. Người ta vốn hỏi ông: “Ông họ Hồ à?” thì ông ấy trả lời rằng: “*Rất hạnh phúc*”. Bởi trong tiếng Trung, phát âm hai chữ “*họ Hồ*” (*xing hu*) với hai chữ “*Hạnh Phúc*” (*xing fu*) gần giống nhau. Ai ai cũng đang tìm cầu hạnh phúc. Đây là mục tiêu của cuộc đời.

Khi chúng ta thấy hai chữ “*Hạnh Phúc*” thì chúng ta có nghĩ đến những việc này không: Làm thế nào để cho cha mẹ hạnh phúc? Làm sao để cho con cháu đời sau hạnh phúc? Làm thế nào để cho cuộc đời học sinh của chúng ta hạnh phúc? Làm thế nào để cho tất cả những người có duyên ở bên cạnh chúng ta, bởi vì gặp được chúng ta mà hạnh phúc được mang đến cuộc đời của họ? Chúng ta có suy xét đến vấn đề này không?

Giả sử trong cả đời này, chúng ta từ đầu đến cuối chỉ nghĩ một vấn đề đó là chỉ nghĩ đến hạnh phúc của bản thân mình thì tôi tin rằng chắc chắn chúng ta sẽ không hạnh phúc. Tại sao vậy? Bởi vì hạnh phúc sẽ không đến với cuộc đời của một người ích kỷ như vậy. Khi chúng ta ích kỷ, chỉ nghĩ đến bản thân mình, đến khi không như ý của mình thì chúng ta không được vui, chúng ta sẽ tức giận. Như vậy làm sao chúng ta có thể hạnh phúc được! Chúng ta chỉ nghĩ đến bản

thân thì lòng dạ càng ngày càng hẹp hòi, mũi nhỏ, mắt cũng nhỏ. Thế giới của chúng ta càng ngày càng nhỏ hẹp thì làm sao chúng ta rộng rãi được!

Cho nên từ chủ đề này, chúng ta cũng đang quan sát tâm lòng của mình, quan sát trạng thái tâm lý của mình. Giả sử hôm nay chúng ta cùng nhau nghiên cứu, thảo luận một chủ đề, hoặc mở Kinh điển của Tổ tiên ra thì sự thu hoạch của mỗi một người cũng không giống nhau. Mấu chốt không phải là ở quyển Kinh này mà mấu chốt ở trạng thái tâm lý của chúng ta - những người học tập. **Cho nên thái độ quyết định thành quả, quyết định sự thành công, chứ không phải là sau khi thành công rồi mới thay đổi thái độ của chúng ta.**

Ví dụ: Một người tạo dựng sự nghiệp nhưng tính khí thường nông nầy. Anh ta nói rằng: *“Sau khi tôi thành công, nhất định tôi sẽ sửa cái tính khí này”*. Tư duy này đã có vấn đề rồi. Anh ta không thay đổi được tính khí thì anh ta có thể thành công hay không? Khi nổi giận lên thì anh ta như mãnh hổ. Có ai lại thích ở cùng với hổ chứ! *“Thiên thời không bằng địa lợi, địa lợi không bằng nhân hòa”*. **Người thường xuyên nổi giận thì làm sao có được nhân hòa? Làm sao có thể tập hợp sức mạnh của mọi người?** Khi người ta nhìn thấy họ, họ chỉ mới ngồi xuống thì người ta đã đứng hét dậy: *“Xin lỗi! Tôi muốn đi vệ sinh”*. Người như thế sao có thể nói là sau khi họ thành công, họ sẽ tiến thêm một bước là thay đổi thái độ. Bản thân tư duy này đã không hợp lý rồi.

Thực ra cuộc đời của mỗi con người đều có lý lẽ của họ. Tuân theo chân lý, tuân theo lý lẽ hay cách nhìn của bản thân họ thì đường đời mà họ đi sẽ rất không giống nhau. Cho nên điều quan trọng nhất của việc học là: **“Học quý lập chí”**. Chúng ta lập ra chí hướng cao xa thì lúc này học tập Kinh điển của Tổ tiên sẽ có động lực phi thường, sẽ chăm chỉ phi thường. Tại sao vậy? Bởi vì chúng ta muốn vì tất cả bọn trẻ của chúng ta, vì con cái đời sau của chúng ta, vì sự truyền thừa văn hóa mà học tập. **Cho nên tấm lòng càng rộng lớn thì sự thu hoạch càng lớn**. Giả sử hôm nay chúng ta học là bởi vì: *“Vừa khéo thứ Bảy tuần này tôi không có việc gì để làm nên đến đây để xem cảnh nào nhiệt”*. Cũng cái nhân duyên như vậy nhưng sự thu hoạch mà mỗi người nhận được lại không giống nhau.

Hiện nay chúng ta đều muốn hướng về hạnh phúc. Chúng ta hãy xem trong thời đại lớn này, nhân loại thời nay của chúng ta cũng đều muốn tìm cầu hạnh phúc, nhưng kết quả thế nào? Có càng ngày càng hạnh phúc hay không? Điều này đáng để chúng ta quan tâm. Ví dụ người với người chung sống với nhau hòa thuận, như vậy là đã không ngừng tiến về phía hạnh phúc. Nhưng vấn đề hiện nay đến rồi, tỷ lệ vợ chồng ly hôn càng ngày càng cao. Như vậy có hạnh phúc hay không? Quý vị đã từng nghe người nào nói rằng: *“Tôi đã ly hôn năm lần rồi. Tôi rất là sung sướng”*. Có hay không? Cuộc đời như vậy chắc chắn là bị giày vò rất đau khổ. Nhưng tình trạng như vậy càng ngày càng nhiều. Tỷ lệ ly hôn ở rất nhiều thành phố lớn chiếm gần 50%, có nơi còn vượt quá 50%.

Thực ra người thời nay rất cố gắng. Mọi người có cảm nhận được không? Tình trạng bận rộn của người thời nay là bận rộn nhất trong năm nghìn năm nay. Đáng lẽ ra bận rộn nhất, cố gắng nhất thì kết quả đạt được phải hạnh phúc nhất. Có đúng không ạ? Nhưng lại có một câu nói rằng: **“Cố gắng sẽ có kết quả, nhưng chưa chắc sẽ có kết quả tốt”**. Tại sao vậy? Đó là vì đi sai đường thì càng cố gắng càng rời xa mục tiêu.

Cho nên bước nhanh hay bước chậm thì hiện nay không phải là điều quan trọng nhất. Có một điều còn quan trọng hơn so với tốc độ của bước đi, đó là **phương hướng**. Phương hướng cố gắng của cuộc đời chúng ta thực sự là đi cùng một hướng với hạnh phúc. Như vậy thì càng cố gắng mới càng gần với mục tiêu. Cho nên, đầu tiên chúng ta phải bình tĩnh để quan sát mục tiêu của chúng ta có đúng hay không. Hiện nay chúng ta đang sống trong thời đại này thì có thể bình tĩnh lại hay không? Nếu người mà không bình tĩnh, chân tay luống cuống thì bước đi cũng sẽ không đi đúng đường được. Nhưng sự khắc họa tình trạng cuộc sống của người thời nay là: **Bận, bận, bận, nhanh, nhanh, nhanh**. Từ lúc mở mắt ra, người ta đã vội vàng mặc quần áo, vội vàng uống ly sữa, vội vàng đi giày, vội vàng ra bắt xe buýt, vội vàng ăn cơm, vội vàng đi ngủ. Họ đã sống như vậy cả một ngày. Thậm chí giống như chúng ta hiện nay đang bước vào tuổi trung niên, có lúc đột nhiên mở mắt ra là nghĩ: **“À! Mình cũng đã bốn mươi tuổi rồi! Sao mà nhanh vậy!”**. Chúng ta cũng bị chính mình làm cho giạt mình. Năm tháng như trôi đưa, tuổi càng cao thì cảm giác càng sâu sắc.

Có một người làm nghề kinh doanh. Anh ta bán quýt. Đây là một câu chuyện thời xưa. Vừa khéo anh ta muốn đi đến một huyện thành để buôn bán. Đây là lần đầu tiên anh ta đến đây. Anh ta chưa từng đến huyện thành này bao giờ. Anh ta chỉ biết rằng đi theo hướng này là không có vấn đề gì, nhưng lại không biết rằng có thể đến trước khi cửa thành đóng hay không để còn kịp vào bán hàng. Anh ta vừa đi vừa lo lắng như vậy.

Đột nhiên anh ta thấy có một cụ già đi ngược lại phía mình, cụ già đi ra từ phía huyện thành, có lẽ cụ là người bản địa. Anh ta rất vui mừng bèn hỏi cụ già rằng: *“Thưa cụ! Xin cụ cho cháu hỏi, đi như thế này thì có thể vào thành trước khi cửa thành đóng vào lúc gần tối không ạ?”*. Cụ già nói: *“Cháu hỏi đúng người rồi. Ta là người bản địa”*. Tiếp theo, cụ già nhìn người thanh niên này từ đầu tới chân, lại nhìn từ chân đến đầu rồi nói với anh ta rằng: *“Người trẻ tuổi như cháu đi từ từ thì vẫn kịp”*. Cụ già gật gật đầu rồi nói: *“Tạm biệt!”* rồi đi mất.

Người thanh niên này nghe xong thì vừa đi vừa chau mày mà nghĩ rằng: *“Mình đi nhanh còn sợ đến không kịp mà lại còn bảo mình đi từ từ”*. Cho nên anh ta càng đi càng nhanh thêm, càng đi càng nhanh. Do đi nhanh quá, cái đòn gánh mà anh ta gánh quýt đem bán đung đưa đung đưa, nên quýt đã tung hết ra ngoài. Thế là anh ta dừng lại để nhặt quýt lên. Sau khi nhặt xong, anh ta lại tiếp tục lên đường. Anh ta đã nhìn thấy cổng thành ở trước mắt rồi, còn cách xa khoảng mấy trăm mét thì đúng lúc đó cửa thành đóng sập lại. Sự suy nghĩ của người thanh niên chỉ là dựa vào kinh

nghiệm của bản thân anh ta. Còn cụ già là dựa vào kinh nghiệm cả đời của cụ, thậm chí là đứng vào góc độ của người thanh niên, xem xét tình trạng của anh ta để đưa ra ý kiến với anh ta.

Cuộc đời của chúng ta cũng giống như người thanh niên này, cũng phải đến huyện thành. Cụ già thì giống như trí tuệ năm nghìn năm, văn hóa lịch sử năm nghìn năm, giống như trí tuệ của Khổng Mạnh được ghi chép ở trong Kinh sách để chỉ dẫn cho cuộc đời của chúng ta. Đến một lúc nào đó, chúng ta cũng sẽ là cụ già này. Sẽ có một hôm, các học sinh của quý vị đột nhiên hỏi quý vị rằng: “*Thưa thầy, Khổng Tử nói: “Học nhi thời tập chi, bất diệc duyệt hồ” (Học mà thường thực hành thì không có gì vui sướng bằng). Nhưng sao em lại khổ như thế này? Thưa thầy! Thầy có thể chỉ dạy cho em rằng câu nói này có đúng không? Đời người có thể càng ngày càng vui vẻ không?”*”.

Thưa các thầy cô giáo! Khi học sinh hỏi quý vị như vậy thì quý vị đã chuẩn bị cho tốt để trả lời câu hỏi này chưa? “*Are you OK?*”. Có khả năng học sinh sẽ hỏi quý vị câu hỏi này đây. Quý vị sẽ nói rằng: “*Tôi chỉ dạy mẫu giáo, nên trẻ mẫu giáo không biết*”. Tôi thông báo với mọi người rằng hiện nay trẻ mẫu giáo đã có bệnh trầm cảm. Tôi không nói dối quý vị chút nào. Trẻ nhỏ ở trường mẫu giáo chỉ cần thấy cha mẹ của mình bất hòa thì đứa trẻ này sẽ chau mày. Nó sẽ rất đau khổ, bởi vì cả thế giới của nó cũng đều trở nên u tối.

Căn nguyên chúng trầm cảm của rất nhiều người là ở đâu? Đó là khi họ lên hai, lên ba tuổi mà cha mẹ lại bất hòa

thì cái nhân này đã được gieo trồng. Cho nên vấn đề của người lớn hiện nay tại sao lại khó giải quyết? Bởi vì quý vị chỉ nhìn trước mắt mà tìm không thấy nguyên nhân gây ra bệnh của họ. Thông thường một số bệnh nghiêm trọng mà muốn tìm nguyên nhân gây bệnh cũng phải tìm về mười năm trước, hai mươi năm trước thì mới có thể từ trong căn nguyên của bệnh để giải quyết vấn đề. Cho nên thế giới này muốn ổn định thì việc chung sống giữa vợ chồng là mấu chốt. Trẻ nhỏ có nhân cách kiện toàn hoàn chỉnh hay không đều quyết định bởi việc chung sống giữa cha mẹ của chúng. **Vợ chồng yêu thương mặn nồng thì con cái sẽ biết thế nào được gọi là “đạo nghĩa”. Vợ chồng bất hòa thì cả đời này con cái sẽ rất khó mà tin tưởng người khác, khó mà hòa thuận với người khác được.**

Chúng ta hãy hồi tưởng lại lúc chúng ta còn bé, khoảng hai tuổi, ba tuổi khi mở miệng ra thì câu đầu tiên là gì? “*Cha của tôi nói rằng..., mẹ của tôi nói rằng...*”. Từ lời nói của bọn trẻ, chúng ta có thể biết được sự quan trọng của địa vị của cha mẹ trong cuộc đời của chúng. Đến khi chúng lên năm tuổi, sáu tuổi và bắt đầu đến trường thì câu đầu tiên của chúng là: “*Thầy giáo nói rằng...*”.

Cho nên, cha mẹ tốt, thầy cô giáo tốt thì nhân cách, đức hạnh của đứa trẻ sẽ có nền tảng vững chắc. Nhưng nếu trong lòng bọn trẻ là: “*Cha của mình không giữ lời*”, “*Thầy giáo không giữ lời*”. Như vậy thì chúng ta hãy nghĩ xem đứa trẻ này có thể tin tưởng rằng người khác sẽ giữ chữ ‘*tín*’ không. Tại sao chúng ta phải đưa ra câu hỏi như thế này? Bởi vì có

một cuộc điều tra về tâm lý đã hỏi rất nhiều em nhỏ rằng đối với cha mẹ thì điều gì là chúng không thể chấp nhận được nhất. Đa số câu trả lời của bọn trẻ là: “*Cha mẹ không giữ lời*”. Một người không tin tưởng ngay cả cha mẹ của mình thì xin hỏi cả cuộc đời này, người đó sẽ tin tưởng được ai?

Cho nên trong nền văn hóa mấy nghìn năm của chúng ta có rất nhiều gia tộc cũng đều lập một cái biển ở trước linh đường của Tổ tiên của mình và đề rằng: “**Thiên Địa Quân Thân Su**”. Như vậy có thể thấy địa vị của một vị vua của một nước, địa vị của cha mẹ, địa vị thầy cô giáo là vô cùng cao quý. Họ được lập ở trong linh vị của Tổ tiên, ở trong từ đường của Tổ tiên. Sự ảnh hưởng của họ đến cả đời của bọn trẻ cũng vô cùng sâu sắc. Chúng ta hãy suy nghĩ thật kỹ càng thì sẽ có thể hiểu được tính quan trọng của những mẫu người này đối với con cháu đời sau, thậm chí là đối với cả xã hội.

Cho nên vừa nãy tôi có nói với mọi người rằng học sinh của chúng ta có thể sẽ hỏi chúng ta những vấn đề về cuộc đời. Tôi từng tiếp xúc với một sinh viên của Viện nghiên cứu. Anh ta học ở trong Viện nghiên cứu của một trường Đại học rất nổi tiếng. Có một hôm, anh ta viết luận văn ở trong thư viện, viết một cách rất khó nhọc cho nên anh ta đã đi ra ngoài thư viện. Đột nhiên anh ta nhìn thấy cư dân vùng lân cận dẫn theo một con chó nhỏ đi tản bộ. Con chó nhỏ này cười rất vui vẻ, đầu thì cứ lắc lắc, đuôi thì cứ vẫy vẫy. Hơn nữa, nó lại còn mặc quần áo.

Hiện nay, có người còn không có quần áo để mặc, thế mà chó cũng có quần áo để mặc. Cho nên mọi người phải biết

được rằng có lúc thú vật còn có phúc hơn cả con người. Cho nên phải nhờ vào tu dưỡng, phải tu phúc. Quý vị xem, chó thời nay có phúc cũng rất lớn, còn được đi tắm SPA, còn được xịt nước hoa. Có đúng không ạ? Đương nhiên điều này cũng là bởi vì con người có chút điên đảo. Cha mẹ thì họ không phụng dưỡng mà chuyên môn đi hầu hạ con chó. Cha mẹ bị bệnh mà một giọt nước mắt họ cũng không rơi, nhưng khi con chó bị bệnh thì họ khóc chết đi sống lại. Cho nên người không học thì không biết đạo, không biết nghĩa. Điều này đã được thể hiện trong xã hội hiện nay của chúng ta.

Khi anh ta nhìn thấy con chó này đi một cách ung dung, thông thả như vậy thì đột nhiên anh ta có một cái cảm giác bi thương: *“Sao mình sống không bằng một con chó! Hiện nay mình đau khổ đến như vậy!”*. Cho nên anh ta lấy hết dũng khí đi hỏi người thầy hướng dẫn của anh ta rằng: *“Thưa thầy! “Học nhi thời tập chi, bất diệc duyệt hồ” (Học mà thường thực hành thì không có gì vui sướng bằng). Nhưng tại sao em lại khổ như thế này? Có phải là Khổng Tử đã nói sai chăng?”*. Thầy của anh ta nói với anh ta rằng: *“Tôi cũng giống như em”*.

Giả sử học sinh của chúng ta đến hỏi chúng ta rằng: *“Thưa thầy! Sao mà đời người lại khổ như vậy?”*, chúng ta lại vội vàng tiếp lời họ rằng: *“Tôi cũng giống như em”*. Là người giáo viên thì nhất thiết không được trả lời học sinh như vậy, nếu không thì tỷ lệ tự sát sẽ tăng cao. Nếu mục tiêu của cuộc sống là đau khổ thì ta còn sống để làm gì?

Kết quả là anh bạn sinh viên đó vẫn không tin, trong lòng vẫn còn có một chút không cam tâm: *“Sự thật sao có*

thể là như thế này được?”. Anh ta bèn đi hỏi người thầy được hoan nghênh nhất trong khoa của mình. Anh ta vẫn tiếp tục đi hỏi người thầy này vấn đề như trước là: “Thưa thầy! “Học nhi thời tập chi” thì phải “bất diệc duyệt hồ”. Vậy tại sao em lại khổ như thế này?”. Kết quả là người thầy giáo này dùng ánh mắt rất kiên quyết nhìn anh ta mà nói: “Cuộc đời vốn là như vậy!”. Thế là anh ta càng chán nản.

Rốt cuộc, chúng ta có nhận biết được hạnh phúc chân chính hay không? Hạnh phúc “**chân**” chính, tại sao lại phải nhấn mạnh chữ “**chân**” này? Bởi vì có nhiều người đã rất cố gắng mà đến cuối cùng đều không biết phải làm gì. Có người đã đến bốn, năm mươi tuổi cũng đều nói một câu rằng: “Giả sử cuộc đời này mình có thể làm lại lần nữa thì chắc chắn là mình sẽ không làm như thế này, mình sẽ không làm như thế kia”. Nhưng trọng điểm của câu nói này ở đằng trước là “*làm lại lần nữa*”. Xin hỏi mọi người rằng đời người có thể làm lại lần nữa không? Đây là điều không thể. Vấn đề là nếu đời người có thể làm lại lần nữa thì quý vị thực sự sẽ không đi lại con đường như vậy sao? Như vậy thì phải cần có định lực, có trí tuệ thì mới phân biệt được.

Bây giờ chúng ta hãy suy ngẫm. Có rất nhiều người, ví dụ nói rằng: “*Nếu tôi thay ông chủ khác thì cuộc sống của tôi sẽ tốt hơn*”. Giả sử bên cạnh quý vị có người bạn như vậy thì quý vị hãy quan sát họ, khi họ thay đổi ông chủ khác thì vấn đề vẫn xảy ra như cũ. Có hay không? Ví dụ cô ta rất đau khổ và cô ta nói rằng: “*Tôi thay bạn trai khác thì sẽ được hạnh phúc*”. Quý vị hãy tiếp tục quan sát, tôi có thể

đảm bảo với quý vị mười phần chắc chắn rằng, sau khi cô ta thay người bạn trai khác thì cô ta vẫn cứ đau khổ.

Trong Thiền Tông có một câu chuyện, có một nhóm người đang tham thiền vấn đạo, đột nhiên gió thổi làm động cái phướn. Người thứ nhất nói: “*Phướn động rồi!*”. Người thứ hai nói: “*Không phải! Là gió động*”. Cuối cùng, Lục Tổ Huệ Năng Đại sư - Ngài là người giác ngộ nên đã nói: “*Chẳng phải gió động, cũng chẳng phải phướn động. Đó là cái tâm của các ông động*”.

Cho nên đây cũng không phải là vấn đề của ông chủ, cũng không phải là vấn đề của người vợ mà là vấn đề của ai? Đó là các vị tự nói nhé, tôi không nói. Ở thời đại này, khi nói thì chỉ nên nói chạm đến đáp án là phải dừng lại. Điều này rất quan trọng. Giả sử quý vị nói điều gì cũng đều nói thấu triệt thì có lẽ là lần sau người bạn này sẽ không đến gặp bạn nữa. Tại sao vậy? Một người tỉnh ngộ thì đó là một mình tỉnh ngộ chứ không phải là người khác bắt ép làm cho họ tỉnh ngộ. Mọi người hãy xem chữ “*Ngộ*” này viết như thế nào? Đó là tâm của ta, bản thân mình hiểu ra rồi mới tỉnh ngộ.

Cho nên Mạnh Tử nói: “*Học vấn chi đạo vô tha, cầu kỳ phóng tâm nhi dĩ hĩ*”. Luôn luôn có thể trở về với chân tâm thì mới là học vấn chân thực. **Luôn luôn đem vấn đề đùn đẩy cho hoàn cảnh bên ngoài, đều là vấn đề của người khác thì chúng ta vĩnh viễn không thể giải quyết được, hơn nữa sẽ làm cho vấn đề càng ngày càng phức tạp.**

Nhưng hiện nay, khi nghĩ đến hạnh phúc thì chúng ta đã hướng ra bên ngoài để tìm cầu hạnh phúc: “*Để cho tôi*

lấy được một người chồng tốt thì tôi sẽ hạnh phúc. Để cho tôi dạy dỗ những em học sinh tốt thì tôi sẽ hạnh phúc. Để tôi mua một chiếc xe BMW thì tôi sẽ hạnh phúc. Để cho tôi mau chóng đóng hết số tiền vay mua nhà thì tôi sẽ hạnh phúc. Để cho tôi có thể mua được một bộ quần áo hàng hiệu thì tôi sẽ hạnh phúc". Xin hỏi mọi người: Có thật sự là hạnh phúc không? Ví dụ nói rằng: *"Tôi mua được một bộ quần áo hàng hiệu thì sẽ hạnh phúc"*. Hôm sau quý vị mặc bộ quần áo hàng hiệu này đi làm, rồi lượn qua lượn lại trước mặt từng người đồng nghiệp một vì sợ họ không biết đây là hàng hiệu. Nhưng lượn nửa ngày mà chẳng có ai chú ý thì hạnh phúc của quý vị sẽ biến thành đau khổ. **Cho nên hạnh phúc tìm cầu ở bên ngoài thì kết quả cuối cùng chắc chắn sẽ là đau khổ. Tại sao vậy? Bởi vì cầu mà không được ắt sẽ khổ.** Quý vị lượn nửa ngày mà mọi người đều đang bận nên không chú ý đến. Quý vị hỏi một người đồng nghiệp nam rằng: *"Anh không cảm thấy hôm nay tôi có điều gì khác mọi hôm sao?"*. Sau đó anh ta nói: *"Có u? Có u?"*. Cho nên chúng ta đã đem chìa khóa của hạnh phúc vui vẻ giao cho người khác. Hơn nữa, khi mua bộ quần áo đó, khi quẹt thẻ tín dụng thì tiền lương đã đi hết hơn nửa. Nửa tháng về sau, có lẽ họ phải ăn mỳ ăn liền, không có tiền cho nên phần sau vẫn là đau khổ.

Có rất nhiều người nói rằng: *"Mặc quần áo là phải theo mốt, nếu không thì sẽ bị người ta cười chết. Thời nay mà còn ăn mặc như vậy thì người ta cười chết"*. Mọi người suy xét vấn đề thì chớ nên gặp sao hay vậy. Hiện nay, suy xét vấn đề thì phải bình tĩnh, phải có kiến giải, phải có trí tuệ. *"Người ta*

cuời chết” là người ta chết chứ không phải chúng ta chết, vậy thì quý vị căng thẳng nỗi gì. Có đúng vậy không?

Hơn nữa, sự giỏi giang của người thời nay là phải giỏi giang ở chỗ nào? Giả sử giỏi giang là bởi vì sống ở căn nhà rất sang trọng, mặc quần áo rất đẹp thì thực sự người như vậy rất mệt mỏi. Bên cạnh quý vị có người như vậy không? Vậy nếu quý vị cảm thấy đó là hạnh phúc thì quý vị nên đi sâu vào điều tra, nếu không sẽ không có tinh thần khoa học, phải thực sự tìm ra lẽ phải chứ không thể chỉ nhìn bề ngoài. Quý vị xem những đôi vợ chồng minh tinh đi trên con đường lớn trải đầy ánh sao. Khi họ vừa ra khỏi nhà thì “*tách tách tách tách tách*”, có rất nhiều máy ảnh hướng về phía họ. Có đúng không ạ? Khi đi dự Giải Kim Tượng Oscar, họ dắt tay nhau rất vui vẻ. Nhưng khi về đến nhà đóng cửa lại thì họ tay cũng không dắt nữa, lời cũng không nói nữa. Có hay không? Có chứ! Quý vị xem, những minh tinh đó trong cả cuộc đời đã kết hôn mấy lần? **Chúng ta đều nhìn bề ngoài mà không nhìn tình trạng thực sự.**

Quý vị nói xem, khi mua một căn nhà lớn như vậy, chỉ tính chi phí quản lý trong một năm họ phải mất bao nhiêu tiền? Cho nên họ mua căn nhà đó thì họ phải kiếm tiền. Nhưng căn nhà to như vậy phải để cho người khác trông nom, cho nên họ phải thuê nữ giúp việc, thuê người làm để trông nom nhà cửa. Sau đó, trong một năm vào dịp trung thu họ đến ở một lần, vào dịp Tết họ đến ở một lần. Một năm họ chỉ ở hai ba lần, nhưng họ lại phải mau chóng kiếm tiền để trả nợ. Người làm của họ cả một năm sống ở đó ba trăm sáu mươi ngày. Vậy xin hỏi mọi người, ai là người có

phúc báo? Ai là người hưởng phúc? Đó là người làm của họ, chứ không phải họ.

Cho nên người thời nay bận rộn kiếm tiền, chạy theo hư vinh và ham muốn không bờ bến khiến cho người ta chết mệt. Có lúc không phải chỉ có bản thân mình mệt. Cái hư vinh so sánh một cách khập khiễng đó càng ngày càng tăng thêm. Họ không chỉ so sánh bản thân mình với người khác, mà còn so sánh vợ với người khác, so sánh chồng với người khác, so sánh con trai với người khác. Cuối cùng, những người thân thích sống bên cạnh họ cũng đều mệt.

Cho nên giá trị quan sai lệch không chỉ cản trở bản thân chúng ta mà còn cản trở rất nhiều người ở bên cạnh. Sự tiến bộ thực sự của nhân sinh quan khiến chúng ta dù sống ở căn nhà nhỏ cũng cảm thấy rộng lớn như trời đất, ăn rau xanh hữu cơ cảm giác rất là thơm ngon. Nhiều người có rất nhiều tiền, ăn những món ăn rất đắt mà vừa ăn vừa nghĩ đến việc khác thì căn bản họ không biết được mùi vị của rau bó xôi rốt cuộc nó ra làm sao.

Không biết mọi người đã từng ăn cơm với ông chủ lớn chưa? Người ta nói với ông ta thì cái gì ông cũng: “Ừ, ừ, ừ”. Thực ra quý vị nhìn vào mắt của ông ta thì hình như là có nghe mà không lọt. Có rất nhiều việc mà ông ta phải lo lắng. Khi nhân sinh quan một người có tiến bộ, đặc biệt là người nữ giới, khi nhân sinh quan có tiến bộ thì người đó đặc biệt có khí chất. Người có khí chất thì bộ quần áo hai mươi đồng cũng có thể mặc thành hai nghìn đồng. Người không có khí chất thì khi mặc bộ quần áo hai nghìn đồng thì cũng biến

thành hai mươi đồng. Cô ta trưng diện rồi để cho người ta đoán là bao nhiêu tiền, khi người ta đoán thì làm cho cô ta tức chết đi được.

Cho nên chúng ta phải theo đuổi, theo đuổi điều căn bản nhất đó là sự trưởng thành của nhân sinh quan con người. Trưởng thành sẽ có sự vui sướng. Hôm nay chúng ta sửa đổi một thói quen xấu, từ nay không còn bị nó điều khiển nữa. Vậy chúng ta có vui mừng không? Quý vị không có phản ứng gì cả. Quý vị chưa có kinh nghiệm này ư? Ví dụ như nam giới hút thuốc lá, một ngày hút ba bao, không hút thì như là sắp không thở được nữa. Đột nhiên có một hôm hạ quyết tâm cai thuốc thì anh ấy sẽ vui sướng trong bao lâu? Cả đời này không còn làm nô lệ cho lòng ham muốn nữa. Sự vui sướng này được gọi là **“hạnh phúc chân thực”**. *“Chân thực”* là vĩnh viễn sẽ không thay đổi thì mới được gọi là *“chân thực”*. Những điều có sự thay đổi thì không phải là *“chân thực”*.

Nhưng tuyệt đại đa số những định nghĩa của chúng ta về hạnh phúc đều là xây dựng trên vật chất, sự việc và con người có sự thay đổi. Giả sử chúng ta định nghĩa hạnh phúc là như vậy thì chúng ta sẽ không thể có được *“hạnh phúc chân thực”* bởi vì phương hướng của chúng ta đã sai lệch. **Cho nên chúng ta hãy nhìn cái thời đại lớn này, con người thực ra đã thiếu sự suy ngẫm sâu xa.** Người ta bảo sao thì chúng ta hay vậy. Sau đó chúng ta chạy theo một, gặp sao hay vậy. Hơn nữa, sau khi theo đuổi sai lầm thì người của từng lứa tuổi cũng đều có sự đau khổ của họ.

Bây giờ chúng ta hãy xem bọn trẻ, vợ chồng bất hòa thì bọn trẻ sẽ đau khổ. Khi học tiểu học, trẻ em đã so đo thành tích học tập một cách rất nghiêm trọng, rất cực nhọc. Lên đại học rồi, sinh viên không biết cuộc đời phải nên làm như thế nào, luôn luôn có nhiều muộn phiền. Hơn nữa trẻ nhỏ hiện nay ở trong trường học cũng rất buồn phiền vì không biết làm sao để chung sống với người khác. Sau khi kết hôn, vợ chồng không biết phải chung sống ra sao. Hàng ngày, ngày nào vợ chồng cũng có những cuộc cãi vã nho nhỏ, cách ba, sáu, chín thì lại một trận cãi lớn. Tại sao cãi lớn lại là ba, sáu, chín? Bởi vì sau một lần nổi trận lôi đình thì phải điều dưỡng hai ngày thì mới khôi phục lại nguyên khí.

Nhưng mọi người nên chú ý rằng, sau khi nuôi dưỡng thành thói quen xấu thì dường như nếu không làm theo thói quen xấu ấy, quý vị sẽ cảm thấy kỳ kỳ làm sao ấy. Thói quen đã trở thành tự nhiên. Khi quý vị thường xuyên cãi nhau thành thói quen rồi, đột nhiên có một hôm cảm thấy toàn thân không được thanh thản: *“Hôm nay còn có việc gì mà mình chưa làm nhỉ. À! Hôm nay mình vẫn chưa cãi nhau!”*.

Mọi thói quen xấu phải được mau chóng sửa đổi. Lấy thanh gương trí tuệ ra chặt đứt những sợi tơ phiền não, nếu không thì thời gian quý báu của đời người cũng đều hao phí hết. Phải làm những việc có ý nghĩa. Hôm nay chúng ta suy ngẫm một chút. Xin hỏi: Những người đã kết hôn, có người nào trước khi kết hôn đã đi học năm ngày về bài học làm thế nào để cho vợ chồng hòa thuận không? Có hay không? Có người nào sau khi kết hôn đã đi học năm ngày về bài học làm thế nào để giáo dục con cái đời sau

không? Xin giơ tay! Chà chà! Tôi vô cùng bội phục dũng khí của mọi người. Như vậy mà quý vị cũng dám kết hôn, cũng dám sinh con. Quý vị thật sự là có tinh thần: “*Không biết sợ là gì!*”. Quý vị cũng không biết tương lai sẽ ra làm sao, nhưng vẫn cứ “*xung phong*”.

Cho nên chủ đề ngày mai chúng tôi giao lưu với mọi người sẽ là “*Lễ Ký*” và “*Học Ký*”. Những cuốn sách Kinh điển này có gợi ý như thế nào đối với sự giáo dục của chúng ta? Sự giáo dục này không chỉ áp dụng đối với học sinh mà còn giáo dục con cái của chúng ta. Chúng ta vừa là thầy cô giáo, vừa là cha mẹ của con cái mình. Thậm chí khi làm việc ở trường, chúng ta cũng là cấp trên, là lãnh đạo. Trường học cũng là một gia đình lớn. Khi làm một lãnh đạo thì phải làm sao để thương yêu cấp dưới của mình. Chúng ta cần phải hiểu đạo lý ở trong đó là: “*Người mà không học thì không biết*”. Làm nhà lãnh đạo có đạo làm vua. Làm thầy giáo có đạo làm thầy. Làm thầy thuốc có đạo của người thầy thuốc. Theo nghề kinh doanh buôn bán có đạo của nhà kinh doanh. Đâu có ngành nghề nào mà không có chánh đạo?

Vậy thì trước khi chúng ta làm thầy cô giáo, khi còn ở Học viện Sư phạm, chúng ta có được học năm ngày về đạo làm thầy không? Xin hỏi mọi người: Mọi người đã được đọc “*Sư Thuyết*” của Hàn Dũ chưa? “*Sư giả, sở dĩ truyền đạo, thụ nghiệp, giải hoặc dã*” (*Thầy là người truyền đạo (truyền thụ đạo lý), thụ nghiệp (tiếp nhận và truyền thụ tri thức), giải hoặc (giải đáp những nghi vấn)*). Vậy xin hỏi mọi người: Tổ tiên của chúng ta để lại “*Lễ Ký*” và “*Học Ký*” sâu sắc nhất, mọi người đã được đọc chưa? “*Học nhiên hậu tri*

bất túc, giáo nhiên hậu tri khôn. Tri bất túc nhiên hậu năng tự phản dã. Tri khôn nhiên hậu năng tự cường dã. Cổ viết: Giáo học tương trưởng dã” (Học rồi sau đó mới biết chưa đủ, dạy rồi sau đó mới biết là khó khăn. Biết không đủ sau đó mới tự kiểm điểm lại mình. Biết khó khăn, sau đó mới tự phấn đấu thêm lên. Cho nên nói: Việc dạy và học hỗ trợ giúp nhau tăng trưởng).

Câu nói này đến từ đâu? Đến từ Tổ tiên. Hiện nay chúng ta học thì cảm thấy mặt trăng của nước ngoài tròn hơn. Chúng ta biết đến cuốn sách có tựa đề: “*Émile hay là về giáo dục*”. Chúng ta biết rất nhiều nhà giáo dục tâm lý học nước ngoài, nhưng chúng ta có biết Khổng Tử không? Chúng ta có biết Hàn Dũ không? Trí tuệ lịch sử lâu đời này có lẽ chúng ta đã không lưu ý đến.

Nhưng có một điều rất kỳ diệu là trong những bảo bối mà Tổ tiên chúng ta để lại, quý vị đã từng được xem quyển sách cổ nào mà ở đằng sau có in hai hàng chữ là: “*Sách có bản quyền, nghiêm cấm sao chép*” không? Cho nên, người có trí tuệ chân chính thì họ hiểu được rằng: “*Nhân chi sơ, tính bản thiện*”. Mỗi một con người đều có bản thiện, đều có “*minh minh đức*”. Cho nên trí tuệ, đức hạnh của con người là vốn đã có sẵn, không phải là do chúng ta cho họ. Đã không phải là do ta cho họ vậy thì chúng ta không được cảm thấy rằng hình như là công lao của mình rất nhiều.

Thực tế có rất nhiều người mở lớp dạy về tâm lý, thu phí rất cao, học ba buổi thu hơn một nghìn. Hiện nay tôi không ăn thức ăn chín bán trên thị trường, giá cả thị trường

có lẽ tôi phải đi điều tra một chút. Có người còn thu năm nghìn đồng cũng có. Xin chia sẻ với mọi người rằng: **“Thu nhân tiền tài, dữ nhân tiêu tai”** (*Lấy tiền của người khác thì phải gánh tai họa cho người khác*). Quý vị thu của người ta cao như vậy mà cuối cùng vấn đề của người ta cũng không giải quyết được thì xin hỏi, vấn đề của họ ai là người sẽ phải gánh chịu? Đúng rồi! Quý vị lấy nhiều tiền của người ta như vậy thì quý vị không phải gánh chịu sao? Đúng không? Cho nên *“Quân tử ái tài, thủ chi hữu đạo”*, hôm nay quý vị thu tiền của họ rồi dạy bảo cho họ trí tuệ chân chính ở mức độ cao và có thể giải quyết được vấn đề thì được. Nếu giải quyết không được thì quý vị phải chịu trách nhiệm.

Trong “Lễ Ký” và “Học Ký” có nói: *“Cấm ư vị phát chi vi dự”* (*Nghiêm cấm từ lúc chưa xảy ra được gọi là phương pháp dự phòng*), đây được gọi là phương pháp dự phòng. Trong mọi học vấn, Tổ tiên của chúng ta cũng đều nói đến việc: *“Cấm ư vị phát”* (*Nghiêm cấm từ lúc chưa xảy ra*). Dự phòng cũng giống như trong y học là: *“Bất trị dĩ bệnh trị vị bệnh”* (*Không trị bệnh đã phát mà trị từ khi bệnh chưa phát*). Dự phòng trong chính trị là: *“Bất trị dĩ loạn trị vị loạn”* (*Không trị khi đã xảy ra loạn lạc mà trị từ khi chưa xảy ra loạn lạc*).

Cũng giống như vậy, chúng ta là thầy cô giáo thì không trị những đứa trẻ đã xảy ra vấn đề mà phải trị từ khi chúng chưa xuất hiện vấn đề, lúc đó chúng ta đã có thể chỉ dẫn đúng cách cho chúng. Điều này được gọi là

cao minh! Giả sử đợi đến khi xuất hiện vấn đề rồi mới đi thu dọn, như vậy thì thu dọn không xuê. Bên này thu dọn được một chút, đợi lát nữa lại phải chạy đến bên kia. “*Cấm u vị phát*” cũng là một học vấn mà trong “Đệ Tử Quy” từ câu thứ nhất cho đến câu cuối cùng cũng đều là “*cấm u vị phát*”. Câu thứ nhất là: “*Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn*” (Cha mẹ gọi, trả lời ngay) thì đứa bé này sẽ có sự cung kính, nó sẽ không ngạo mạn, không cãi lại cha mẹ. Đợi đến khi cha mẹ nói một câu mà đứa bé này nói trả lại chín câu, điều đó được gọi là: “*Nhất ngôn cửu đỉnh*”. Đến lúc đó quý vị muốn dạy bảo thì có dễ dạy bảo không?

Hiện nay chúng ta không có trí tuệ “*cấm u vị phát*” cho nên đều phải thu dọn mớ hỗn loạn. Xin hỏi các thầy cô giáo: Quý vị tin tưởng rằng bọn trẻ càng ngày sẽ càng tốt hơn thì xin giơ tay! Tốt rồi! Xin bỏ tay xuống! Nếu chúng ta không phát huy trí tuệ “*cấm u vị phát*” thì tôi không tin rằng bọn trẻ càng ngày càng tốt hơn. Quý vị còn có thể làm công việc của người thầy giáo thì tôi cũng khâm phục quý vị. Có đúng không? Cũng giống như là thế giới càng ngày càng u tối, càng ngày càng hắc ám mà tôi vẫn cứ tiếp tục dạy học. Nên thực sự là càng ngày càng có hy vọng, càng ngày càng có hy vọng, sau đó thì cần cố gắng để làm. Khi chúng ta lĩnh hội được “*cấm u vị phát*” thì chúng ta phải dạy bảo con cái từ tâm tính căn bản của chúng. “*Giáo dã giả, trưởng thiện nhi cứu kỳ thất*”, làm tăng trưởng lòng thiện của chúng, bỏ cứu những lỗi lầm, thói hư tật xấu của chúng. Trí tuệ rất sâu xa đó đều ở trong “*Lễ Ký*” và “*Học Ký*”.

Chúng ta hãy xem, ví dụ như hiện nay, con cái nói chuyện với cha mẹ thì rất dễ to tiếng. Tại sao vậy? Đó là vì con cái hay nóng nảy, lòng ham muốn quá lớn, không có tính kiên nhẫn. Đây cũng là vấn đề. “Đệ Tử Quy” dạy: *“Thân hữu quá, gián sử canh, di ngô sắc, nhu ngô thanh, gián bất nhập, duyệt phục gián”* (Cha mẹ lỗi, khuyên thay đổi. Mặt ta vui, lời ta dịu. Khuyên không nghe, vui can tiếp). Quý vị xem, giả sử đứa trẻ học được câu này từ nhỏ thì nó sẽ thông hiểu tình người, chăm sóc người khác tỉ mỉ, chu đáo. Tại sao vậy? Nó phải quan sát, lần này khuyên nhủ không được thì phải đợi. Hôm nay tâm tình của mẹ vui vẻ thì *“duyet phục gián”* (vui can tiếp). Chữ *“duyet”* này là khi thấy người khác vui vẻ thì chúng ta mới tiếp tục đến khuyên nhủ. Nếu lúc cha mẹ rất không vui mà nó vẫn cứ ở đó mà không nắm rõ được tình hình thì cuối cùng sẽ xảy ra xung đột. *“Duyệt phục gián”*, chữ *“phục”* nghĩa là không ngại phiền phức, rất kiên nhẫn.

Hiện nay chúng ta không có tấm lòng như vậy. Chúng ta khuyên người khác một lần không được thì: *“Mặc kệ anh sống hay chết! Đúng là không có thiện căn!”*. Chúng ta đã không có tính kiên nhẫn, lại còn hay phát cáu. Cả cuộc đời này của chúng ta, có nhiều lúc tinh thần và thời gian của con người đều hao tổn vào sự suy nghĩ về mặt tiêu cực. Trong mặt tiêu cực thì đặc biệt chúng ta rất dễ hoài nghi chính bản thân mình, đả kích chính mình. Có hay không ạ? Trong thời đại này, muốn tìm được một người rất có lòng tin thì không phải là dễ.

Có lẽ tôi nói đến đây thì có người không phục mà nói rằng: *“Tôi rất có lòng tin”*. Giả sử một người rất kiên định

mà nói rằng: “*Tôi rất có lòng tin*” thì có lẽ anh ta là người tự đại. Mọi người hãy chú ý mà xem, quý vị chú ý đi quan sát, người thực sự có lòng tin thì sẽ đúng mực, không tự ti cũng không kiêu ngạo. Lập tức sợ người khác không biết họ là người ưu tú thì chưa chắc họ thực sự là người có lòng tin. Họ vội vàng khoe khoang bản thân. **Trên thực tế, người kiêu ngạo thực ra là người tự ti. Tại sao họ lại phải kiêu ngạo? Họ sợ người ta xem thường họ.**

Cho nên “Đạo Trung Dung” mà Tổ tiên nói đến rất thú vị. Nhưng đối với những đạo lý của tâm tính, nếu chúng ta không đi sâu vào Kinh sách mà tùy theo người thế gian để đàm luận những quan điểm và kiến giải thì chúng ta rất khó có thể hòa nhập vào cảnh giới này. Cho nên con người phải tự tin như thế nào? Mở đầu, “Tam Tự Kinh” đã nói cho chúng ta rất rõ ràng rằng: “*Nhân chi sơ, tính bản thiện*”. Đó là tin tưởng chính mình có bản tính thiện mà không tự ti. Nhưng vì “*câu bất giáo, tính nãi thiên*”, cho nên “*mình vẫn còn có khuyết điểm*”. Một người mà có thể cảm thấy rằng mình có khuyết điểm thì họ sẽ không kiêu ngạo. Nếu họ luôn luôn cảm thấy “*mình cao hơn người ta*” thì họ mới kiêu ngạo.

Cho nên quý vị hãy xem Kinh sách, câu mở đầu thứ nhất cũng đều là câu quan trọng nhất như: “*Nhân chi sơ, tính bản thiện*”, hay “*đại học chi đạo, tại minh minh đức*”. **Một người thực sự tin tưởng rằng bản thân mình có bản thiện, có minh đức và nếu chịu khó cố gắng thì có thể có trí tuệ và đức hạnh giống như Thánh Hiền. Họ tuyệt đối sẽ không tự ti. Sau đó họ sẽ cố gắng, mau chóng sửa**

chữa thói quen, tật xấu của bản thân. Họ không muốn chà đạp bản thân mình nữa. Tự mình có bản tính tốt như vậy đó. Cho nên có nhận thức như vậy thì tinh thần và thời gian của họ sẽ tuyệt đối không bị hao tổn vào việc tự mình phủ định mình.

Quý vị có hy vọng rằng con cái và học sinh của quý vị cũng đều tin tưởng bản thân mình có thể trở thành Thánh Hiền và sẽ không luôn luôn phủ định bản thân mình không? **Luôn luôn ỷ rỗi phủ định bản thân cũng là phiền muộn. Khi phiền muộn nặng nề thì trí tuệ không được mở mang.** Cho nên câu cuối cùng trong “Đệ Tử Quy” có nói rằng: “*Vật tự bạo, vật tự khí, Thánh dữ Hiền, khả thuận tri*” (Chớ tự chê, đừng tự bỏ. Thánh và Hiền, dần làm được). Câu này cũng là “*cám ư vị phát*”. **Nó đối trị tâm lý sai lầm tự mình phủ nhận mình.**

Người thời nay có lúc tức giận chính bản thân mình đến nổi lấy tay đập vào tường. Như vậy là tự mình phủ nhận mình rất nghiêm trọng rồi. “Lễ Ký” và “Học Ký” có nói “*cám ư vị phát*” là phương pháp dự phòng. “*Đương kỳ khả chi vị thời*” được gọi là phương pháp kịp thời. “*Bất lãng tiết nhi thi chi*” được gọi là phương pháp tiến dần từng bước. “*Tương quán nhi thiện chi vị ma*” được gọi là phương pháp quan sát học tập lẫn nhau. Những phương pháp này mấy nghìn năm trước cũng đã được viết trong Kinh sách của Tổ tiên. Tổ tiên cũng không nhận những điều này là phát minh của mình. Vậy mà người thời nay đều nói rằng lý luận này là do tôi phát minh ra. Khổng Tử nói rằng những điều giáo huấn mà Ngài nói đến là “*thuật nhi bất tác*”. Ngài chỉ đem

những trí tuệ quý báu của Thánh Hiền thời xưa truyền lại, kế thừa đời trước và truyền lại cho đời sau mà thôi.

Người thực sự đi vào cảnh giới thì họ sẽ hiểu rất rõ ràng rằng những đạo lý mà Tổ tiên nói đến cũng đều là điều vốn có trong bản thiện của mỗi một con người, không phải là họ cho người ta. Cho nên họ sẽ không tranh công để cảm thấy rằng điều này do mình phát minh ra. “*Thuật nhi bất tác*”, Khổng Tử đã cho chúng ta thấy rằng thái độ tìm tòi, học hỏi rất quan trọng. Một người có chút lĩnh hội điều gì đó mà đã cảm thấy rằng bản thân mình lĩnh ngộ được rồi thì chắc chắn sẽ rơi vào sự kiêu ngạo. Cho nên vừa rồi, tôi có nói với mọi người rằng trong “*hạnh phúc chân thực*” thì chữ “*chân thực*” này phải bất biến thì mới được hạnh phúc. Lòng hiếu thảo của một người từ đầu chí cuối là bất biến thì người này sẽ rất hạnh phúc.

Khi thấy mẹ bước vào cửa, một đứa bé hai, ba tuổi sẽ giơ hai cánh tay ra và gọi: “*Mẹ!*” rồi chạy đến xà vào lòng mẹ. Như vậy có hạnh phúc không? Rất hạnh phúc! Vậy mọi người có bao giờ thấy một người con sáu mươi mấy tuổi khi gặp người mẹ chín mươi tuổi của mình thì người con giống như đứa bé lên hai tuổi khi bước vào cửa là gọi: “*Mẹ!*”, rồi chạy lại ôm chầm lấy mẹ chưa? Có hay không ạ? Giả sử quý vị có thấy người như vậy thì quý vị hãy mau mau theo học người đó. Bởi vì người đó biết được hạnh phúc chân thực của cuộc đời là gì.

Giả sử hôm nay chúng ta hai mươi, ba mươi tuổi, chúng ta đã có gia đình riêng, đã có một gia đình nhỏ. Khi

trở về nhà bố mẹ, khi vừa bước vào nhà, chúng ta nói: “*Mẹ! Con đã về rồi!*”. Vậy quý vị xem, người đó có hạnh phúc không? Hiện nay, có người không những không nói: “*Mẹ! Con về rồi!*” mà khi đẩy cửa bước vào nhà của mình rồi thì một câu hỏi han cha mẹ họ cũng không hỏi han rồi cứ ngồi ở đó chẳng nói chẳng rằng. Dù nhà họ gia tài có bạc triệu, tôi cũng dám đảm bảo với quý vị là họ không hạnh phúc.

Cho nên Mạnh Tử nói: Đòi người có ba niềm vui, điều đó cho chúng ta hạnh phúc chân thực, cho chúng ta một phương hướng rất tốt.

Niềm vui thứ nhất:

“*Phụ mẫu câu tôn, huynh đệ vô cố*”, người luôn luôn có tình cảm với cha mẹ, anh chị em thì đến suốt cả đời đều như vậy. Mọi người có bao giờ hồi tưởng lại khi mình còn nhỏ, trong nhà rất nghèo, một que kem mà năm đến bảy người anh chị em cùng nhau mỗi người cắn một miếng. Như vậy có ngon không? Rất ngon. Hồi đó một que kem bao nhiêu tiền? Năm xu hai que kem. Có đúng không? Bây giờ một que kem phải mua với giá hai đồng mà không ngon như hồi xưa. Tại sao vậy? “***Không phải giá động, cũng không phải phước động***”, không phải giá bán que kem thay đổi mà là tâm đã thay đổi thì hạnh phúc cũng thay đổi. Tâm không thay đổi thì hạnh phúc cả đời sẽ được giữ gìn.

Cho nên nếu hiện nay đã qua hai mươi năm rồi, ba mươi năm rồi mà anh chị em vẫn không có chuyện gì mà không chia sẻ với nhau, vẫn không phân biệt bên này với bên kia thì tôi tin rằng gia đình như vậy chắc chắn là một

gia đình khiến cho tất cả những bạn bè xung quanh phải hăm mộ.

Niềm vui thứ hai:

Người xưa có câu: “*Ngưỡng bất quý u thiên, phủ bất tộ u nhân*” (Ngẩng lên không thẹn với trời, cúi xuống không thẹn với người), cả đời này không làm bất cứ việc gì trái với lương tâm thì chắc chắn sẽ có được sự vui vẻ là khi ngẩng lên hay cúi xuống đều không phải hổ thẹn. Người như vậy sẽ không mắc phải chứng trầm cảm, không cần phải uống thuốc ngủ. Người phải uống thuốc ngủ hiện nay càng ngày càng nhiều. Vấn đề ở đâu? Bởi vì họ cảm thấy có rất nhiều việc có lỗi với lương tâm, nên khi đêm khuya thanh vắng họ rất dễ hổ thẹn, tự trách lấy mình.

Có thể khi chúng ta nói đến đây thì những việc trái với lương tâm ngày trước cũng đã làm rồi, vậy thì niềm vui này chúng ta sẽ không có được hay sao? **Người có lỗi biết hối lỗi còn quý hơn vàng.** Những việc trước đây ví như hôm qua đã chết, những việc về sau ví như hôm nay sinh ra. Những lỗi lầm trước đây thì sau khi chúng ta tự kiểm điểm, sửa lỗi và lấy sự sai lầm này để khuyên nhủ tất cả mọi người thì sẽ quý hơn vàng. Khi khuyên nhủ như vậy thì sẽ có rất nhiều người được chúng ta khuyên bảo mà trở lại đường ngay. Bởi vì chúng ta có kinh nghiệm đó thì khi nói với họ sẽ có sự đồng cảm.

Cho nên con người sau khi giác ngộ thì tất cả những lỗi lầm trước đây của chúng ta sẽ trở thành hậu cần, trở thành phép màu rất quan trọng để giúp đỡ người khác được hạnh

phúc. Tôi còn nhớ có một lần, đúng vào lúc đang ăn cơm, tôi thấy có một người phụ nữ chau mày, rất là đau khổ. **Chúng ta nhận thấy rằng đời người thực ra biết buông bỏ thì sẽ được hạnh phúc.** Thấy cô ấy đau khổ như vậy thì tôi có chút không nhẫn tâm nên rất tự nhiên đã nói chuyện với cô ấy. Kết quả là sau khi nói chuyện thì tôi biết được vợ chồng cô ấy chung sống với nhau có vấn đề. Cô ấy kể một số chuyện và tôi đã hướng dẫn cô ấy, dần dần trong lòng cô ấy cũng lo lắng hơn, lông mày cũng giãn ra. Lông mày của một số người khi nhíu lại có thể kẹp chết ruồi. Cho nên giả sử chúng ta có tình trạng này thì cần phải viết một hàng chữ: *“Không mời thì đừng vào, nếu không sẽ bị kẹp trúng thì tôi không chịu trách nhiệm”*. Dần dần lông mày cô ấy giãn ra. Khi đang nghe rất phấn chấn, cô ấy nói: *“Đúng rồi! Đúng rồi! Anh nói rất có lý”*. Sau đó đột nhiên cô ấy nhìn tôi và nói: *“Anh đã kết hôn chưa?”*. Tôi nói: *“Vẫn chưa!”*. Cô ấy nói: *“Ái dà! Anh không biết gì hết!”*. Thế rồi những điều tôi nói trước đó đều trở nên uổng phí.

Quý vị xem, quý vị phải đi qua cuộc sống giống họ thì quý vị mới khuyên nhủ được người cũng có cảnh ngộ như vậy. Cho nên tôi xin được chia sẻ với mọi người rằng: Giác ngộ rồi thì cuộc đời này của quý vị không có việc gì là xấu, khi mê muội thì việc tốt cũng trở thành việc xấu. Tại sao vậy? Bởi vì sau khi mê muội thì tất cả đều ở đó mà tham lam, lo âu, gò ép thì những việc tốt đều biến thành việc xấu. **Sự khổ đau hay vui vẻ, hạnh phúc ở giữa mê và ngộ.** Khi đã giác ngộ rồi, con người buông bỏ hết phiền muộn thì hạnh phúc sẽ ở ngay trước mắt. Cho nên tôi xin được chia

sẽ với mọi người rằng: “*Những việc trước đây ví như hôm qua đã chết*”. Chỉ cần chúng ta bắt đầu từ hôm nay làm bất cứ việc gì cũng tuyệt đối không có lỗi với lương tâm thì sự vui vẻ này bản thân mình cũng có thể nếm trải được. Đây là niềm vui thứ hai.

Niềm vui thứ ba:

Người xưa có câu: “*Đắc thiên hạ anh tài nhi giáo chi*”. Thưa các bạn đồng nghiệp trong ngành giáo dục! Sao không có người nào lộ ra nét mặt tươi cười để cho tôi được nhìn thấy vậy? Sao khi nghe được câu này mà mọi người lại đều không cười được vậy? Nếu không cười được thì chúng ta lại phải nghĩ đến một câu nói khác của Tô tiên là: “*Biết đủ thì sẽ luôn vui vẻ*”.

Giả sử chúng ta dạy học mà có một em học sinh chịu nghe lời, một em học sinh chịu sửa lỗi, một học sinh có tiến bộ thì chúng ta rất là vui mừng. Quý vị chỉ cần nghĩ đến em học sinh này là tốt rồi. Có đúng vậy không? Một người tốt nhưng quý vị không nghĩ đến mà lại nghĩ đến ba mươi mấy em không tốt cho nên quý vị cười không nổi. **Vui vẻ và đau khổ chỉ trong một ý niệm.** Hơn nữa, rất thú vị là sẽ có sự biến hóa vi diệu. Nếu quý vị cứ tập trung vào sự không tốt của những người đó thì sự không tốt đó sẽ bắt đầu phóng to ra và càng ngày càng không tốt. Đây là hiệu ứng Pygmalion. Có đúng vậy không? Đúng rồi! Điều này không phải là đã được nói trong giáo dục học rồi sao!

Có một câu chuyện rất thú vị. Một người bạn đồng nghiệp của chúng ta bước vào lớp học của bọn trẻ, vừa khéo

chiếc bàn đỏ màu trắng, bọn trẻ viết bút lông và chỉ có một giọt mực nhỏ rớt vào một góc của chiếc bàn. Khi người thầy này bước vào và nhìn thấy chiếc bàn này thì đã chau mày: “*Ái dà! Em xem, chỗ này bị bẩn rồi*”. Sau đó, một thầy giáo khác đã nói: “*Toàn bộ chỗ này đều không bẩn*”. Vị thầy giáo thứ nhất chỉ tập trung nhìn vào cái chấm đen đó, còn những phần tốt khác thì anh ấy không nhìn thấy.

Khi quý vị chỉ tập trung nhìn vào những khuyết điểm của chồng mình thì quý vị đều nhìn không thấy tất cả những ưu điểm của anh ấy. Quý vị chỉ tập trung nhìn vào khuyết điểm của con cái thì quý vị cũng sẽ không nhìn thấy tất cả những ưu điểm của chúng. Chúng ta hãy thay đổi một góc độ khác để nhìn. Vậy xin hỏi mọi người rằng, khi đó quý vị có muốn những người sống bên cạnh quý vị cầm kính lúp rồi soi vào khuyết điểm của quý vị không? Có muốn hay không? Giả sử quý vị muốn vậy thì sau này quý vị sẽ là Thánh Hiền. “*Nào cứ đến đây mà soi đi rồi chỉ ra những vấn đề của tôi!*”. Như vậy thì sự tu dưỡng của quý vị rất là tốt. Những lý lẽ tình người thông thường cũng đều tập trung vào mà soi như vậy thì người ta sẽ rất khó chịu, áp lực rất lớn.

Cho nên, “*kỷ sở bất dục, vật thi ư nhân*” (Điều mình không thích thì đừng làm cho người khác). Hơn nữa bản thân chúng ta trong quá trình theo đuổi nghề giáo dục thì đã có một kinh nghiệm, ví dụ khi chúng ta vừa mới tiếp nhận một lớp học này có đồng nghiệp đến và nói: “*Ái dà! Sao mà những em yếu kém nhất đều ở lớp của anh vậy! Anh có biết em học sinh kia là ma vương không?*”. Khi họ nói như vậy thì trong lòng chúng ta sẽ có một ấn tượng và sau đó cứ tập

trung vào theo dõi em học sinh đó. *“Đấy anh xem! Em đó là ma vương đó. Ái dà! Lại ngủ gật rồi! Đấy anh xem, em đó lại đang nghĩ ra những chuyện xấu rồi!”*. Càng nhìn em học sinh đó thì chúng ta lại càng thấy giống. Cho nên, *“không phải là gió động, cũng không phải là phướn động”* mà là tâm chúng ta động rồi.

Ngoài ra, dường như lại có một trải nghiệm thực tế khác. Đó là trong một trường học, thầy Hiệu trưởng đã nói với các giáo viên rằng: *“Tôi đem toàn bộ những học sinh ưu tú nhất của trường cho vào lớp học của thầy. Thầy phải dạy bảo cho tốt. Em nào cũng rất ưu tú”*. Người thầy này từ ngày đầu tiên đến lớp đã mang theo tâm lý vui vẻ để dạy cái lớp này. Quả nhiên thành tích rất ưu việt. Một năm sau thì thầy Hiệu trưởng cười và nói với thầy giáo rằng: *“Tôi nói với thầy một việc, lớp của thầy là lớp được chia lớp theo trạng thái bình thường chứ không có chọn lựa bất kỳ một em học sinh nào”*. Lúc đó người thầy giáo này mới vô cùng ngạc nhiên: *“Tại sao những em học sinh đó ai ai cũng rất ưu tú?”*. Bởi vì người thầy giáo này cảm thấy em học sinh nào cũng rất tốt, cũng rất ưu tú. Cái tâm như vậy đã khiến cho học sinh cảm nhận được rằng thầy giáo yêu thương chúng, thầy giáo tin tưởng chúng. Vậy là chúng đã có động lực.

Vì vậy chúng ta không nên bị ảnh hưởng bởi những kiến giải như vậy mà chúng ta cần tuyệt đối tin tưởng rằng em học sinh nào cũng đều có thể trở nên tốt đẹp. Em học sinh mà từ lớp một đến lớp bốn đều bị thầy giáo ghét bỏ thì khi đến lớp, ánh mắt của em học sinh đó tiếp xúc với ánh mắt của chúng ta sẽ đặc biệt nhạy bén. Khi học sinh đến

một lớp mới thì ánh mắt cũng cứ tập trung nhìn vào người thầy giáo. Chúng vừa mong đợi lại vừa sợ bị tổn thương. Có đúng vậy không? Chúng rất hy vọng rằng: “*Thưa thầy! Thầy phải tin tưởng em. Em muốn sửa chữa*”, nhưng mặt khác chúng lại nghĩ rằng: “*Ái dà! Những thầy giáo khác có nói với thầy của mình là mình rất yếu kém không nhỉ?*”. Nhưng khi ánh mắt của chúng ta hoàn toàn tin tưởng, bao dung những đứa trẻ này thì chúng cũng sẽ cảm nhận được và sẽ hình thành động lực để vươn lên.

Cho nên vấn đề ở thế giới này cũng không phức tạp lắm mà chỉ thiếu một thứ mà thôi. Đó được gọi là ‘tình yêu thương’. Chỉ cần có tình yêu thương thì tất cả những vấn đề của con người sẽ có thể dần dần được giải quyết hết. Cho nên sự giáo dục của Tổ tiên chính là “*Giáo dục của yêu thương*”. Chúng ta nắm được điểm then chốt này, thực sự có thể để cho bọn trẻ yêu thương bản thân mình và yêu thương người khác thì hạnh phúc của chúng sẽ tới. Điều này thực sự là nền tảng quan trọng nhất của hạnh phúc cả đời này của chúng. Cuốn “*Đệ Tử Quy*” đã dạy chúng ta rằng: “*Ân dục báo, oán dục vong*” (*Ân phải báo, oán phải quên*). **Khi trong lòng một người chỉ chứa đựng ân huệ của người khác, chỉ chứa đựng điều tốt đẹp của người khác, họ không bao giờ để ở trong lòng tất cả những điều không vui, thì đương nhiên họ sẽ là người hạnh phúc.**

Chúng ta muốn để cho bọn trẻ có thái độ về cuộc đời đúng đắn như vậy thì đầu tiên chúng ta phải kiểm điểm lại bản thân mình. Hôm nay, trong lòng chúng ta đều ghi nhớ ai

có lỗi với mình, ai rất đáng ghét. Sau đó chúng ta mở cuốn “Đệ Tử Quy” ra và nói: “*Nào các em! Hôm nay thầy dạy các em về “ân dục báo, oán dục vong” (Ân phải báo, oán phải quên)*” thì lập tức chúng ta sẽ bị mắc kẹt. Lời đã nói ra có chân thành không? Có tự nhiên không? Có nảy sinh sự cảm động không? Rất khó. **Cho nên dạy con trai, dạy con gái thì đầu tiên chúng ta phải dạy mình trước.** Bản thân quý vị thực sự có thái độ về cuộc đời như vậy thì quý vị không cần phải nói lý lẽ với bọn trẻ. Bọn trẻ thông qua việc ở bên cạnh chúng ta mà nhìn vào chúng ta, nhìn vào cách mà cha mẹ, thầy giáo đối xử với người khác, nhìn vào những lời nói được nói ra thì chúng sẽ học được. Cho nên nhìn sự việc thì chúng ta phải nhìn từ gốc rễ, phải bắt tay từ gốc rễ chứ đừng bắt tay ở đầu ngọn. **Gốc rễ của giáo dục là lấy thân mình làm gương để giáo dục. Giáo dục bằng lời nói là phụ trợ.**

Nhưng giáo dục hiện nay của chúng ta đều lấy lời nói để dạy bảo mà không chú ý đến việc lấy thân mình làm gương để giáo dục. Như vậy thì gốc ngọn đã bị đảo lộn. Xin chia sẻ với mọi người, hiện nay đâu đâu cũng là hiện tượng gốc ngọn đảo lộn. Ví dụ như dạy bọn trẻ thì điều căn bản nhất là gì? “*Đức giả bản dã, tài giả末 dã*” (*Đức là cái gốc, tài là ngọn*) có đúng vậy không ạ? Quý vị đã được đọc “Đại Học” chưa? Không phải là “*university*”, mà là quyển sách “Đại Học” trong “Tứ Thư”. Cho nên tôi xin được chia sẻ với mọi người rằng, nếu con người không đi sâu vào Kinh sách thì cuộc đời này cái gì là gốc, cái gì là ngọn, cái gì là trước, cái gì là sau, cái gì là nhẹ, cái gì là

nặng, cái gì là chậm, cái gì là gấp...chúng ta cũng đều không phán đoán được.

Ai cũng đều biết được rằng: “*Không điều gì quan trọng bằng việc dạy bảo con cái*”. Trong một gia đình, điều quan trọng nhất là dạy bảo tốt con cái đời sau. Mọi người hãy quan sát xem, phải tốn bao nhiêu thời gian để dạy tốt con cái đời sau? Cho nên “*Dạy con cái là điều quan trọng nhất*” là câu trả lời chính xác nhất.

Câu trả lời chính xác thường chỉ xuất hiện trong bài thi, nhưng khi thi xong là quên mất. Cho nên hiện nay có một hiện tượng là khi người lớn nghe được một số lý lẽ rất hay thì: “*Đúng vậy! Đúng vậy! Anh nói rất có lý! Đúng! Đúng!*”. Đúng xong rồi nhưng đi được một lúc thì họ lại quên hết. Việc như thế nào thì vẫn như thế ấy. Tại sao vậy? **Bởi vì những lý lẽ đúng này nghe được quá ít cho nên không có tác dụng. Những điều không đúng trong nếp sống xã hội quá mạnh cho nên một lúc sau là họ bị cuốn theo.**

Cho nên khi xem câu thành ngữ “*gốc ngọn đảo lộn*” này, không phải nói ai khác mà chúng ta phải kiểm điểm lại xem chính bản thân mình đã nắm được cái gốc chưa. **Cho nên dạy tốt con cái để con cái có đức hạnh là gốc.** Thực tế hiện nay chúng ta đều dạy con cái rằng: “*Phải học hành cho giỏi để sau này kiếm được nhiều tiền*”. Con cái từ nhỏ đã nghe đến tiền, tiền, tiền. **Thế là tiền được chúng xếp ở vị trí đầu tiên, còn cha mẹ được xếp ở vị trí thứ hai.** Cho nên địa phương nào chỉ coi trọng kinh tế thì sẽ là nơi không hiếu thảo nhất, bởi vì họ trọng lợi khinh nghĩa mà.

Hiện nay, có một số bậc tiền bối cảm thấy rất bất lực. Họ còn nói một câu rằng: “*Thế hệ của chúng tôi là thế hệ cuối cùng còn biết hiếu thảo với cha mẹ và là thế hệ đầu tiên bị con cái vứt bỏ*”. Xin chia sẻ với mọi người rằng, nguyên nhân là do “gốc ngọn đảo lộn”. Con cháu đời sau ngay như đạo hiếu là gì cũng không phân biệt được rõ ràng thì làm sao mà chúng hiểu được? Nặng nhẹ, gốc ngọn là trí tuệ rất quan trọng, phải phán đoán cho được.

Chúng ta hãy xem hiện nay vợ chồng, trai gái tìm người yêu thì cái gì là điều quan trọng nhất? “*Đức hạnh*” là câu trả lời tiêu chuẩn. Tôi xin chia sẻ với mọi người lý do vì sao học sinh của chúng ta hiện nay đặc biệt là biết cách thi, nhưng khi bước ra khỏi phòng học lại không giữ quy củ. Bởi vì thầy cô giáo cũng rất biết nói những câu trả lời tiêu chuẩn. **Cho nên làm thầy giáo lâu rồi thì phải thường xuyên thay đổi vị trí để mà suy ngẫm. Nếu không, dạy học lâu quá thì bản thân thầy cô giáo ở trong lớp học sẽ trở thành Quốc vương, trở thành Hoàng Thái Hậu: “Tất cả đều phải nghe theo lời của tôi!”**. Con người sẽ hình thành sự cố chấp như vậy.

Một người bạn thân của tôi nói rằng: “*Sau này anh tìm người yêu thì nhất thiết không được tìm người nào là giáo viên dạy tiểu học*”. Bởi vì họ ở trường là cô giáo thì khi họ về nhà vẫn là cô giáo. Đối với chồng của mình thì cô ta sẽ nói: “*Anh làm gì vậy! Thế mà cũng không biết .....*”. Thừa quý vị! Đương nhiên chúng ta học điều gì thì cũng phải biết cách để học, học một thì phải suy ra ba, cuối cùng thì phải suy đến bản thân mình, chứ đừng nên như điều mà tôi vừa nói lúc nãy.

Có một bạn nam nói rằng: “Đúng vậy! Đúng vậy! Anh xem, vợ tôi đúng là như vậy!”. Quý vị đừng có mà hại tôi, quý vị đừng có mà về nhà rồi nói với vợ quý vị rằng: “Thầy Thái đều nói cô”. Như vậy thì tôi đã kết oán thù với vợ của quý vị rồi. Tất cả những lý lẽ đều là để quán chiếu lại bản thân mình. Làm thầy giáo cũng sẽ có sự cố chấp.

Vậy xin hỏi, làm cấp trên có sự cố chấp hay không? Có rất nhiều người ở công ty là Chủ tịch Hội đồng quản trị, về đến nhà vẫn là Chủ tịch Hội đồng quản trị, thậm chí ở trước mặt mẹ cũng vẫn là Chủ tịch Hội đồng quản trị. Như vậy thì tâm tính cứ tụt lùi về phía sau. Cho nên bản lĩnh của học vẫn cũng đều ở trong trái tim chứ không phải ở bên ngoài.

Vừa rồi chúng ta có nói đến việc vợ chồng, trai gái tìm người yêu. Người thời xưa đều biết rằng lấy vợ là phải lấy cái đức, cái hiền đức của người vợ thì được gọi là “môn đăng hộ đối”. Quý vị có biết cái gì là “môn đăng”, cái gì là “hộ đối” không? Hai thứ được đặt ở trước cửa được gọi là “môn đăng”. Hai đồ vật được đặt ở chỗ đó đại diện rằng cái gia đình này rất có địa vị, rất có học thức. Đó là “môn đăng”. Đồ trang trí ở trên cửa được gọi là “hộ đối”. Hơn nữa cái đó cũng đại diện cho học vấn và địa vị xã hội của họ chứ không phải đại diện cho thu nhập một tháng của họ. Cách nhìn hiện nay đã biến thành “bao nhiêu tiền” rồi.

Người thời nay khi suy nghĩ sự việc thì thật sự là chỉ lo lợi ích trước mắt, sự suy nghĩ quá u nông cạn. Quý vị đi tìm con dâu cho con trai quý vị thì tìm người có nhiều tiền nhất. Như vậy có tốt không? Tìm người có nhiều tiền nhất thì

người đó được gọi là “*thiên kim tiểu thư*”, đụng cũng không đụng được. **Quý vị vì tiền mà lấy về thì có lẽ con trai quý vị cả đời cũng sẽ rất vất vả.** Cho nên phải phân tích cho lâu dài một chút. Quý vị nói rằng: “*Ồ! Cô ấy rất xinh đẹp!*”. Sau khi lấy về thì xin hỏi quý vị rằng, cô ấy xinh đẹp thì quý vị có thể ngắm được bao lâu? Mọi người đều biết rằng xinh đẹp thì quý vị ngắm một ngày, ngắm đến cuối cùng thì cũng không còn ngắm được nữa, bởi vì mệt rồi. Xinh đẹp thì cũng chỉ có thể duy trì được trong ba ngày, năm ngày. Muốn cảm thấy một nửa kia của mình cả một đời cũng rất xinh đẹp nhưng nếu người ấy không có tâm hồn đẹp thì mong muốn của quý vị sẽ không thực hiện được! **Không có vẻ đẹp của tâm hồn thì bảo đảm rằng ba ngày sau là họ bắt đầu cãi nhau.** Nếu không tin thì quý vị cứ thử mà xem. Ba ngày xảy ra biết bao nhiêu là việc thì chắc chắn họ sẽ trở nên cáu kỉnh.

Hơn nữa, điều quan trọng hơn là giấy chứng nhận đăng ký kết hôn cũng đã được đóng dấu rồi. Có đúng không? “*Cuối cùng người ấy cũng đã vào tay mình rồi!*”. Khi tâm tình thay đổi thì không phải là gió động, cũng không phải là phước động mà là tâm động! Từ việc luôn luôn yêu thích những điều tốt của đối phương, đến khi đóng cái dấu đó thì tâm tình đã xoay chuyển rồi. Người chồng bắt đầu nhìn vào khuyết điểm của vợ, bắt đầu: “*Cô phải làm cái gì cho tôi!*”. Lúc đầu vốn là: “*Mình có thể làm gì cho cô ấy?*” đột nhiên biến thành: “*Cô ấy phải làm gì cho mình*”. Từ việc bỏ công sức ra biến thành việc yêu cầu người khác, như vậy thì chẳng có lý nào mà không khổ?

Mọi người hãy xem, hiện nay tất cả những mối quan hệ giữa người và người đều xuất hiện việc “gốc ngọn lẫn lộn”. Cho nên trong văn hóa truyền thống có một câu nói rất thú vị là: “*Vạn pháp do tâm sinh*”. Tất cả những sự việc của người thế gian đều là sự phản chiếu của lòng người. Khi gốc ngọn lẫn lộn rồi thì cái gì cũng là gốc ngọn lẫn lộn. Thậm chí ngay như một cái kẹo cũng thể hiện “gốc ngọn lẫn lộn”.

Mọi người hãy xem hình dáng cái kẹo của ba mươi năm về trước ra làm sao? Chiếc kẹo mặc bộ quần áo màu trắng, rất mộc mạc, tuy không bắt mắt nhưng ăn rất thơm, rất nồng. Có đúng vậy không? Ba mươi năm sau thì chiếc kẹo mặc rất đẹp, có khi còn được đóng trong hộp nhìn rất đẹp, khi mở ra lại có một cái hộp nữa, tiếp tục mở ra thì vẫn được đóng trong túi. Tiếp tục mở túi ra thì có một chút xiu. Xin hỏi rằng chúng ta ăn kẹo hay là nhìn bao bì? Xin hỏi, các vị nam giới lấy vợ về là để quản lý gia đình hay là để ngắm nhìn? Quý vị đừng có xem thường cái kẹo bé nhỏ này không có học vấn. Cái kẹo bé nhỏ này cũng đang phản ánh vấn đề của lòng người là ở đâu. **Lòng người hiện nay không coi trọng thực chất mà coi trọng bề ngoài.** Vậy đương nhiên khi chúng ta lĩnh hội được điều này thì cũng không nên đi xem người khác có coi trọng thực chất không. Đầu tiên thì ai phải coi trọng thực chất trước? Trước tiên, bản thân mình phải hiểu rõ, sau khi giác ngộ rồi thì mới có thể giúp đỡ người khác giác ngộ. Bản thân mình cũng vẫn mơ hồ thì không thể giúp người khác giác ngộ được.

Những nhà lãnh đạo trong một tập thể hiện nay thích dùng những nhân tài như thế nào? Có tài hoa, thông minh.

“Tài giả mạt dã”, nhưng quý vị xem, con người rất dễ yêu thích tài hoa mà xem nhẹ đức hạnh. Cho nên trong tập thể hiện nay tại sao lại có rất nhiều vấn đề? Đó là do coi trọng tài hoa mà không coi trọng đức hạnh. Người có tài nhưng không có đức hạnh sau khi nắm được quyền hành thì họ sẽ làm bừa, làm bậy.

Hồi trước, khi tôi đến trường thi tuyển giáo viên, bài thi tôi cũng đã làm xong, khi thi vấn đáp thì thầy Hiệu trưởng coi thi. Tôi ngồi ở đó, bởi vì sau khi tôi xin từ chức rồi lại đến trường học thi tuyển để lại đi dạy học. Kết quả khi tôi ngồi xuống, thi viết thì đã xong, thi dạy thử thì cũng không tồi, chỉ còn lại mỗi thi vấn đáp thì thầy Hiệu trưởng nói rằng: “Anh có kinh nghiệm về hành chính không?” “Không ạ!”. “Anh đã bao giờ thi đấu và được nhận giải thưởng chưa?”. “Chưa ạ!”. “Anh đã bao giờ hướng dẫn học sinh đi thi đấu và được nhận giải thưởng chưa?” “Chưa ạ!”. Thầy hiệu trưởng hỏi tôi mấy câu hỏi liên mà tôi thì đều lắc đầu. Cuối cùng trong lòng tôi nghĩ rằng có lẽ mình không trúng tuyển rồi, đều là lắc đầu thì làm sao mà trúng tuyển được chứ! Sau khi tôi đi ra thì có một chút buồn bã: “Ngành giáo dục đã không cần tôi nữa rồi”. Tôi ở đó mà rất lấy làm tiếc: Tại sao thầy Hiệu trưởng không hỏi tôi về một vấn đề: “Anh có lòng yêu thương không?”.

Mọi người xem, trong một tập thể thì rốt cuộc đâu là gốc? Đâu là ngọn? Khi chúng ta kết bạn thì **“đạo nghĩa là gốc”**, **“lợi ích là ngọn”**. Hiện nay hình như đều là có lợi để giành lấy thì người ta mới xây dựng quan hệ bạn bè. Không có lợi để lấy thì sẽ trở thành người không quen biết. Như

vậy thì tình nghĩa giữa bạn bè sẽ vô cùng nhạt nhẽo và chúng ta sẽ không lĩnh hội được một câu nói của người thời xưa là: “*Nhân sinh đắc nhất tri kỷ, tử nhi vô hám!*” có mùi vị như thế nào? Chúng ta đã được nếm trải chưa? Cái mùi vị này rất nồng, rất sâu nặng đấy! **Hôm nay chúng ta đã hiểu được rằng hạnh phúc chân thực không phải là tìm cầu ở bên ngoài mà là ở trong lòng của chúng ta.** Con người có thể từ bỏ lòng tham, từ bỏ sự ích kỷ tự tư tự lợi, luôn luôn biết nghĩ cho người khác, luôn luôn có thể yêu thương người khác, có thể tôn trọng người khác, “*ái nhân giả nhân hăng ái chi, kính nhân giả nhân hăng kính chi*”.

Thực ra đau khổ đến từ đâu? Nó đến từ việc quá coi trọng cái “Tôi”. Cái gì cũng là “Tôi”. Mọi người có biết bà Hứa Triết không? Năm nay bà một trăm mười ba (113) tuổi. Mấy ngày hôm nay có lẽ mọi người đã được xem ảnh chụp của bà. Nụ cười của bà rất giống với nụ cười của trẻ thơ. Một người sống một trăm mười ba tuổi mà vẫn giữ được tấm lòng son. Cho nên Mạnh Tử nói rằng: “*Đại nhân giả*”, người thực sự có học vấn, đạo đức là người “*bất thất kỳ xích tử chi tâm*” (không mất tấm lòng son của mình), trong lòng vẫn có thể luôn luôn không chứa đựng những điều không tốt, nhìn thấy người khác là cười.

Mọi người hãy xem, những đứa trẻ mới sinh ra thì một ngày cười bao nhiêu lần? Không có người thì chúng cũng cười. Theo sự điều tra của nhà khoa học thì đứa trẻ hai tuổi bình quân một ngày cười 170 lần. Sau khi trưởng thành thì người trưởng thành một ngày bình quân cười 7 lần. Tôi xin chúc mừng quý vị! Hôm nay số lần mà mọi người cười đã

vượt qua mức bình quân rất nhiều rồi. Sự bắt đầu tốt đẹp đã là thành công được một nửa. Cho nên cái tâm vui vẻ, cái tâm độ lượng của chúng ta sẽ được duy trì cả đời. **Bắt đầu từ ngày hôm nay, quý vị hãy coi ngày nào cũng là ngày đẹp, giờ nào cũng là giờ đẹp, người nào cũng là người tốt, việc nào cũng là việc tốt.** Câu nói mà hiện nay tôi đang nói thì có rất nhiều người cũng đều đang cười mà nói ra. Vậy mà vừa nãy tôi nói: *“Đắc thiên hạ anh tài nhi giáo chi”* thì không có ai cười cho tôi xem. Cho nên mọi người xem, khoảng thời gian này mọi người đã buông bỏ sự cố chấp thì tâm tình đã có sự tiến bộ. **Cho nên niềm vui và hạnh phúc của một người được chuyển biến từ trong suy nghĩ.**

Vậy thì chúng ta hãy thử nghĩ xem, tại sao cuộc đời của một người không ngừng nỗ lực mà đến cuối cùng kết quả của sự nỗ lực là càng ngày càng không cười được. Vậy thì chắc chắn là phương hướng đã sai lầm rồi. **Trong quá trình trưởng thành của đời người, chúng ta đã tăng thêm những điều gì để cho chúng ta cười không nổi? Có quá nhiều sự theo đuổi, phải ăn ngon, mặc đẹp, có rất nhiều sự đua đòi.** Chúng ta hy vọng người chồng phải đẹp trai như diễn viên điện ảnh Lưu Đức Hoa, người vợ phải giống như một ngôi sao màn bạc nào đó. **Có cầu thì có khổ.** Khi quý vị hỏi đứa bé hai tuổi rằng: *“Ai là người đẹp nhất?”*. Đứa trẻ sẽ trả lời là: *“Mẹ”*. Nó vẫn chưa bị tiêm nhiễm. Có đúng vậy không? *“Ai là người đẹp trai nhất?”*. *“Cha”*. Nếu người cha, người mẹ thực sự có đức hạnh thì tôi có thể đảm bảo với mọi người rằng nhận biết này của con cái cũng sẽ như vậy trong suốt cả đời của chúng. Tại

sao vậy? Đó là sự khâm phục đối với cha mẹ từ tận đáy lòng. Cho nên một người mẹ có đức thì khi con trai của bà tìm vợ, chắc chắn người con trai sẽ tìm người giống với mẹ của mình và chúng sẽ không dễ mà tìm lầm người. Điều này cũng rất là vi diệu, rất tự nhiên.

Hôm nay, chúng ta hiểu được rằng nguyên nhân của sự đau khổ là do tham. Tham càng ngày càng nhiều. Trẻ nhỏ không có nhiều tham lam như vậy. Khi nhìn thấy mẹ thì chúng vui mừng, nhìn thấy cha thì chúng cũng vui mừng, nhìn thấy ai thì chúng cũng vui mừng. Sau đó chúng không ghi nhớ những điều không tốt của người ta cho nên chúng sẽ không nổi giận. Chúng không có sự cáu giận, sân hận.

Chúng ta đã đem tâm bản thiện để ghi nhớ những điều không tốt của người khác, cứ như vậy mà chứa đựng nên khi chúng ta nhìn thấy người đó thì: “*Hừ! Có gì là tài giỏi chứ!*”, con giận lại nổi lên. Tâm bản thiện không chỉ có ở trẻ nhỏ, hôm nay chúng ta dạy học ở trường tiểu học thì chúng ta cũng trải qua kinh nghiệm này. Khi bọn trẻ không đúng thì quý vị phê bình chúng, răn dạy và quở mắng chúng một hồi mà sự tức giận của quý vị vẫn không hết. Quý vị vừa mắng xong thì chúng phải ra về: “*Tạm biệt thầy giáo!*”. Chúng đã quên hết mọi chuyện.

Cho nên khi chúng sống với trẻ nhỏ, có một điều tốt là chúng ta luôn luôn duy trì được tấm lòng son. Có lúc gặp phải tình cảnh bị thầy giáo mắng như vậy nhưng khi các em học sinh tan học ra về: “*Tạm biệt thầy giáo!*”. Cuối cùng, học sinh là người có trình độ hay thầy giáo là người có trình

độ? Ai đang dạy ai? Chúng ta không ghi nhớ những điều không vui của người khác thì chúng ta sẽ không sân hận. Không tham, không sân hận, không ngu si, không ngạo mạn, không đa nghi, những trạng thái tâm lý như vậy đều không ngăn cản chúng ta đến với hạnh phúc.

Một người cần phải học năm chữ “không”:

- **Không tham**
- **Không sân hận**
- **Không si**
- **Không ngạo mạn**
- **Không hoài nghi** (*không hoài nghi bản thân mình, cũng không hoài nghi người khác*).

Mọi người thử nghĩ xem, khi một người ngạo mạn thì người khác sẽ bị áp lực. Khi đó bản thân người ngạo mạn có sung sướng không? Cho nên trong thời đại này, bản thân con người đã không nghĩ cho rõ rằng: **Làm tổn thương người khác là chà đạp chính bản thân mình**. Đòi người có một chân lý là: **Hại người khác thì tuyệt đối sẽ là hại bản thân mình**. Quý vị nóng giận với người khác, làm cho người ta sợ muốn chết, còn bản thân mình thì sao? Tức giận sẽ tổn thương đến gan. Có đúng vậy không? Hại người khác tuyệt đối sẽ là hại bản thân mình, làm lợi người khác tuyệt đối sẽ là làm lợi bản thân mình.

Ví dụ hôm nay chúng ta tham gia một khóa học. Người đứng trên bục phát biểu có chút căng thẳng, đứng trên đó mà phát run. Chúng ta ở bên dưới dùng ánh mắt để cổ vũ

cho họ, vỗ tay để cổ vũ cho họ thì họ sẽ không căng thẳng nữa. Làm lợi người khác thì cũng làm lợi bản thân mình. Tại sao vậy? Khi quý vị vỗ tay, bàn tay có huyết đạo thông đến tất cả các cơ quan của cơ thể. Có đúng vậy không? Cho nên khi quý vị vỗ tay thì tốt cho sức khỏe toàn thân.

Hôm nay mọi người đã hiểu được rằng làm lợi cho người khác là làm lợi cho chính bản thân mình. Vậy thì chúng ta có thực sự học được cái gì gọi là “*tình yêu thương thực sự*” không? Sau khi **học được tình yêu thương thực sự, chúng ta sẽ nắm được mấu chốt của hạnh phúc là biết yêu thương**. Có thể yêu thương chính bản thân mình và lại có thể yêu thương người khác, mình có hạnh phúc, người khác cũng có hạnh phúc.

Quý vị đã bao giờ tham dự khóa học nào khiến cho quý vị nhận biết được điều gì là “*tình yêu thương thực sự*” chưa? Mọi người có phát hiện ra rằng hiện nay có rất nhiều người cảm lá cờ lớn về tình yêu thương để làm tổn thương người khác không? Tôi yêu bạn cho nên bạn phải thế này, phải thế kia. Có hay không? Quý vị xem, rất nhiều thanh niên nam nữ yêu nhau nhưng yêu đến cuối cùng thì không sống nổi với nhau nữa, làm hại lẫn nhau cũng có. Tình yêu là cảm giác ấm áp. Tại sao lại càng ngày thì áp lực lại càng lớn? Vậy thì chắc chắn là chúng ta yêu người ta chỉ bằng đầu môi chót lưỡi, còn trên sự thực thì đó là lòng ham muốn, đó là sự yêu cầu, đó là sự khống chế. Cái gì mới là tình yêu chân thực? Phần sau, tôi sẽ lại tiếp tục giao lưu với quý vị.

Hết tập 1

TẬP 2

Kính thưa các vị tiền bối! Kính thưa các vị tiền bối trong ngành giáo dục! Kính thưa các bạn đồng nghiệp! Chúc mọi người buổi sáng tốt lành!

Hôm qua mọi người ngủ có ngon không? Tốt rồi! Ngủ được ngon mới có thể ăn được ngon. Ngủ được ngon lại ăn được ngon là có phúc nhất trong đời người. Giả sử địa vị cao, của cải lại nhiều nhưng ăn không ngon, ngủ không yên thì cũng chưa chắc đã có phúc. Cho nên trong thế gian cái gì là phúc, cái gì là họa, cái gì là lợi, cái gì là hại, có lẽ chúng ta phải bình tĩnh để suy ngẫm thì mới hiểu được.

Ví dụ như hôm qua chúng ta nói rằng phải yêu thương bản thân mình thì mới có thể yêu thương được người khác. Vậy thì chúng ta đã thực sự hiểu được yêu thương chính bản thân mình chưa? Tôi từng giao lưu với sinh viên đại học. Tôi hỏi họ rằng, khi họ học tiểu học thì đức hạnh của họ tốt hay là khi học đại học thì đức hạnh của họ tốt. Có rất nhiều người đều nói là khi học tiểu học. Vậy nếu đức hạnh của chúng ta tốt khi chúng ta học tiểu học thì chúng ta có yêu thương bản thân mình không? Đức hạnh của mình cứ đi xuống. Khi chúng ta đối diện với việc đức hạnh của mình đi xuống như vậy, chúng ta đã làm gì? Chúng ta có giúp đỡ cho nhân sinh quan của mình tiến bộ lên mà không đi xuống hay không?

Cho nên chúng ta hãy nhìn xem, trong cả cuộc đời này, mình đã biết yêu thương bản thân mình chưa? Chúng ta chung sống với bản thân mình từ sáng tới tối hai mươi tư

tiếng đồng hồ mà chúng ta cũng không biết quý trọng bản thân thì xin hỏi rằng chúng ta có thể yêu thương người khác hay không? Chúng ta đều nghĩ rằng: *“Phải yêu thương người khác!”*. Tuy nhiên, chúng ta có thực sự hiểu được cái gì là tình yêu thương hay không. Chúng ta có rất nhiều cách nghĩ về cuộc đời cũng rất tốt. Chúng ta hy vọng yêu thương cha mẹ, yêu thương con cái, có nhiều sự cống hiến đối với xã hội. Tuy nhiên, trong sự theo đuổi những mục tiêu rất tốt này, chúng ta đã đi bước nào chắc bước ấy chưa? Chúng ta có tìm được: *“Quân tử vụ bản, bản lập nhi đạo sinh”* (Người quân tử chuyên chú vào cái gốc, gốc vững thì đạo sinh) chưa? Chúng ta muốn tìm được thành quả có ý nghĩa, có giá trị về cuộc đời thì phải xây dựng trên cơ sở như thế nào? Nếu chúng ta không xây dựng trên cơ sở này thì chúng ta sẽ luôn luôn như câu thành ngữ *“hiếu cao vụ viễn”* (mơ ước hảo huyền).

Tất cả những lời nói này của Tổ tiên đối với cuộc đời của chúng ta cũng đều có sự gợi ý rất lớn. Vấn đề ở chỗ chúng ta chỉ lấy những lời nói này để học thuộc lòng, để đi thi mà không áp dụng vào cuộc đời của bản thân mình. Vì vậy, những lời giáo huấn của Tổ tiên không mang lại gợi ý cho cuộc đời của chúng ta.

Mọi người cảm thấy học “Luận Ngữ” có vui hay không? Quý vị lại không có phản ứng rồi. Tôi nghe đã hiểu rồi. Tuy quý vị không nói nhưng tôi nghe được tiếng lòng của quý vị. Nếu chúng ta đối diện với những Kinh sách năm nghìn năm này mà học một cách khổ sở như vậy, sau đó chúng ta đối diện với bọn trẻ và nói: *“Học nhi thời tập chi, bất diệc lạc*

hồ” (*Học mà thường ôn tập, cũng chẳng thích u!*), thì quý vị nghĩ xem chúng có tin hay không?

Tâm lý của trẻ nhỏ vô cùng nhạy bén, một chút giả dối cũng không dối gạt được chúng. Khi còn nhỏ, chúng ta cũng rất nhạy bén. Hôm đó tâm trạng của cha có vui hay không thì quý vị có biết không? Mặc dù cha không nói gì, nhưng tại sao quý vị lại biết? Cho nên chúng ta thực sự cũng rất nhạy bén, sức mạnh của tâm rất mạnh mẽ. Nhưng sau khi học xong đại học thì mẹ có đau khổ đến muốn chết chúng ta cũng không biết. Tại sao sự nhạy bén và sức mạnh của tâm chúng ta càng ngày càng yếu đi? Điều này đáng để chúng ta phải suy nghĩ.

Tôi nhớ có một lần, các thầy cô giáo tham dự bài giảng về “Đệ Tử Quy” đúng vào dịp Ngày Của Mẹ. Các thầy cô đã sắp xếp để bọn trẻ cảm ơn mẹ và hành lễ quỳ lạy mẹ. Kết quả là những người mẹ ấy ngồi trên ghế tựa và đã rơi nước mắt vì rất cảm động khi bọn trẻ quỳ xuống lạy. Khi đó, có một đứa trẻ năm tuổi ngẩng đầu lên thấy mẹ của nó rơi nước mắt thì nó cũng khóc theo. Tôi ở bên cạnh xem lễ cũng rất cảm động. Sau khi xong buổi lễ, tôi bèn gọi đứa bé này lại và hỏi: “*Tại sao vừa nãy em lại khóc?*”. Nó nói rằng: “*Bởi vì mẹ em khóc*”. Thực sự là tâm của người mẹ và người con liên thông với nhau. Trong một lúc, cái tâm điện đó đã cảm ứng. Đây là thiên tính vốn có của mỗi con người! Cho nên, “*Phụ tử chi đạo, thiên tính dã*”. Tổ tiên đã thuận theo thiên tính của con người để dạy, cho nên rất dễ dạy.

Chúng tôi từng tổ chức một số buổi giảng dạy, có một số quan chức đến tham dự. Lúc mới đến thì các vị quan

chức ấy đầu ngẩng rất cao mà tiến vào. Sau khi xong buổi giảng dạy thì họ đã cúi mình chín mươi độ mà ra về. Sau đó cấp trên của họ nói rằng: “*Ái dà! Nơi này rất nguy hiểm, chuyên môn tầy nã người ta!*”. Thực ra, họ đã hiểu nhầm vì những lời giáo huấn của Tổ tiên thuận theo tính người đê dạy, nên người nào cũng có thể tiếp thu được. Trong cuốn “*Hiếu Kinh*” đã nói cho chúng ta rất rõ ràng rằng: “*Phụ tử chi đạo, thiên tính dã*”, chứ không phải là dạy trái với bản tính của con người.

Chúng ta biết rất rõ Tăng Tử là người con hiếu thảo. Việc này đã được lưu truyền trong “*Hiếu Kinh*”. Trong cuốn “*Hai mươi tư tấm gương hiếu thảo*” có kể rằng: Một hôm, Tăng Tử vào núi kiếm củi. Có người bạn đã phải đi không biết bao nhiêu ngày đường để đến tìm ông. Người mẹ thấy bạn của Tăng Tử đến mà ông lại không ở nhà. Vì người ta đã đi một chặng đường xa như vậy nên người mẹ rất sợ để cho người ta phải đợi. Trong lúc sốt ruột như vậy, muốn gọi Tăng Tử trở về gấp thì người mẹ đã cắn ngón tay một cái. Người thời xưa rất hiền hậu, đều biết nghĩ cho người khác. Khi người mẹ cắn tay một cái thì lập tức Tăng Tử thấy tim nhói đau. Ông biết ở nhà có việc rồi nên vội vàng quay về. Ông nhìn thấy mẹ liền hỏi: “*Mẹ! Ở nhà đã xảy ra chuyện gì phải không ạ?*”. Mẹ của ông nói: “*Không có chuyện gì! Không có chuyện gì! Bạn của con đã đi một chặng đường xa như vậy để đến đây. Mẹ thực sự sợ anh ấy phải đợi. Con về là tốt rồi. Hãy mau tiếp đón bạn đi!*”.

Thực sự là tâm của mẹ và con tương thông với nhau. Tăng Tử tuổi đã cao như vậy mà tâm của mẹ và con vẫn

tương thông với nhau. Thưa quý vị! Thời nay, cha mẹ chúng ta có cần đứt ngón tay thì chúng ta có biết không? Thiên tính của chúng ta sao lại ra nông nổi như vậy! Đáng lẽ chúng ta phải duy trì và phát triển thiên tính này.

Câu chuyện như vậy không phải chỉ có một mà còn có chuyện về Dữu Kiềm Lâu. Ông đang làm quan đột nhiên trong lòng hoảng hốt và lập tức từ quan. Người thời xưa rất đáng quý. Công danh, lợi lộc tuyệt đối không để ở trong lòng. Tại sao vậy? Công danh, lợi lộc là để chăm sóc cho nhân dân chứ không phải là tham lam sự quyền quý đó. Cho nên danh lợi không làm ô nhiễm cái tâm của họ.

Người thời nay khi kiếm được nhiều tiền thì ngay đến cha mẹ của họ cũng phải theo dõi cái sắc mặt của họ: “Ái dà! Con phải kiếm tiền. Con không có thời gian thì không cần phải đến thăm cha mẹ đâu!”. Chúng ta là những người làm con, sau khi nghe xong thì: “Vâng! Đúng vậy! Đúng vậy!”. Hiện nay, trên thế giới này thì ai là người to nhất? Money (tiền). Đã đảo ngược rồi! Ngày xưa, trong lòng người đều luôn luôn nghĩ đến cha mẹ. Thời nay, trong lòng người luôn luôn đều nghĩ về.....

Tổ tiên của chúng ta đã nói cho chúng ta rất rõ ràng rằng chữ “tiền” viết như thế nào: **Luôn luôn chỉ nghĩ đến đồng tiền thì sẽ xảy ra chuyện. Đây là hai con dao (nửa bên phải chữ tiền) ở ngay trước mắt.** Cho nên thời nay, cha con tranh chấp tài sản, anh em kiện nhau ra tòa rất nhiều. Những hiện tượng đảo lộn này không chỉ được đăng trên các trang tin tức mà mọi người có thể xem ở bất cứ nơi đâu. Bởi

vì “*vạn pháp do tâm sinh*” nên lòng người thiên lệch rồi thì sẽ xảy ra các hiện tượng lộn xộn. Cho nên Lão Tử đã nói: “*Tri thường nhật minh, bất tri thường, vọng tác, hung*”. **Biết được cái gì là đạo lý làm người, đạo chân chính để làm người thì đây là người hiểu biết. Không biết cái gì là đạo lý, là đạo chân chính thì những hành vi của họ rất có thể sẽ gây ra những tai họa cho cuộc đời sau này của họ.**

Hiện nay, những đứa con trai bất hiếu rất nhiều. Chúng ta hãy thử nghĩ xem: Năm nghìn năm nay thì cha mẹ của thời đại nào tốn nhiều thời gian để dạy dỗ con cái nhất? Đó là thời nay. Mọi người đều có cảm nhận giống nhau, “*tâm hữu thích thích yên*” (trong lòng cảm thấy bồi hồi). Vậy xin hỏi mọi người: Năm nghìn năm nay, thời đại nào dạy dỗ con cái kém nhất? Đó là thời nay. Mọi người đã được học tỷ lệ đầu tư và lợi nhuận của môn kinh tế học rồi chứ ạ? Kết quả đầu tư như vậy thật không thỏa đáng. Quý vị bảo rằng người thời nay rất biết tính toán. Có đúng không ạ? Đúng à! Vậy thì đằng sau còn có một câu nói đang đợi sẵn, đó gọi là: “*Người tính không bằng trời tính*”.

Con người dù biết tính toán ra sao đi nữa nhưng nếu không thoát khỏi được bản thân, không thoát khỏi sự ích kỷ thì những điều họ có thể tính toán được chỉ là những lợi ích trước mắt mà thôi. Họ chỉ nhìn thấy trước mắt mà không nhìn thấy tương lai. Cho nên họ chỉ lo cái lợi trước mắt. Hình như trước mắt thì kinh tế của mọi người cũng đều rất tốt. Họ coi như vậy là mình đã lo xong cho con cái đời sau.

Thế giới tự nhiên của chúng ta đang ở trong con nguy khôn. Có rất nhiều nhà khoa học nói rằng nếu như con người

không thay đổi hành vi của mình thì có thể trái đất sẽ không còn để cho con người cư trú nữa. Xin hỏi, mọi người đã tích lũy đủ tiền để có thể lên sao hỏa chưa? Hiện nay, con người còn ở đó mà suy nghĩ rằng mình phải kiếm bao nhiêu tiền để sau này mình có thể giải quyết được vấn đề này.

Một người giỏi về việc quan sát, giỏi về việc để tâm chú ý thì ở trước mắt họ sẽ nhìn thấy rất nhiều đạo lý về nhân sinh và hiểu được cái gì được gọi là chân tướng, chân lý. Ví dụ như mọi người thấy hàng xóm ở bên cạnh chúng ta mà có tiền thì họ sẽ vô cùng hung hăng, càn quấy. Xin hỏi mọi người, họ hung hăng, càn quấy được bao lâu?

Có cặp vợ chồng không biết chữ nên những người hàng xóm thường xuyên mắng họ là kẻ khờ, kẻ ngu. Tuy nhiên, kết quả là năm người con trai của họ đều học đại học. Tại sao vậy? **Đó là bởi vì khi họ bị người khác chửi mắng mà họ nhẫn nhục được thì họ tiêu tan tội nghiệp của bản thân mình.** Trên thế gian, người không làm sai việc gì mà còn nhẫn nhục nghe người ta thường xuyên chửi mắng thì con cháu của người bị chửi mắng cũng sẽ đột nhiên mà phát đạt. Cho nên, xin được chia sẻ với quý vị rằng sau khi quý vị hiểu được lý lẽ này rồi, sau này nếu quý vị bị người ta mắng chửi thì quý vị phải nên nhẫn nhục mà nói: *“Ái dà! Mình có phúc rồi! Con cháu đời sau có phúc rồi!”*. Quý vị không hiểu lý lẽ thì hàng ngày đều tức giận muốn chết, tức giận đến nỗi gây tổn thương đến bản thân mình.

Khi quý vị thực sự hiểu lý lẽ rồi thì thế gian này của con người không có việc gì là xấu cả. Cho nên nếu hôm nay

quý vị bị ai đó mắng thì quý vị phải nghĩ rằng: “*Ái dà! Mình đang trông ruợng phúc*”. Hơn nữa, khi quý vị làm rất tốt một việc tốt mà vẫn bị người ta mắng chửi và hiểu lầm thì quý vị cũng đừng buồn phiền. Trước tiên là để tu “**định tuệ**” của quý vị. Lúc này quý vị vẫn không giải thích, vẫn có thể nhẫn nhục, “*quán đức u nhân*”. Đức hạnh của một người được nâng cao lên từ đâu? Đó là ở bất cứ hoàn cảnh, cảnh giới nào mình cũng có thể nhẫn được, không so đo, tính toán với người khác, không đối lập với người khác. Làm được như vậy thì đức hạnh của mình sẽ được đi lên.

Khi người khác mới nói có hai câu mà chúng ta đã nổi giận thì toàn bộ sự tu dưỡng của chúng ta đều bị ngọn lửa sân hận thiêu cháy sạch. Đó là vì lửa thiêu cháy rừng công đức. Công đức cháy sạch rồi mà ba ngày sau chúng ta vẫn chưa hết tức. Quý vị nói xem, như vậy không phải là tự chuốc lấy khổ vào thân, tự chuốc họa vào thân ư!

“*Quán phúc u lượng*”. Muốn xem một người phúc lớn nhường nào thì xem sự độ lượng của họ. Một người có thể làm Tể tướng thì “*trong bụng Tể tướng để chống thuyền*”. Cho nên mọi người chú ý mà xem, người đó rất có phúc. “*Tướng do tâm sinh*”, dái tai đặc biệt là dày, mặt đặc biệt là lớn. **Bạn trẻ hiện nay càng ngày càng ít có tướng mạo như vậy. Từ nhỏ chúng đã xa hoa, lãng phí thì cái phúc cũng bị hao tổn.** Quý vị không phải kéo dái tai nữa, có kéo cũng không tác dụng. Phải nhớ lấy một điều là: “*Quân tử vụ bản*”, phải bắt tay từ gốc rễ chứ đừng bắt tay từ hiện tượng. Quý vị kéo đến mức làm tổn thương tai của mình thì tôi

không chịu trách nhiệm đâu. Cái gì là cái gốc? “*Tướng do tâm sinh*”, **phải xoay chuyển cái tâm, khi tâm chuyển rồi thì tướng mạo cũng chuyển theo.**

Trong cuốn “Liễu Phàm Tứ Huấn”, sự từng trải cuộc đời của Viên Liễu Phàm tiên sinh cũng rất nhiều. Ông gặp lại một người bạn thời còn nhỏ vốn rất ngạo mạn. Khi họ gặp lại nhau thì thói quen xấu thời nhỏ của người bạn này cũng đã được sửa đổi. Vừa khéo cả hai cùng nhau vào kinh thành để thi thì Viên Liễu Phàm tiên sinh gặp lại người bạn này và thấy toàn bộ khí chất của bạn mình cũng đã thay đổi. Hơn nữa anh ấy rất khiêm tốn. Viên Liễu Phàm tiên sinh bèn nói rằng năm nay anh nhất định thi đỗ. Quả nhiên là người bạn đó đã thi đỗ.

Cho nên sách “Thượng Thư” đã dạy chúng ta rằng: “*Mãn chiêu tổn, khiêm thụ ích*”. Đúng là như vậy. **Một người có thể thay đổi vận mệnh hay không thì căn nguyên lớn nhất đó là họ sửa đổi thói xấu được bao nhiêu. Không phải hàng ngày quý vị cầm sách để đọc thì quý vị có thể thay đổi được vận mệnh. Sách chỉ là dạy chúng ta cách làm thế nào để sửa đổi thói xấu của bản thân mình. Khi chúng ta thực sự sửa đổi rồi thì vận mệnh của chúng ta nhất định sẽ thay đổi.**

Có người nào đã từng đi xem bói chưa? Không có ai à? Có à! Họ xem bói có chuẩn không? Có một số người xem rất chuẩn. Xin chia sẻ với mọi người rằng nếu quý vị học “*Đệ Tử Quy*” mà còn bị người ta đoán rất chuẩn thì quý vị đã học phí công rồi. Đó là do quý vị chưa sửa đổi thói xấu,

thói xấu còn nguyên nên vận mệnh đã không thay đổi. **Chúng ta phải xem mình có thực sự học tập, thực sự thực hành theo thước đo “Đệ Tử Quy” hay không.** Khi xem bói mà họ xem không chuẩn thì công sức mà mình bỏ ra đã thực sự có kết quả rồi.

Cho nên toàn bộ cuốn “Dịch Kinh” là nói về việc theo lành lánh dữ. Tai nạn trong mệnh có thể tránh được thì đây là bản thân mình đã “*đức nhật tiến, quá nhật thiếu*” (*đức tiến dần, lỗi ngày giảm*) rồi. Hơn nữa nguồn gốc của tai nạn ở đâu? Cũng giống như thầy thuốc chữa bệnh, chữa bệnh bằng Đông y thì quý vị phải tìm ra căn nguyên của bệnh thì mới có thể trị khỏi được. Căn nguyên của bệnh ở đâu? Sách “Thượng Thu” đã chỉ bảo cho chúng ta. Cho nên không có những Kinh sách này thì thực sự là khi sống trên thế gian này, đối diện với những cảnh giới này, chúng ta cũng đều cảm thấy rằng: “*Ái dà! Phải làm sao đây? Phải xử lý như thế nào đây?*”. “*Tác thiện giáng chi bách tường, tác bất thiện giáng chi bách ương*” (*Làm điều thiện trời giáng cho trăm điều lành, làm điều không thiện trời giáng cho trăm tai ương*).

Trong sách “Thượng Thu” lại bảo với chúng ta rằng: “*Thiên tác nghiệt, do khả vi*”, thiên tai còn có thể xoay chuyển được. “*Tự tác nghiệt, bất khả hoạt*”, tự mình vẫn không chịu sửa lỗi mà tiếp tục làm điều ác thì tai họa rất khó để hóa giải. **Cho nên từ điều này chúng ta thấy rằng muốn xoay chuyển tai họa của thế giới, muốn thực sự thay đổi vận mệnh của bản thân mình và thay đổi vận mệnh của gia tộc thì căn nguyên nằm ở việc chuyển biến lòng người.** Nhưng vấn đề lại đến rồi: Lòng người phải nhờ

vào sự giáo dục cảm hóa. Giáo dục cảm hóa thì không thể chỉ vì cái trước mắt là có thể làm được. “*Thập niên thụ mộc, bách niên thụ nhân*” (Mười năm trồng cây, trăm năm trồng người). Giáo dục cảm hóa là mấu chốt căn bản nhất để giải quyết vấn đề hiện nay. Xin hỏi mọi người rằng, trên thế giới hiện nay, ngành nghề nào là quan trọng nhất? (Trả lời: Giáo dục). Đó là các vị nói đấy nhé, không phải là do tôi tự nói.

Thực sự vấn đề này đã được suy ngẫm rồi. Dùng ngoại giao để giải quyết những vấn đề này hiện nay là rất khó. Thậm chí, chính trị, kinh tế, vũ lực cũng đều rất khó để giải quyết. Nói thẳng ra, những phương pháp này càng giải quyết thì càng phức tạp. Tại sao vậy? Bởi vì những phương pháp này là: “*Bỏ gốc lấy ngọn*”. Mọi người hãy xem những phương pháp mà quốc tế và các nhà kinh tế học gần đây sử dụng. Cuối cùng, nền kinh tế đã xảy ra khủng hoảng tài chính. Kết quả là đối với những giải pháp tài chính mà họ cung cấp thì ngay cả bản thân họ cũng không biết rõ ngọn ngành là bỏ ra bao nhiêu tiền như vậy rốt cuộc có thể giải quyết được vấn đề hay không. Xin chia sẻ với mọi người rằng chỉ cần tiếp tục xa hoa, phung phí thì đề bài này không có phương pháp để giải quyết. Đúng vậy! **Tiếp tục xa hoa, phung phí thì bao nhiêu phúc cũng bị hao tổn hết, làm sao có thể giải quyết được vấn đề!**

Trên thế giới, có một nước được coi là nước mạnh nhất trên toàn thế giới, vũ lực mạnh nhất và có nền kinh tế được coi là rất phát triển. Nhưng mọi người có biết là trên toàn thế giới, nước nào là nước nợ nhiều tiền nhất không. Cho nên, cái logic của họ thực sự đã làm cho tôi không dám tăng

bốc. Họ muốn làm anh cả nhưng lại nợ nhiều tiền nhất. Một người không có tiền mà lại tiêu pha khắp nơi thì quý vị có tôn trọng họ không? Người không có tiền thì phải an phận thủ thường, vậy mà vẫn cứ tiêu pha phung phí như thế. Bản thân họ thích tiêu tiền đã đành, lại còn đem toàn bộ những giá trị quan này đưa ra cho toàn thế giới: “*Cũng phải học tôi! Cũng phải học tôi!*”.

Điện ảnh học theo họ. Có đúng vậy không? Tư tưởng, quan niệm của con cháu đời sau, bao gồm cả tôi cũng đều bị ảnh hưởng bởi nền điện ảnh đó. Quý vị nói có oan uổng không? Khi tôi học cấp hai, trước bàn học của tôi có dán một tấm ảnh thần tượng trong một bộ phim khá nổi tiếng. Thần tượng này tay cầm khẩu súng tiểu liên, rất phong độ. Cái gì gọi là anh hùng? Dùng vũ lực, bắn súng “*tằng, tằng, tằng, tằng, tằng, tằng*” được gọi là anh hùng. Cách nhìn này đã làm cho tôi có ý nghĩ sai lệch rất nhiều năm. **Điều này được gọi là khoe tài, hiếu thắng.**

Con ma này, cái tâm ma này đã xâm nhập vào trong lòng thì lòng khoe tài, hiếu thắng, đố kỵ sẽ rất mạnh mẽ. Thấy thành tích thi của bạn học hơn mình thì trong lòng tôi rất không vui: “*Do may mắn mà thôi! Có gì là giỏi giang chứ!*”. Tuy trong lòng nghĩ như vậy nhưng tôi vẫn phải giả vờ ra vẻ rất vui vẻ chúc mừng họ: “*Ái dà! Xin chúc mừng! Bạn thi cũng không tồi!*”. Từ trong những tình huống này, thói quen nghĩ một đằng nói một nẻo đã hình thành. **Nghĩ một đằng nói một nẻo là không thành thật. Khi người không thành thật thì tâm tính này sẽ làm giảm phúc của bản thân mình.** Hơn nữa, nó sẽ hình thành tính đố kỵ hoặc

xem thường người khác. Tại sao vậy? Người khoe tài, hiểu thắng thì sẽ rất vui mừng khi thành tích của người khác kém mình. **Cho nên, cái phúc đã bị dò rỉ từ trong một ý niệm. Tương hợp với luân thường đạo lý thì tích phúc. Không tương hợp với luân thường đạo lý thì giảm phúc.**

Thưa quý vị! Chúng ta có hai quyển sổ. Một quyển là sổ ngân hàng, quyển sổ này có thể nhìn thấy. Còn một quyển không thể nhìn thấy là quyển sổ tích phúc, tích đức từ những điều thiện mà chúng ta làm được. Sau này, phúc của chúng ta sẽ ở ngay phía trước, giống như khi ta làm ruộng vậy. Mọi người cần phải chú ý rằng, dù có nhiều tiền mấy đi chăng nữa cũng không thể hóa giải được tai nạn. Mọi người thử xem, mỗi khi đại nạn xảy đến thì người có tiền cũng phải chết thảm. Vậy thì tiền của họ có thể hóa giải tai nạn của họ không? Không hóa giải được. **Chỉ có làm thiện tích đức mới có thể hóa giải tai nạn.**

Người trên thế gian có hai việc không thể đợi được, đó là làm việc hiếu và làm việc thiện. Chúng ta thấy rất nhiều người có nhiều tiền nhưng cũng không mua được tuổi thọ cho những người thân bên cạnh họ và thậm chí cho chính họ nữa. Đó là do họ không tích đức nên điều dữ đã xảy đến. Cho nên làm việc thiện cũng phải kịp thời. Chúng ta không thể biến thành nô lệ của đồng tiền. Như vậy là không tốt. Cho nên cái tâm, lòng người mới là mấu chốt căn bản để giải quyết vấn đề. Biết được nguồn gốc của vấn đề thì muốn giải quyết cũng không khó.

Chúng ta vừa nói rằng ngành nghề quan trọng nhất trên thế giới này là ngành giáo dục. Tôi thường xuyên xem báo

và thấy hiện nay xã hội thực sự đã có các loại hiện tượng, hành vi không tốt như xung đột gia đình, xung đột giữa người với người. Khi tôi xem các bài báo này, tôi cũng cảm thấy mỗi một sự việc đều có liên quan đến tôi. Ví dụ khi có một vị quan chức tham ô thì đầu tiên tôi sẽ chú ý xem tên của người đó: *“Ái dà! May quá! Người này không phải là học sinh của mình!”*. Hoặc khi tôi xem một bài báo thấy một vị Tiến sĩ không hiếu thảo với cha mẹ thì: *“May quá! Không phải là học sinh của mình!”*.

Xin hỏi mọi người rằng: Nếu học sinh của quý vị là Tiến sĩ nhưng họ không có cách gì chung sống với vợ và đã ly hôn thì quý vị có vui mừng hay không? Nếu học sinh của quý vị là Tiến sĩ nhưng họ lại là tội phạm công nghệ cao thì quý vị có còn vỗ ngực mà nói rằng: *“Học sinh của tôi là Tiến sĩ”*. Có điều đó hay không? Không mà! Nếu học sinh của quý vị làm quan rồi tham ô thì tôi tin rằng ngay đến việc nhắc tên đến học sinh đó, quý vị cũng không dám nhắc đến. Cho nên làm giáo viên thì *“nhiệm trọng nhi đạo viễn”* (trách nhiệm thì nặng mà đường thì xa).

Mỗi một hiện tượng trong xã hội cũng đều có liên quan đến những thầy cô giáo chúng ta. Cho nên tôi xem báo rất cẩn thận, bởi vì tôi rất sợ sau này Diêm Vương thường xuyên gọi tôi đến để hỏi: *“Khi người dạy lớp ba tiểu học thì đã dạy “Đệ Tử Quy” chưa?”*. *“Dạ! Có ạ! Có ạ! Có ạ”*. *“Tốt rồi! Người có thể ra về!”*. Giả sử nếu tôi không dạy thì: *“Ái dà! Điều này tôi đã không làm tròn bổn phận rồi”*. Cho nên mỗi khi xuất hiện một hiện tượng không tốt trong xã hội, điều đó cũng đáng để cho mỗi một gia đình, đáng để cho

trường học, đáng để cho toàn thể xã hội và các nhà lãnh đạo của xã hội phải suy ngẫm.

Điều đó là kết quả. Vậy nguyên nhân là gì? Chúng ta không dạy họ cách làm người thì chúng ta có thể trách họ được không? “*Nhân bất học, bất tri đạo*”, điều này trong “*Lễ Ký*” và “*Học Ký*” đã nói với chúng ta rồi. Vậy chúng ta làm sao có thể trách họ được! “*Nhân bất học, bất tri nghĩa*”. Hơn nữa, trong “*Tam Tự Kinh*” cũng có một đoạn đáng để cho chúng ta suy ngẫm: “*Dưỡng bất giáo, phụ chi quá*”. Chữ “*phụ*” này bao gồm cả người mẹ, gọi là “*phụ mẫu quá*”. Sau khi xem xong, xin quý vị đừng nói rằng: “*Đều là việc của chồng tôi, không liên quan đến tôi*”. Chữ “*phụ*” đó là chỉ cả cha và mẹ.

“*Giáo bất nghiêm, sư chi đạo*”. Hôm nay, tôi không phải đến để dọa mọi người mà để chia sẻ với mọi người rằng **trách nhiệm to lớn thì phúc lớn và cũng có thể là họa lớn**. Vậy xin hỏi: Mọi người muốn lấy phúc lớn hay là lấy họa lớn? Ai cũng biết là phải lấy phúc lớn. Lớn đến mức độ như thế nào? Khổng Tử là tấm gương tốt cho chúng ta. Khổng Tử là ông Tổ của ngành giáo dục. Ngài đã tổ chức các lớp học tư thực, ai cũng được học hành và được dạy theo năng khiếu. Cả đời Ngài tận hết tâm sức không mệt mỏi dạy bảo học sinh. Phúc của Ngài có lớn không?

Bên cạnh quý vị không có ai là con cháu đời sau của Khổng Tử ư? Tôi đến Malaysia và đã gặp được hai người. Dòng họ truyền đến bây giờ là tám mươi mấy đời rồi, rất là hưng vượng! Con cháu đời sau của Ngài hàng triệu người

cũng rất thành công. Khi chúng tôi tổ chức khóa học ở Nam Kinh, có bốn đời con cháu đời sau của Khổng Tử đã đến tham dự. Đời thứ bảy mươi tư, bảy mươi lăm, bảy mươi sáu, bảy mươi bảy cùng tụ họp một nơi, cùng nhau chụp ảnh. Người đời thứ bảy mươi tư là người trẻ tuổi nhất nhưng vai vế của anh ấy lại cao nhất.

Phúc báo của Khổng Tử lớn như vậy! Tại sao vậy? Ngài đã kế thừa sự nghiệp của người đi trước mà mở đường cho người đi theo nối bước. Làm lợi cho đời sau hơn hai nghìn năm trăm năm. Cho nên phúc của Ngài đương nhiên là lớn. Chúng ta học văn hóa truyền thống, điều quan trọng nhất là: *“Học quý ở việc lập chí”*. Chúng ta phải có chí hướng cao xa. Cho nên chúng ta học Nho là học Khổng Tử. Chúng ta lấy Khổng Tử làm gương, bởi vì chúng ta với Ngài là người cùng nghề. Có đúng vậy không? Đúng là có chí khí: *“Thánh dữ hiền, khả thuần trí”*. Khổng Tử làm được thì chúng ta cũng làm được.

Tôi thấy ánh mắt của một số quý vị ngồi đây sáng quắc như có thần. Bắt đầu từ hôm nay, chúng ta sẽ noi theo Khổng Tử. Ý nghĩ, lời nói, hành động của một người cũng đều lấy Khổng Tử làm gương thì người này sẽ là người vượt trội. Tại sao vậy? *“Tri sĩ cận hồ dũng”*, đó là vì họ biết xấu hổ: *“Đức hạnh của mình phải noi theo gương của Khổng Tử. Hành vi của mình không sánh bằng Khổng Tử thì mình cảm thấy rất xấu hổ”*. Điều này được gọi là: *“Đức tử ư thượng tắc tri sĩ, đức tử ư hạ tắc tri túc”*.

Đối với ham muốn hưởng thụ, chúng ta chỉ nên so sánh với những người dân thường. Chúng ta không nên so sánh

với những người có rất nhiều tiền. Bởi vì khi người so sánh với người khác thì chúng ta sẽ tức chết người. Hơn nữa, lòng ham muốn phải có chừng mực. Khi lòng ham muốn không có chừng mực thì chúng ta ăn cũng phải ăn đồ đắt tiền, mặc cũng phải mặc đồ đắt tiền.

Quý vị nghĩ xem, người thời nay ăn cơm, uống rượu đâu được gọi là hưởng thụ, mà được gọi là tự mình hại mình. Đó không được gọi là uống rượu, mà được gọi là nốc rượu. Có đúng vậy không? *“Thân thể phát phu, thụ chi phụ mẫu”* (*Thân thể da tóc đều do cha mẹ ban cho*). Người thời xưa uống rượu thì trên mặt của ly rượu có hai thanh kim loại. Thiết kế của nó là như vậy. Tại sao ly rượu đó lại phải có hai thanh kim loại thò ra? Nó nhắc nhở chúng ta rằng uống rượu phải vừa phải, uống hớp to quá thì mắt của chúng ta sẽ bị hai thanh kim loại đó chọc mù. Nó đúng như vậy bởi vì trúng độc rượu thì mắt sẽ xong đời. Cho nên người thời xưa đều biết là phải có chừng mực.

Người thời nay rượu XO uống ừng ực, ừng ực. Như vậy đâu gọi là uống rượu. Người thời xưa một ngày ăn cơm nhiều nhất là ăn ba bữa. Người thời nay một ngày ăn năm bữa cũng có: *“Tôi có tiền sao cần anh quản lý! Tôi thích ăn thì sao nào!”*. Người thời nay không hiểu được một câu gọi là: *“Bệnh từ khẩu nhập”*. Ăn nhiều như vậy sẽ làm hỏng thân thể.

Xin hỏi mọi người: Ba mươi năm về trước, chúng ta có nghe nói nhiều đến bệnh ung thư không? Hiện nay quý vị không nghe thấy mới là điều lạ. Căn bệnh ba mươi năm trước không có mà hiện nay có rất nhiều. Cho nên điều này

cũng rất đáng để cho chúng ta suy ngẫm. Có một câu nói rằng người phải đi xã giao nhiều được gọi là: Bữa trước tiếp khách, bữa sau lại tiếp khách, tiếp đến nỗi cuối cùng bị bệnh sa dạ dày. Ăn đến cuối cùng thì thân thể cũng trở thành có bệnh. Cho nên hiện nay khi người lớn tuổi gặp mặt nhau, họ đều nói rằng: “*Ăn kém một chút! Ăn kém một chút!*”. Tức là ăn đồ ăn kém một chút, không nên ăn ngon quá. Ăn đồ ăn ngon quá thì có nhiều chất cholesterol, sẽ bị cao huyết áp. Nên ăn nhiều rau xanh với đậu phụ, đủ dinh dưỡng là được rồi. Vấn đề hiện nay không phải là suy dinh dưỡng, tất cả các bệnh thời nay đều là thừa dinh dưỡng.

Người thời nay mặc cũng phải mặc đẹp. Khi ra ngoài mua quần áo, người vợ ở đó mà chọn lựa quần áo vì trong tủ quần áo bao giờ cũng vẫn thiếu một chiếc. Người vợ cứ ở đó mà chọn, chọn đến chiếc mình thích thì nói với chồng: “*Mua đi! Mua đi!*”. Người chồng của cô ta đứng bên cạnh nói: “*Xin đừng! Xin đừng!*”. **Cho nên, con người không nên xây dựng niềm vui của mình trên sự đau khổ của người khác. Điều này là sự tu dưỡng cơ bản của việc làm người.**

Điều này tôi biết được vì tôi có một vị tiên bối. Ông nói, trước khi ông kết hôn, khi mới làm bạn, ông cảm thấy nữ giới thực ra rất dễ nuôi vì họ chỉ ăn mỗi một chút xiu. Sau này khi kết hôn, ông mới hiểu được rằng đồ ăn thì rất rẻ nhưng quần áo thì lại rất đắt. Cho nên **cần kiệm, chăm lo chuyện gia đình là điều rất quan trọng**. Chúng ta không được tăng thêm lòng ham muốn. **Thực ra, lòng ham muốn của con người càng ít thì thể xác và tinh thần càng được thoải mái, nhẹ nhàng, “*quả dục tinh thần sáng*”.**

Mọi người chú ý mà xem, tuổi thọ bình quân của các vị Cao tăng các thời đại là khoảng chín mươi tuổi, nhưng tuổi thọ bình quân của các vị Hoàng đế các triều đại chỉ khoảng bốn mươi tuổi. Xin hỏi mọi người: Ai là người có phúc? **Hoàng đế hưởng những cái phúc đó thì không còn mạng nữa. Cho nên ham muốn càng ít thì đối với bản thân mình lại càng tốt.**

Hơn nữa, bản thân quý vị rất biết tiêu tiền: *“Tôi rất biết cách kiếm tiền nên tôi kiếm được là phải tiêu chứ”*. Vấn đề đã đến rồi! Xin hỏi: Con cái của quý vị có biết cách kiếm tiền giống như quý vị không? Suy nghĩ sự việc thì chúng ta không thể chỉ nghĩ đến trước mắt mà phải nghĩ đến khi thói quen sinh hoạt của chúng ta đã trở thành thói quen sinh hoạt của con cái. Khi biến thành thói quen rất biết cách tiêu tiền thì chúng ta thực sự đã để cho con cái của mình trở thành nô lệ của lòng ham muốn mà chúng ta cũng không biết.

Người thời xưa rất hiểu lý lẽ này. Họ không để tiền bạc lại cho con cái, bởi vì nếu để lại tiền bạc cho con cái thì chắc chắn chúng sẽ kiêu căng, xa hoa, dâm dật. Hơn nữa, giả như tổ chất của chúng tốt thì tiền bạc để lại cũng sẽ làm chúng không muốn cố gắng nữa. *“Con cháu giống như ta thì để tiền bạc lại làm chi!”*. Người hiền đức mà lại có nhiều của cải thì *“tắc tổn kỳ chi”* (giảm tổn chí hướng của chúng). Chúng sẽ nói rằng cha của chúng cũng đã kiếm xong rồi, chúng còn cần phải cố gắng để làm gì. Như vậy chí khí của chúng không phải là đã không còn ư! *“Ngu nhi đa tài”* tổ chất của đứa con này kém hơn quý vị mà quý vị vẫn để cho nó một đồng tiền của thì *“ích tăng kỳ quá”*. Khi

nó có tiền rồi, an nhàn rồi thì nó sẽ phóng túng, buông thả.
Chúng ta chớ lấy tài sản để giết hại con cháu của mình.

Người thời xưa rất tỉnh táo, họ nghĩ được xa, cho nên thời xưa có một câu nói gọi là: “Giàu không quá ba đời”. Câu nói này hiện nay phải đính chính lại một chút. Quan điểm phát triển của khoa học là phải quan sát một cách khách quan, từ tình hình thực tế để tìm ra sự thật. Xin hỏi mọi người: Hiện nay giàu không quá mấy đời? Xin chia sẻ với mọi người là một đời cũng không qua được, bởi vì những lý lẽ này người hiện nay đều không biết nên họ giàu không qua nổi một đời. Cho nên chúng ta hãy học Khổng Tử, lấy Ngài làm gương: “Đức tử ư thượng, dục tử ư hạ” (Đạo đức phải so sánh với người trên mình, lòng ham muốn phải so sánh với người dưới mình) thì sẽ được vừa lòng.

Hơn nữa, **khi con người thực sự thưởng thức được niềm vui của đạo nghĩa, niềm vui của học hành thì bất cứ dục vọng nào trên thế gian cũng không sánh được niềm vui đó.** Tuy nhiên, chúng ta phải thường xuyên học thì mới cảm nhận được. Điều này được ví như người uống nước nóng hay lạnh thì tự mình biết. Cho nên Khổng Tử nói: “Phạm sơ thực ẩm thủy”, Ngài ăn cơm canh đạm bạc. “Khúc quǎng nhi chǎm chi”, (chữ “quǎng” này là đoạn từ khuỷu đến cổ tay), Ngài không mua nổi gối cũng không sao, gập cánh tay lại làm gối là có thể ngủ được rồi, “lạc diệc tại kỳ trung hĩ” (niềm vui cũng ở trong đó). “Bất nghĩa nhi phú thả quý, ư ngã như phù vân”, **Ngài không theo đuổi những phú quý không phù hợp với đạo nghĩa.**

Từ hôm nay, chúng ta đã lập chí hướng này rồi thì phải hiểu được rằng: **“Biết mệnh mới là người quân tử”**. *“Bất tri mệnh vô dĩ vi quân tử”* (Không biết mệnh thì không phải là người quân tử). **Mục tiêu của chúng ta khi học tập những lời giáo huấn của văn hóa truyền thống là làm người quân tử trên thế gian, tiến thêm một bước nữa là làm Thánh, làm Hiền. Con người không có mục tiêu kiên định thì rất dễ uể oải mà buông lỏng, được ngày nào hay ngày ấy, thời gian cứ thế mà trôi qua.**

Vậy chúng ta làm như thế nào mới hòa nhập vào cảnh giới của người quân tử vậy? Đầu tiên, chúng ta phải biết mệnh, biết được sứ mệnh của cuộc đời này là phải xứng đáng với gia đình, xứng đáng với đất nước, dân tộc, cũng phải xứng đáng với chính mình. Điều này rất quan trọng trong việc một người có chắc chắn nâng cao được nhân sinh quan của mình hay không. Nhân sinh quan của chúng ta không thể cứ bị thụt lùi xuống mãi. Như vậy là có lỗi với bản thân. Một người trung thành với bản thân thì họ sẽ không lừa dối bản thân. Họ sẽ hiểu được là phải tác thành bản thân của họ. Cho nên một người chân chính phải giúp đỡ nâng cao nhân sinh quan của chính mình. Đầu tiên chúng ta phải hiểu được rằng chúng ta phải buông bỏ. Nếu trong lòng chúng ta chứa một núi phiền muộn, chứa một núi dục vọng thì nhân sinh quan của chúng ta sẽ bị chìm xuống.

Cuộc đời của một người phải sống như thế nào? Chúng ta phải để lại cái mà có thể để lại được lâu dài và đem theo cái mà có thể đem theo được. Xin hỏi mọi người: Khi chết, chúng ta có đem tiền theo được không? Không đem theo

được! Chúng ta có đem theo được những người thân xung quanh mình không? Nếu đã không đem theo được thì đừng có gò ép cầu mong những thứ vật chất này. Chúng ta đều không thể đem theo tất cả những thứ bên ngoài này. Vậy mà cả đời chúng ta cũng đều hao tổn vào việc theo đuổi những thứ này. Sau đó chúng ta đem nhân sinh quan của mình kéo xuống mãi. **Như vậy là đời này của chúng ta không có lãi rồi!**

“*Tam tài giả, thiên địa nhân*”. Trong cuộc đời này, con người phải tu dưỡng bản thân cho thật tốt để có thể đứng ngang hàng với trời đất để thành “*tam tài*”. Đây là nhân cách cao thượng biết bao! Ngược lại, cả đời này chúng ta càng ngày càng sa đọa thì sẽ rất bi thương. Cho nên, chúng ta phải hiểu được cách buông bỏ những thứ không đem theo được, không nên dốc hết sức để tìm cầu. Có lẽ một số người khi nghe đến đây trong lòng có chút bất an: “*Nếu tôi không tìm cầu như vậy thì không phải là tôi không có gì rồi sao!*”. Tôi hiểu rất rõ mọi người. **Không tìm cầu không phải là không cố gắng mà là cố gắng nhưng không tham cầu một cách khổ sở.**

Xin hỏi mọi người: Chúng ta cầu thì nhất định sẽ cầu được hay sao? Không nhất định. Chúng ta không cầu thì sẽ không được hay sao? Xin chia sẻ với mọi người rằng, khi quý vị nghĩ thông suốt hai câu này thì quý vị đã giác ngộ. Chúng ta hãy lặp lại một lần nữa. Mọi người nghĩ cho kỹ càng: Cầu thì sẽ cầu được hay sao? Không cầu thì sẽ không được hay sao?

Tôi lấy một ví dụ để cho mọi người lĩnh hội một chút. Tôi là một người rất dễ bị căng thẳng. Mọi người có nhìn ra hay không? Quý vị rất lương thiện, mỗi ngày làm một điều thiện. Quý vị lo sợ làm tổn thương tâm hồn nhỏ bé của tôi, đều cho tôi niềm tin nên đã nói: “*Nhìn không ra!*”. Khi tôi học cấp hai, cấp ba, tôi rất dễ bị căng thẳng. Tại sao tôi lại dễ bị căng thẳng? “*Quân tử vụ bản*”, phải tìm ra căn nguyên của bệnh. Căn nguyên của bệnh được gọi là: “*Lòng so đo hơn thiệt*”. Khi một người có lòng so đo hơn thiệt càng ngày càng nặng thì cả đời này của họ sẽ không thể nào hạnh phúc được.

Mọi người chú ý mà xem, hiện nay những người làm nghệ thuật có tự sát nhiều hay không? Họ có nhiều tiền hơn chúng ta. Họ nổi tiếng hơn chúng ta rất nhiều. Người giàu có và sang trọng như vậy đến cuối cùng tại sao lại nghĩ quẩn như vậy? Nhìn bề ngoài trông họ rất phong độ nhưng tâm bệnh của họ rất nặng mà không ai biết được. Ngoài ra, xin hỏi quý vị: Thầy giáo, học sinh có tâm bệnh là những người có thành tích tốt hay là những người có thành tích không tốt? Tôi xin chia sẻ với mọi người, những người tự sát đều là những người có thành tích cao nhất. Người có thành tích không tốt rất ít tự sát. Có đúng vậy không? Thường mỗi lần không đạt kết quả tốt, những người có thành tích rất cao đều nói rằng: “*Tôi không muốn sống nữa rồi*”.

Cho nên, khi chúng ta xem điều gì đối với học sinh hay đối với một con người thì chúng ta phải xem được lòng của họ. Chúng ta không thể chỉ xem bề ngoài xinh đẹp, cao lớn, thành tích không tồi của họ. Như vậy là quá

nông cạn. Cả đời này họ có hạnh phúc hay không là do tâm của họ quyết định.

Tôi có quen một người bạn. Anh ta học thạc sĩ. Khi học ở đại học, anh ta luôn đứng thứ nhất, thứ nhì. Viện nghiên cứu mà anh ta học là một viện nghiên cứu vô cùng tốt của trường đại học. Tất cả những sinh viên xuất sắc đều tập trung về đây. Kết quả khi thi có lúc anh ta đứng thứ hai mươi mấy, có lúc đứng thứ mười mấy. Trong một phút chốc, anh ta không chịu nổi thành tích đó của mình. Anh ta nói rằng do trong lòng rất buồn phiền nên khi anh ta đang đi trên hành lang đã có ý muốn nhảy xuống dưới. Nhưng rất may là khi đang ở tâm trạng như vậy thì anh ta đã nghĩ đến cha mẹ và ông bà nội của mình. Khi ý nghĩ này chợt hiện lên thì anh ta đã không làm cái việc ngốc nghếch đó. Đây là tâm trạng mà thực sự anh ta đã trải qua.

Cho nên tôi còn nhớ, trước đây tôi đặc biệt dễ bị căng thẳng. Thực ra lòng so đo hơn thiệt nói sâu một chút chính là lòng tham, lòng tham cầu, và hư vinh cũng ở trong đó. Trước khi tôi phải tham gia kỳ thi vào đại học thì cô của tôi biết tôi dễ bị căng thẳng nên đã cho tôi hai viên thuốc an thần (*bởi vì chồng của cô tôi phục vụ trong bệnh viện*). Cô sợ một viên không đủ cho nên chuẩn bị hai viên thuốc. Cô của tôi có lẽ đã đọc câu “*Phàm sự dự tắc lập*” (*phàm việc gì có dự bị sẵn mới nên*) trong cuốn “*Trung Dung*” nên đã chuẩn bị sẵn sàng, lại còn có thuốc dự phòng, hai viên chứ không phải là một viên. Tôi còn nhớ, buổi tối hôm trước của ngày thi thứ nhất tôi bị mất ngủ. Mười một giờ tôi uống một viên và lăn đi lộn lại đến hơn mười hai giờ tôi vẫn chưa ngủ

được. Tôi đã uống viên thuốc thứ hai nhưng cả đêm vẫn không ngủ được. Sáng dậy tôi rất căng thẳng, cả nhà cũng đều căng thẳng. Một người đi thi đại học mà cả nhà đều bị tổng động viên, đó là hai chị gái của tôi và cha mẹ của tôi. Cho nên một người dễ bị căng thẳng, suy hơn tính thiệt thì cả nhà cũng đều bị kéo xuống nước theo.

Lúc chưa vào phòng thi, mới chỉ đến trường thi thì chúng tôi gặp mẹ của người bạn học của tôi. Bà nhìn thấy cả nhà tôi đến trường thi với khí thế hùng dũng, rất nhanh chóng bà chú ý và sau đó nói với tôi rằng: “*Ái dà! Lễ Húc! Cháu thật là tốt số! Có hai người em gái đưa đi thi*”. Đó là hai người chị gái của tôi. Quý vị xem! Chưa vào đến phòng thi mà trong lòng tôi đã rất buồn phiền rồi nên hai người chị gái đều biến thành em gái.

Mọi người chú ý một câu nói rất quan trọng là: “**Sự ưu phiền có thể làm cho con người ta già đi**”. Quý vị thường xuyên ở đó mà suy hơn tính thiệt, ưu phiền thì chắc chắn sẽ già đi. Nhưng con người có lúc sống rất hồ đồ nên cũng không biết vấn đề nằm ở đâu.

Khi tôi học đại học, có lần tôi cùng với một bạn gái trong trường đi ra ngoài hát hò để làm quen. Khi giới thiệu lẫn nhau, tôi còn nói với cô ấy rằng: “*Bạn thử đoán xem tôi sinh năm nào?*”. Kết quả, cô ấy nhìn tôi rất kỹ lưỡng và nói rằng: “*Anh sinh năm 1967*”. Tôi sinh năm 1973 mà cô ấy đoán tôi sinh năm 1967. Tôi rất đau khổ nói với cô ấy rằng: “*Bạn thử nhìn kỹ lại một chút nữa có được không?*”. Sau đó cô ấy cũng rất hợp tác. Cô ấy đã nghiêm túc suy nghĩ một

chút rồi nói: “*Chẳng nhẽ tôi đã đoán anh quá trẻ so với tuổi rồi u?*”.

Cho nên đối với lời nói của Tổ tiên, chúng ta phải nghe thật nhiều. Bởi vì tôi nghe không hiểu một câu nói là “*không nên tự chuốc lấy nhục*” nên buổi thi hôm đó, khi vẫn chưa vào phòng thi mà tôi đã cảm thấy hình như vận số rất không tốt. Khi vào phòng thi, tôi cảm thấy hình như có sự xui xẻo. Kết quả khi vào thi môn thứ nhất là môn tiếng Hoa, khi tôi bắt đầu làm mấy câu, chưa được bao lâu thì đột nhiên cảm thấy thuốc an thần rất có hiệu quả nên tôi bắt đầu thấy chóng mặt một chút. Mọi người phải chú ý là người không có phúc thì khi đến thời điểm máu chốt sẽ có vấn đề xảy ra. Cho nên lần thi tiếng Hoa đó của tôi đã không đạt yêu cầu của kỳ thi đại học.

Tôi cũng quan sát rất nhiều bạn học của tôi lúc bình thường khi thi thử thì thành tích rất tốt, nhưng mỗi lần đến lúc thi chính thức thì thành tích lại không tốt. Mọi người đã bao giờ gặp người bạn học như vậy chưa? Nếu quý vị gặp người bạn học như vậy thì quý vị phải nói với họ là sau này **khi đến thời điểm máu chốt thì phải tắm gội chay tịnh, vái lạy Tổ tiên. Tốt nhất mấy ngày hôm đó họ nên ăn chay, sau đó phải làm một số việc thiện để tích âm đức thì vào thời điểm máu chốt sẽ không xảy ra vấn đề.**

Mỗi lần vào thời điểm máu chốt thì tôi đều xảy ra vấn đề do tâm tính bị sai lệch, lòng suy tính hơn thiệt rất nặng, đố kỵ người khác, cười trên nỗi đau của người khác. Mọi người xem, tôi không có phúc nên mặt tôi gầy như thế này.

Có đúng vậy không? Quý vị xem những gian thần ngày xưa, (tôi chưa nói lời nào mà tại sao quý vị lại cười thế!) đều là mỏ nhọn má hóp. Những vị trung thần đều có tướng mạo rất có phúc. Tại sao vậy? Mọi người giác ngộ từ buổi chia sẻ hôm qua rồi, có phải không?

Lợi người thì tuyệt đối là lợi cho mình, hại người thì tuyệt đối là hại mình. Nghĩ một ý nghĩ xấu vẫn chưa hại được người khác thì đầu tiên mình đã hại đến ai? Ý nghĩ xấu này đã làm ô nhiễm tám mươi triệu tế bào trong cơ thể, đều bị tà niệm của chính mình đầu độc. Cho nên mọi người có bao giờ thấy tướng mạo của kẻ gian thần giống với Phật Di Lặc chưa? Không có phải không! Mọi người thấy tướng mạo này của tôi thì cũng nên cổ vũ cho tôi một chút. Tại sao vậy? Bởi vì đó là phơi bày những việc sai lầm của mười lăm năm về trước của tôi, nên hiện nay tôi mới có tướng mạo như vậy. Cho nên hiện nay tôi phải cố gắng tích đức làm việc thiện. Mười lăm năm sau tôi sẽ có thể béo tốt, trắng trẻo.

Hơn nữa, khi chúng ta xử lý sự việc, có một trạng thái tâm lý rất quan trọng. Đó là phải hiền hậu. Nhìn người thì phải nhìn phần phía sau, người có lỗi mà biết hối lỗi thì quý hơn vàng. Quý vị phải tin tưởng người ta có thể trở thành người tốt thì người ta sẽ nhận được rất nhiều khích lệ. Người ta làm được mấy việc tốt rồi, quý vị ở bên cạnh nói: “Ái dà! Các anh không biết chứ, ngày xưa anh ta kém lắm!”. Đây được gọi là “khắc nghiệt”, gọi là “giảm phúc”. Chúng ta phải luôn luôn khen ngợi người khác, cho người khác hy vọng, cho người khác động lực thì mới được.

Vừa rồi, tôi cùng với mọi người nói đến việc phải biết mệnh, cho nên chúng ta phải đem theo cái mà có thể đem theo được. **Cái gì có thể đem theo được? Trí tuệ có thể đem theo được, sự nâng cao nhân sinh quan có thể đem theo được, tất cả những việc thiện mà mình đã làm đều đem theo được.**

Xin hỏi mọi người: Quý vị có cảm thấy rằng, cả đời này quý vị gặp được rất nhiều người mà khi gặp mặt họ, quý vị cảm thấy quá đổi thân thiết với họ, mới quen có ba hôm mà dường như là đã quen mười năm vậy? Đó là thiện duyên ngày trước của quý vị tích được nhiều nên ở kiếp này hạt giống đã đâm chồi nảy lộc. Quý vị có cảm thấy rằng kiếp này có rất nhiều người đều làm ngược lại với mình, đều gây phiền phức cho mình không? Chúng ta biết trách ai? Chúng ta không thể trách người khác. Tại sao họ không gây phiền phức cho người khác mà lại gây phiền phức cho mình? Bất cứ sự việc nào trong vũ trụ có quả tất có nhân. Con người thực sự hiểu được rồi thì sẽ không trách bất cứ người nào. Tất cả những sự việc đều có liên quan đến mình. Cho nên Tổ tiên đã nói rất thấu triệt đạo lý: “*Hành hữu bất đắc, phản cầu chư kỳ*”, một câu nói đã nói rõ cho chúng ta hiểu rồi. Chữ “*chư*” này tức là quay lại xem xét lại chính mình. Vấn đề vẫn là ở phía chúng ta.

Cho nên kiếp này chúng ta làm nhiều việc tốt, được mọi người yêu quý thì điều này có thể đem theo được. Giống như Khổng Tử, Ngài cách chúng ta hơn hai nghìn năm trăm năm rồi, nhưng tinh thần của Khổng Tử vẫn trường tồn. Điều này không chỉ làm lợi cho gia đình của Ngài, cho gia tộc hơn hai

nghìn năm trăm năm của Ngài, mà còn làm lợi cho toàn thể nhân loại. Cuộc đời như vậy thật có ý nghĩa.

Xin hỏi quý vị rằng: Khi chúng ta ra đi thì khí phách gì sẽ lưu lại ở trong lòng của con cháu đời sau của chúng ta? Con trai của quý vị khi nghĩ đến quý vị đều nói: “*Mẹ của tôi vô cùng dịu dàng, vô cùng hiếu thảo*”, “*Cha của tôi vô cùng có đạo nghĩa, vô cùng tận tụy, trung thành với công việc*”. Cứ như vậy, con lại truyền cho cháu, cháu lại truyền cho chắt, đời đời tương truyền. Cho nên trong lòng con cháu đời sau của Phạm Trọng Yêm tiên sinh đều có một câu nói là: “*Tiên thiên hạ chi ưu nhi ưu, hậu thiên hạ chi lạc nhi lạc*” (Lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ). Con cháu đời sau của ông đều đem thiên hạ, đất nước để ở trong lòng. Ông có chủ tâm như vậy thì con cháu đời sau của ông sẽ không có phúc sao!

Giả sử chúng ta đem sự ích kỷ, tự tư tự lợi truyền lại cho con cháu đời sau thì có lẽ truyền không được hai, ba đời. Tại sao vậy? Bởi vì ruộng phúc do tâm cày cấy, mà ruộng phúc được chia làm ba mục lớn là: “*Ân điền*”, “*Kính điền*” và “*Bi điền*”.

Ân điền

Người hiểu được việc có ơn phải trả thì sẽ có phúc. Cả đời của một người thì “*Bách thiện hiếu vi tiên*”, trong trăm điều thiện, chữ hiếu đứng đầu. **Người hiếu thảo chắc chắn là người có phúc nhất. Người không hiếu thảo chắc chắn là bị giảm phúc nhất, bởi vì ngay đến cái gốc của việc làm người mà họ cũng không có.**

Kính điền

Đó là kính trọng Thánh Hiền, kính trọng người lớn tuổi. Đối với tất cả những sự vật và công việc mà họ phụ trách, họ cũng rất cung kính, tôn trọng, “*thụ nhân chi thác, trung nhân chi sự*” (Được người khác ủy thác nhờ vả thì phải hết lòng với công việc). Thậm chí đối với đồ vật họ cũng rất cung kính, rất tiết kiệm. Người như vậy là có phúc. Đó là “*Kính điền*”.

Bi Điền

Lấy từ bi làm gốc, rất có lòng nhân từ, rộng lượng thì phúc lớn. Đó là “*Bi điền*”.

Trong nhân cách của con cái chúng ta, chỉ cần có đạo hiếu, có lòng biết ơn, có lòng kính trọng, có lòng từ bi thì thực sự là chúng ta không cần phải lo lắng đến cái phúc cả đời này của chúng. Nếu chúng ta không hiểu lý lẽ thì sẽ bận tâm lo nghĩ lung tung. Xin hỏi rằng, quý vị lo nghĩ thì có ích lợi gì không? Cho nên chúng ta cần phải làm rõ lý lẽ, “*lý đắc tâm an*” (có lý thì tâm mới được an). Tại sao tâm của chúng ta thường xuyên có nhiều lo lắng, muộn phiền? Bởi vì chúng ta đã không làm rõ rất nhiều đạo lý. Cho nên vừa rồi tôi có lấy ví dụ khi tôi đi thi đại học. Thực sự mọi người hãy xem, khi có lòng suy hơn tính thiệt thì vốn có mười phần, thực lực cũng chỉ có thể phát huy được sáu, bảy phần mà thôi. Cho nên sự suy hơn tính thiệt, sự căng thẳng hoàn toàn chẳng có một chút ích lợi nào.

Một người có thể luyện được đến mức bất cứ lúc nào cũng có cái tâm bình thường, điềm tĩnh, thản nhiên,

thì đây là sự tu dưỡng, là tố chất của họ. Cho nên chúng ta căng thẳng không có lợi ích gì. **Con người thường xuyên không hiểu lý lẽ thì đều có trạng thái tâm lý sai lệch mà mình cũng không biết. Người rộng lượng biết được cái gì đáng thuộc về mình sẽ là của mình, không đáng thuộc về mình thì có cưỡng ép cũng không được.** Lòng suy hơn tính thiệt của một người rất nặng. Cái đáng là của họ thì thực sự họ sẽ có được, vậy mà họ vẫn cứ căng thẳng đến nửa ngày. Đối với cái không đáng là của họ thì hàng ngày họ lại ở đó mà muốn có được. Người như vậy thì chắc chắn là đau khổ.

Cho nên, chúng ta muốn cho con cái, học sinh có được cuộc đời hạnh phúc thì phải để cho chúng buông bỏ lòng suy hơn, tính thiệt của mình. Kính thưa quý vị thầy cô giáo! Muốn để cho bọn trẻ buông bỏ sự suy hơn, tính thiệt thì đầu tiên ai là người phải buông bỏ? Đúng rồi! Chính bản thân chúng ta có tố chất này thì chúng ta mới có thể đem thái độ về cuộc đời này truyền lại cho các con của chúng ta.

Tôi còn nhớ, khi tôi thi vào đại học, thành tích thi không được tốt. Căng thẳng như vậy thì đâu có thể thi tốt được. Kết quả, tôi đã khóc rất thương tâm. Hôm nay khi mọi người ra về đừng có bán đứng tôi đấy, đừng có ra ngoài nói anh chàng Thái Lễ Húc đó rất hay khóc. Hôm nay tôi là *“Nhân phùng tri kỷ thiên bôi thiếu”* (Người gặp bạn tri kỷ nghìn chén vẫn ít), có chuyện gì tôi cũng đem ra kể hết với mọi người rồi. Lúc đó, sự căng thẳng đã không có một chút giúp ích gì đối với việc thi cử của tôi. Khi tôi ở đó khóc rất

thương tâm, cha của tôi lên phòng của tôi. Ông đã hiểu rõ tình huống liền nói: “*Ái dà! Thi không được thì thôi, năm sau con thi lại, không phải khóc nữa!*”. Nói xong cha tôi đi ra ngoài. Cha tôi càng cảm thấy không có gì đáng ngạc nhiên cả. Sau đó nước mắt của tôi cũng không khóc ra được nữa. Nếu lúc đó tôi tiếp tục khóc thì hình như có cảm giác “*chuyện bé xé ra to*” vậy.

Cha mẹ không có lòng suy hơn tính thiệt thì từng chút, từng chút một điều phục lòng suy hơn tính thiệt của con cái. **Cha mẹ có tu dưỡng là cái phúc của con cái.** Sau đó tôi rất may mắn đã gặp được văn hóa truyền thống nên tâm niệm của tôi đã chuyển đổi. **Ích kỷ thì không có phúc, luôn luôn nghĩ cho người khác mới có phúc.** “*Ái nhân giả, nhân hằng ái chi, kính nhân giả, nhân hằng kính chi*”.

Vận số của tôi vốn rất không tốt. Thật ra đó không phải là vận số, mà là do tâm của mình mời gọi đến. “*Họa phúc vô môn, duy nhân tự triệu*” (*Họa phúc không có cửa ngõ, nhất định chỉ do con người tự mời gọi đến*). Đây là đạo lý mà cuốn “*Tả Truyện*” đã nói cho chúng ta. **Khi tâm niệm chuyển đổi thì vận mệnh cũng chuyển đổi theo.** Ban đầu, môn tiếng Hoa của tôi không đạt yêu cầu. Nhưng sau đó, khi thi vào Học viện Sư phạm, thi làm thầy giáo chính thức thì tôi cũng đều nhờ vào môn tiếng Hoa để lấy điểm. **Cho nên khi tâm niệm chuyển đổi thì vận mệnh của chúng ta với thế giới sẽ thay đổi theo. Vận mệnh được nắm chắc trong tâm niệm của chính mình.** Khi phúc càng ngày càng tốt thì quý vị có biết tôi thi như thế nào và đỗ như thế nào không ạ? Lúc đó, những người bạn học của tôi đi báo danh

để thi đều nói: “*Phải thi cùng phòng với Lê Húc thì có lẽ mới thi đỗ được*”.

Chúng ta học văn hóa truyền thống và sau khi có phúc thì người ta sẽ cảm thấy: “*Phải như thế mới có phúc!*”. Cho nên chúng ta phải tu hành, tu thân cho thật tốt, phải thếp vàng lên gương mặt Tổ tiên của chúng ta. Nếu chúng ta đi mua vàng về thếp lên thì điều đó chỉ là hình thức. **Chúng ta thực sự làm theo Thánh nhân thì gia đình hòa thuận, vui vẻ và vận mệnh của mình càng ngày càng tốt hơn.** Chúng ta phải để cho người thế gian có niềm tin rằng học tập văn hóa truyền thống đúng là sẽ có phúc lớn. Người ta có lòng tin thì điều này mới thực sự là thếp vàng lên gương mặt của Thánh Hiền.

Vậy chúng ta suy xét đến việc biết mệnh thì phải tác thành cho chính mình. Tiếp tục phát triển mở rộng ra, chúng ta phải hiểu được rằng cuộc đời này của chúng ta phải có sứ mệnh đối với gia tộc, phải kế thừa sự nghiệp của người đi trước mà mở đường cho người đi theo nối bước. Hơn nữa, chúng ta phải làm cho gia tộc có được lợi ích. Văn Thiên Tường tiên sinh đã từng nói: “*Nhân sinh tự cổ thù vô tử, lưu thủ đan tâm chiếu hãn thanh*” (Đời người xưa nay ai mà không chết, để lại lòng son chiếu sử xanh). “*Đan tâm*” là lòng thành thật của chúng ta, “*hãn thanh*” là sử sách, là lịch sử. Chúng ta phải dùng lòng thành thật chiếu lịch sử của ai? Đương nhiên chúng ta phải chiếu lịch sử của mình, chiếu lịch sử của cha mẹ, chiếu lịch sử của nửa kia của mình, chiếu lịch sử của con cái đời sau.

Chúng ta phải để cho cha mẹ luôn nghĩ trong lòng rằng: “*Tôi sinh ra người con trai này, tôi sinh ra người con gái này thực là đáng giá*”. Và cha mẹ trong mộng cũng mỉm cười mà tỉnh dậy: “*Ái dà! Đứa con này thật là tốt*”. Đó là chúng ta chiếu lịch sử của cha mẹ.

Chúng ta phải để cho nửa kia của mình cảm thấy rằng việc đúng nhất của đời này là cùng chúng ta đi đến đầu bên kia của tấm thảm trải hoa để nên duyên vợ chồng. Đây là điều khiến anh ấy/cô ấy cảm thấy được an ủi nhất.

Chúng ta cũng phải để cho con cái đời sau của chúng ta cảm thấy rằng làm con cái của chúng ta là một cái phúc lớn nhất. **Bởi vì từ khi con cái còn bé, chúng ta đã đem giá trị quan đúng đắn nhất về cuộc đời gieo trồng vào trong lòng của chúng. Đợi đến khi chúng vào đại học, khi ra ngoài tiếp xúc với bao nhiêu bạn cùng học, chúng sẽ cảm thấy gia giáo mà cha mẹ cho chúng là tài sản lớn nhất của cuộc đời chúng.** Như vậy là chúng ta đã tận hết sứ mệnh của mình đối với gia đình, gia tộc của mình.

Chúng ta cũng phải tận hết sứ mệnh của mình đối với ngành giáo dục. **Điều quan trọng nhất của ngành giáo dục là đạo làm thầy.** Chúng ta phải chấn hưng lại sự tôn nghiêm của đạo làm thầy. Đây là sự việc mà đời này chúng ta gặp phải. Tại sao vậy? Cuốn “*Lễ Ký*” và “*Học Ký*” có dạy chúng ta rằng: “*Sự nghiêm nhi hậu đạo tôn*”. Người không tôn trọng thầy giáo thì làm sao họ cầu được tri thức? Cho nên khi thấy bọn trẻ không tôn trọng thầy giáo, chúng ta không những không tức giận với chúng mà chúng ta còn

phải thương hại chúng. Bởi vì đời này chúng không đi sâu vào nghiên cứu những Kinh sách này thì chúng không hiểu được đạo lý làm người. Đời này chúng sẽ bị trầm luân thì chúng ta sao lại còn so đo với chúng làm gì? Chúng ta lo lắng cho chúng còn không kịp nữa. Mặc dù chúng được thân người trong “Thiên, Địa, Nhân”, nhưng những việc chúng làm ra đều là những việc của súc sinh. Thật đáng thương biết bao!

Cho nên, chúng ta không thể có ý không tốt đối với người thế gian. Tại sao vậy? Cuốn “Lễ Ký” và “Học Ký” có nói: “*Nhân bất học, bất tri đạo*”, vì không có ai dạy họ. Quý vị sẽ nói: “*Cha mẹ họ phải dạy họ chứ?*”. Đứa trẻ này về nhà và nói: “*Cha! Mẹ! Sao cha mẹ không dạy con?*”. Cha mẹ của đứa trẻ nói: “*Ông bà nội của con cũng không dạy cha*”. Kết quả, cha mẹ dẫn đứa trẻ đi gặp ông bà nội: “*Ông nội! Bà nội! Sau ông bà không dạy cháu Ngũ luân, Bát đức?*”. Ông bà nội nói: “*Cụ ông, cụ bà của cháu cũng không dạy ông*”. Ba đời sẽ dẫn nhau đi đâu? Họ sẽ đi đến trước mộ của Tổ tiên. Họ phải làm sao đây?

Đối với tình trạng hiện nay của thế giới này, chúng ta cũng đừng có trách cứ ai. Đó là vì mấy đời người trôi qua, chúng ta đã không lưu ý đến trí tuệ của Tổ tiên nên chúng ta đều là những người bị hại, đều là những người đáng thương. Thôi không chỉ trích nữa! Chúng ta hãy bắt đầu từ chúng ta mà làm.

Mọi người thử nghĩ xem, phụ huynh là người hiểu rõ lý lẽ hơn hay là thầy giáo hiểu rõ lý lẽ hơn. Câu hỏi này của

tôi khó như vậy ư? Thưa quý vị đồng nghiệp trong ngành giáo dục, quý vị đều rất khiêm tốn. Tôi biết rằng chúng ta đi sâu vào lĩnh vực giáo dục lâu năm như vậy nên đối với việc dạy bọn trẻ, chúng ta thường sẽ hiểu hơn so với phụ huynh.

Trong cuộc đời, người với người đều có duyên với nhau. Bạn bè thân thích, học sinh của chúng ta và gia đình của chúng cũng đều có duyên với chúng ta. Làm người phải biết có duyên phận, làm người phải quý trọng duyên phận. Trên trái đất này có hơn sáu tỷ người. Tuy nhiên, tỷ lệ người với người có thể gặp mặt nhau bằng bao nhiêu? Với con số hơn sáu tỷ người thì tỷ lệ người và người gặp mặt nhau có cao hay không? Có thể nói là rất thấp. Thưa quý vị! Hôm nay quý vị có thể gặp được người ngồi bên cạnh quý vị là kỳ tích trong cuộc đời của quý vị đã xuất hiện rồi đó. Bởi vì tỷ lệ gặp nhau này rất thấp. Toàn thể sinh mệnh có bao nhiêu? Quý vị không thể chỉ tính có mỗi con người mà thôi. Hôm nay trên đường quý vị cũng có thể sẽ gặp một con chó thì con chó đó cũng có duyên với quý vị. Khi quý vị cộng hết tất cả sinh mệnh lại thì con số đó sẽ là con số thiên văn. Sau đó, hai sinh mệnh đã gặp nhau ở một nơi và lại còn cùng nhau học văn hóa truyền thống. Tôi xin hỏi: Tỷ lệ gặp nhau này là bao nhiêu? Cho nên, tỷ lệ này là khó có được. Mọi người có thể ôm nhau mà khóc thì cũng là điều rất tự nhiên. Nhưng nam giới và nữ giới thì xin đừng nhé!

Cho nên duyên phận là khó có được. Học sinh gặp được quý vị, phụ huynh gặp được quý vị, đây đều là duyên phận khó có được của đời người. Làm thế nào để chúng ta quý trọng mỗi một duyên phận khó có được của cuộc đời?

Chúng ta phải giác ngộ bản thân, giác ngộ người khác và thực sự giúp đỡ người khác.

Quý vị cho họ ăn, quý vị giúp đỡ họ bằng vật chất chỉ là sự giúp đỡ nhất thời, rất khó để giải quyết triệt để vấn đề lâu dài. Người làm công tác công ích xã hội hiểu vấn đề này vô cùng sâu sắc. Có rất nhiều nơi trên đất nước rất nghèo khổ. Sau khi họ cứu trợ 5 năm, 10 năm thì người ở nơi được cứu trợ nhiều nhất lại là người không biết ơn nhất. Đó là lẽ đương nhiên nhất. Những người làm công tác công ích xã hội vô cùng buồn phiền và đã hỏi ý kiến thầy của tôi. Thầy của tôi đã nói với họ một câu rằng: **“Ngay như cha mẹ họ, họ cũng không cảm ơn, họ lại cảm ơn quý vị ư?”**

Làm người, chúng ta phải hiểu rõ lý lẽ, nếu không phúc đến rồi chúng ta lại làm giảm mất. Cho nên, *“Kiến quốc quân dân, giáo học vi tiên”*, giáo dục là điều căn bản nhất, quan trọng nhất. **Khi họ thực sự có trí tuệ rồi thì họ mới có thể thay đổi được vận mệnh của họ**, họ mới có thể làm lợi cho những người sống bên cạnh họ. Nếu họ không có trí tuệ thì tư tưởng của họ sẽ gây ra nhận thức sai lầm cho con cháu đời sau của họ, cho người sống bên cạnh họ. **Cho nên đầu tiên, chúng ta phải giác ngộ thì mới có thể đi giúp đỡ người khác**. Hiện nay đối với giáo dục, chúng ta là người thầy giáo và hiểu biết hơn nên chúng ta có trách nhiệm dẫn dắt, gợi ý cho phụ huynh học sinh.

Đối với toàn bộ hiện trạng giáo dục hiện nay, thầy giáo là mấu chốt quan trọng nhất để có thể xoay chuyển tình thế. Khi thầy giáo hiểu rõ lý lẽ, thầy giáo dạy lại bọn trẻ. Lúc

này, bọn trẻ sẽ trở nên ngoan ngoãn thì phụ huynh lập tức sẽ nói rằng: “*Con tôi bây giờ biết rót trà, bưng nước cho tôi*”. Họ đi tìm hiểu nguyên nhân tại sao con cái lại trở nên ngoan như vậy. Đó là nhờ thầy giáo dạy chúng đạo hiếu, thầy giáo dạy chúng cách làm người. Phụ huynh dần dần sẽ cảm ơn sự giáo dục của thầy giáo, dần dần sẽ tôn trọng thầy giáo. Trong cuộc đời của chúng ta, sự tôn trọng của phụ huynh và học sinh đối với chúng ta không phải do chúng ta đòi hỏi mà được. Chúng ta phải thực sự làm được trách nhiệm của người thầy giáo thì tự nhiên sẽ có được sự tôn trọng.

Cũng giống như vậy, sự tôn trọng của nửa kia đối với mình cũng do đức hạnh và việc làm hết bổn phận của mình mà có được. Những cảnh giới tốt đẹp của đời người đều không phải đi đòi hỏi người ta mà có được. Bản thân chúng ta làm được thì tự nhiên nước chảy sẽ thành sông. Khi điều kiện chín muồi thì sự việc tự nhiên thành công. Khi đó sự tôn trọng của người nhà, sự tôn trọng của mọi người đối với chúng ta sẽ đến một cách tự nhiên.

Tốt rồi! Buổi chia sẻ này tạm thời giao lưu với quý vị đến đây. Xin cảm ơn mọi người!

Hết tập 2

TẬP 3

Kính thưa các vị tiền bối! Kính thưa các vị tiền bối trong ngành giáo dục! Kính thưa các bạn đồng nghiệp của Chi hội! Chúc mọi người buổi sáng tốt lành!

Trong “Lễ Ký” và “Học Ký” có nói rằng: “*Thiện ca giả, sử nhân kế kỳ thanh, thiện giáo giả, sử nhân kế kỳ chí*”. Sau khi nghe một người hát rất hay thì mọi người cũng đều muốn hát theo họ. Những người thầy rất giỏi việc dạy học, rất biết cách dẫn dắt, gợi ý cho người khác, biết cách hướng dẫn quan niệm, tư tưởng đúng đắn cho người khác thì học sinh của họ sẽ hy vọng noi theo để làm thầy giáo như họ. Bản thân tôi có rất nhiều bạn học. Hiện nay, họ cũng đều là giáo viên. Họ thường nói rằng khi còn nhỏ, họ chịu sự ảnh hưởng rất lớn của thầy giáo tiểu học và rất khâm phục thầy. Cho nên từ nhỏ, họ đã có chí hướng muốn làm thầy giáo. Những giáo viên phục vụ trong ngành giáo dục này đã làm được việc: “*Thiện giáo giả, sử nhân kế kỳ chí*”, kế thừa chí hướng của họ. Ở phần trước, chúng ta đã nói đến việc biết mệnh mới có thể làm người quân tử. Đối với gia tộc của mình, đối với ngành giáo dục của mình, thậm chí đối với dân tộc của mình, chúng ta đều phải lĩnh hội được rằng trước mắt chúng ta phải gánh vác sứ mệnh gì đối với dân tộc.

Một lần, tôi vô cùng cảm xúc khi nhìn thấy một bức tranh thư pháp được viết bằng bút lông. Trên bức thư pháp đó viết rằng: “*Hà xuyên nhược đoạn lưu, ngã bối hà dĩ đối tử tôn*” (Nếu sông ngòi ngừng chảy thì ta còn mặt mũi nào để gặp con cháu). Thiên nhiên nếu không tiếp tục được cải

thiện thì sông ngòi không còn chảy nữa và sự sinh tồn của con cháu đời sau sẽ có vấn đề. Chúng ta hãy xem, hiện nay ánh sáng mặt trời có vấn đề về tầng ozone, không khí và nước thì bị ô nhiễm càng ngày càng nghiêm trọng. Thậm chí vấn đề thiếu nước cũng càng ngày càng nghiêm trọng. Chúng ta đã hiểu rõ rằng chúng ta cần phải quay về căn nguyên là lòng người thì tất cả thiên tai, những vấn đề của thế giới tự nhiên này mới có thể giải quyết được. Lòng người lương thiện thì những vấn đề này đều có thể cải thiện.

Cho nên, khi chúng ta đối diện với môi trường hiện nay và sự truyền thừa văn hóa truyền thống, bản thân chúng ta phải nghĩ đến đời sau. Nếu không, ba mươi năm sau con cháu đời sau của chúng ta sẽ nói: “*Đời trước đã để lại cho chúng ta môi trường tệ hại, để lại cho chúng ta văn hóa tệ hại!*”. Khi đó, chúng ta đang ở trên thiên đường và thường thường bị ngựa lồng tai mà không biết ai đang mắng chửi chúng ta. Cho nên chúng ta phải làm Tổ tiên tốt, phải ban ân trạch, tạo phúc cho đời sau mới đúng. Có như vậy chúng ta mới không uổng công làm người tiền bối và Tổ tiên.

Câu sau của bức tranh thư pháp viết rằng: “*Văn hóa nhược thất truyền, ngã bối hà dĩ kiến Tổ tiên*”. Văn hóa lâu đời như vậy mà khi đến tay chúng ta liền bị đứt đoạn thì tâm sức vất vả của Tổ tiên trong năm nghìn năm bị đứt đoạn trong tay của chúng ta. Sau này, con cháu cũng không có được của báu này nữa. Chúng ta hãy bình tĩnh mà xem, văn hóa chỉ mới đứt đoạn được ba mươi năm, năm mươi năm. Dân tộc của chúng ta là dân tộc có nền văn hóa lâu đời trên thế giới. Vậy mà hiện nay, ở rất nhiều nơi trên thế giới, dân tộc chúng ta bị

phê bình là dân tộc có tầm nhìn hạn hẹp nhất. Chúng ta có thể cảm nhận được sự đau lòng biết bao của Tổ tiên. Tổ tiên đã để lại cho chúng ta trí tuệ tốt như vậy mà chúng ta không dùng, chúng ta không học khiến cho tổ chất của đời sau xuống dốc không phanh. Con cháu của một dân tộc lâu đời chỉ vì lòng ham muốn mấy trăm đồng bạc, mấy nghìn đồng bạc mà có thể giết hại cha mẹ và những người thân thiết nhất của mình.

Khi còn nhỏ, chúng ta được học rằng: “*Văn hóa truyền thống, nguồn gốc sâu xa uyên thâm chảy dài*”. Lúc đó, thực sự chúng ta cũng rất khó lĩnh hội được đạo lý bên trong của câu nói này. Nhưng hiện nay, sau khi học xong thì chúng ta cảm nhận được rằng nếu chúng ta không phổ biến đạo hiếu, không phổ biến đức hạnh thì chỉ trong thời gian ba mươi năm ngắn ngủi nữa, tốc độ đi xuống của dân tộc chúng ta sẽ rất nhanh. Thực ra, hiện tượng này vừa mới xuất hiện ở trước mắt chúng ta. Khổng Tử có nói: “*Kiến nghĩa dũng vi*” (*Thấy việc nghĩa hăng hái làm*). Chúng ta đã thấy hiện trạng dân tộc mình thì chúng ta phải có một phần trách nhiệm, phải phục hưng văn hóa truyền thống.

Vừa nãy, mọi người hát bài hát nghe rất hay. Quý vị hát rất hay! Tôi cũng rất muốn sau đó hát một bài có được không? Quý vị hát hay như vậy, tôi cũng phải đáp lễ. Vừa rồi, chúng ta nói đến việc cùng nhau đối diện với thời đại mới này thì cũng phải có một phần sứ mệnh truyền thừa văn hóa. Cho nên tôi xin cùng với mọi người hát một bài. Trong bài hát này chúng ta cùng nhau cảm ơn Tổ tiên, cùng nhau phát nguyện kế tục và truyền thừa văn hóa của Tổ tiên: “*Thảo nguyên Thanh Hải mệnh mông, phóng hết tầm mắt*

không hết. Núi Himalayas ngọn này nối ngọn kia đến chân trời. Cổ Thánh với tiên Hiền ở đây xây dựng quê hương, trong gió táp mưa sa vẫn đứng vững năm nghìn năm. Dân tộc chúng ta, dân tộc chúng ta đã vượt qua thử thách. Chỉ cần nước sông Hoàng Hà, Trường Giang không ngừng trôi. Dân tộc chúng ta, dân tộc chúng ta thiên thu vạn thế, vĩnh viễn đến muôn đời”. Xin cảm ơn!

Trong cuốn “Kinh Dịch” có nói với chúng ta rằng: “*Nhị nhân đồng tâm, kỳ lợi đoan kim*” (Hai người cùng lòng thì sự sắc bén có thể cắt đứt kim loại), hướng chi hiện nay ở đây chúng ta có đến mấy trăm người. Thực sự nếu chúng ta cùng nhau phát động sứ mệnh truyền thừa văn hóa truyền thống thì sự chí thành của chúng ta sẽ động lòng trời, Tổ tiên linh thiêng sẽ ủng hộ cho chúng ta.

Tổ tiên chúng ta đều là Thánh nhân. Mọi người đã nhận lại Tổ tiên chưa? Mọi người đã về điều tra gia phả chưa? Lần trước, tôi có chia sẻ với mọi người về những người bạn có mấy họ như họ Hồ, họ Trần, họ Ngu, họ Phó, họ Điều, họ Diêu. Những người thuộc dòng họ này đều là con cháu đời sau của Vua Thuấn. Xin hỏi: Trên bảng có họ của quý vị không ạ? Nếu có thì xin quý vị hãy giơ tay! Chúng ta hãy vỗ tay hoan nghênh con cháu đời sau của Vua Thuấn. Tôi thấy mọi người cười rất vui vẻ. Người vỗ tay cũng cười rất vui vẻ. Điều này chứng tỏ mọi người rất thích thú khi thấy người khác là con cháu đời sau của Thánh nhân. “*Quân tử thành nhân chi mỹ*” (Người quân tử tác thành việc tốt cho người khác). Quý vị một chút đồ kỵ cũng không có, hơn nữa cũng không mặc cảm tị ti.

Có ai nghĩ rằng: “*Không có họ của tôi! Đau buồn quá!*” hay không? Quý vị không nên đau buồn. Tôi đã giúp mọi người đi điều tra rồi. Nếu quý vị không phải là con cháu đời sau của Nghiêu, Thuấn, Vũ, Thang thì nhất định là con cháu đời sau của Văn Vương, Võ Vương, Châu Công. Tại sao vậy? Đây lại là một chân lý của người thế gian. Trong cuốn “*Kinh Dịch*” có nói với chúng ta rằng: “*Tích thiện chi gia tất hữu dư khánh*”, nhà tích điều thiện tất có dư niềm vui. Huống chi Tổ tiên của chúng ta là Thánh nhân.

Trên thế giới có rất nhiều nền văn minh cổ đại của nhiều dân tộc khác nhau, tuy nhiên chỉ có dân tộc của chúng ta truyền thừa lại văn hóa truyền thống. Điều này không phải là ngẫu nhiên. Thứ nhất, đó là nhờ Tổ tiên của chúng ta có đức nên đã che chở cho chúng ta. Thứ hai, Tổ tiên có trí tuệ, đã phát minh ra thể văn ngôn văn (*văn cổ*). Họ biết rất rõ rằng nếu hợp nhất văn tự ngôn ngữ và văn tự để viết văn chương thì ngôn ngữ sẽ cứ thay đổi mãi. Ví dụ như quý vị rời xa quê nhà của mình ba mươi năm, đến khi trở lại quê nhà thì có rất nhiều ngôn từ trong giao tiếp có sự thay đổi nhỏ. Một trăm năm sau thì ngôn ngữ có sự thay đổi lớn. Một nghìn năm sau thì sự thay đổi càng lớn hơn. Cho nên, nếu văn chương mà được viết giống với văn nói thì đối với văn chương của người viết một nghìn năm trước, chúng ta xem sẽ không hiểu được, không biết được ý nghĩa. Cho nên lời nói và văn tự phải tách biệt. Khi viết văn tự, Tổ tiên đã sử dụng thể văn ngôn văn. Chỉ cần chúng ta xem hiểu thể văn ngôn văn thì khi mở cuốn “*Luận Ngữ*” ra xem, Khổng Tử sẽ đến.

Chúng ta phải ghi nhớ một câu trong cuốn “Hiếu Kinh”: *“Chí thành như thân, chí thành cảm thông”*. Trong số học trò của Khổng Tử thì Mạnh Tử là người học giỏi nhất. Ngài là Á Thánh. Xin hỏi mọi người: Khi Mạnh Tử học tập thì Khổng Tử đã rời xa rồi, vậy tại sao Mạnh Tử học giỏi nhất? Bởi vì Mạnh Tử chí thành. Lòng chí thành của con người vượt qua không gian và thời gian. Mạnh Tử không nhận được sự giáo huấn trực tiếp của Khổng Tử, mà chỉ cảm thấy giống như Khổng Tử đến trước mặt Mạnh Tử để dạy bảo Mạnh Tử.

Năng lực học tập của một người không quyết định ở Kinh sách, không quyết định ở người thầy mà quyết định ở lòng chí thành, sự cung kính, chân thành của bản thân người học trò. *“Một phần thành kính được một phần lợi ích, mười phần thành kính được mười phần lợi ích”*.

Tổ tiên có trí tuệ như vậy. Họ có thể tách biệt giữa văn tự và lời nói. Trên toàn thế giới, chỉ còn có văn hóa của dân tộc chúng ta là có thể truyền thừa lại. Lúc đầu, khi nghe được lời này từ thầy của tôi thì tôi đã vô cùng cảm động, cũng vô cùng hổ thẹn. Bởi vì trước đây khi học văn ngôn văn, tôi cảm thấy rất khổ sở. Của báu như vậy của Tổ tiên mà tôi lại lãng phí nó. Tôi cảm thấy rất hổ thẹn. Lúc đó, tôi thực sự đã chảy nước mắt, vội vàng đến đón nhận những lời giáo huấn này của Tổ tiên. Rất kỳ lạ là trước đây, khi xem cuốn “Luận Ngữ” tôi luôn bị choáng váng đầu óc. Sau khi khóc hết nước mắt, lòng dạ của tôi cũng sáng suốt hơn. Có lẽ đó là do tôi đã rửa sạch một chút tội lỗi. Khi tiếp tục xem “Luận Ngữ”, tôi cảm thấy rất thân thiết.

Cho nên, chương ngại không phải ở bên ngoài mà ở đâu? Không phải gió động, cũng không phải phướn động mà là lòng của “*nhân giả*” động. Tôi xin giải thích một chút hai chữ “*nhân giả*” này. “*Nhân giả*” là những người có học thức thời xưa được mọi người rất tôn trọng. Mọi người đều gọi họ là người nhân từ. Thực ra, những người có học thức thực sự hiểu lý lẽ thì đều tin tưởng rằng mọi người ai cũng có thể trở thành Thánh Hiền, đều tin tưởng rằng mọi người ai cũng có bản thiện. Khi tin tưởng rồi, họ đối với hết thảy mọi người sẽ tuyệt đối không nghi ngờ, không đối lập, mà chỉ muốn làm thế nào để hỗ trợ cho người khác khôi phục cái đức sáng, cái bản thiện của người khác. Cho nên mới gọi là: “*Nhân giả vô địch*”, người nhân từ thì họ không có kẻ thù địch.

Khi chúng ta hiểu được trí tuệ và đức hạnh của Tổ tiên, những người đã che chở cho chúng ta thì chúng ta mới có thể truyền thừa năm nghìn năm gia tộc này không bị đứt đoạn, không bị suy bại. Mọi người phải về nhà tra lại gia phả của mình. Tổ tiên của quý vị tuyệt đối là Thánh nhân. Chúng ta được gọi là con cháu của Diêm Hoàng. Tính toán ngược lên thì Tổ tiên của chúng ta chắc chắn là Thánh nhân. Quý vị phải càng hiểu rõ một điều rằng quý vị phải có trách nhiệm truyền thừa đức hạnh Thánh nhân của Tổ tiên quý vị. Giả sử quý vị là con cháu đời sau của Phạm Trọng Yêm thì chắc chắn phải lưu truyền: “*Lo trước cái lo của thiên hạ*”.

Giả sử quý vị là con cháu đời sau của Lâm Tắc Từ thì quý vị chắc chắn phải lưu truyền: “*Cầu lợi quốc gia sinh tử dĩ, khỉ nhân họa phúc tị xu chi*”, hy sinh vì nghĩa lớn của đất nước, xả thân vì nghĩa cũng không sợ. Ông là anh hùng của

dân tộc. Tượng của Lâm Tắc Từ Tiên sinh còn được dựng ở trên một quảng trường của nước Mỹ. Tại sao vậy? Bởi vì ông là người đầu tiên bài trừ ma túy trên thế giới, và lúc đó đã thiêu hủy nha phiến. Toàn thế giới lấy ông làm gương. Cho nên con cháu đời sau của Lâm Tắc Từ Tiên sinh không hút thuốc, bởi vì hút thuốc sẽ khiến họ cảm thấy có lỗi.

Có một họ mà con cháu đời sau của ông không tham ô. Đó là họ nào vậy? Sao quý vị biết rõ như vậy. Đó là Bao Thanh Thiên “*thiết diện vô tư phân rõ người ngay với kẻ gian*”. Trong cuốn “*Bát Đức Cố Sự*” có ghi lại rằng, con cháu đời sau của họ Bao đã có quy định rõ ràng bằng văn bản là một người chỉ cần không tuân thủ pháp luật thì sau khi chết sẽ không được đưa về nhà thờ Tổ của mình: “*Không có người con cháu như người!*”. Gia giáo rất nghiêm. Cho nên làm con cháu đời sau của Thánh nhân cũng không phải là dễ dàng. Nhưng rất may mắn là từ nhỏ họ đã có được gia phong tốt như vậy, có được tấm gương tốt để noi theo.

Ngoài ra, còn có một họ nữa không tham ô. Đó là họ Dương. Đường hiệu (*thời xưa là tên gọi của một dòng họ, một gia đình*) của họ Dương được gọi là Tứ Tri Đường. Thủy Tổ của họ vào đời Hán tên là Dương Chấn. Dương Chấn đã đề bạt một người có học thức là Vương Mật. Có một hôm, Vương Mật đi đến nhà của Dương Chấn và đã mang vàng đến để biếu Dương Chấn. Vương Mật mang vàng đến vào buổi tối. Dương Chấn nói: “*Ta cảm thấy người có chút tài năng và kiến thức nên ta mới tiến cử người. Ta hiểu được năng lực của người mà sao người lại không hiểu ta như vậy, lại còn đem đồ đến biếu ta?*”. Thực

ra đem đồ đến biểu là điều sỉ nhục đối với bản thân mình. Vương Mật lập tức nói: “Tôi vừa mới đến. Trên đường đến đây tôi thấy không có ai biết, không có ai nhìn thấy. Không sao đâu! Ngài hãy nhận lấy đi!”. Dương Chân nói: “Sao lại không có người biết? Trời biết, đất biết, người biết, ta biết. Sao lại bảo không có ai biết?”.

Cho nên đó là sự **thận trọng khi ở một mình** của nhà Nho có học thức. Khi không có người ở bên cạnh, họ càng phải yêu cầu nghiêm khắc đối với bản thân. Ngẩng lên không hổ thẹn với trời, cúi xuống không hổ thẹn với người, trên không lừa dối trời, dưới không lừa dối người, trong không lừa dối mình, ngoài không lừa dối người. Sau này Dương Chân được gọi là “*Quan Tây Khổng Tử*” ở vùng Quan Tây. Ở địa phương phía Tây Bắc, học vấn của ông vô cùng giỏi. Đồi sau của ông có phúc không? Bốn đời liên tiếp đều có người làm thầy giáo của Vua, bốn đời đều làm đến chức Tam Công. Vị trí đó cũng đã đạt đến đỉnh cao nhất. Thầy giáo của Vua còn ai bằng nữa? Bốn đời làm đến chức Tam Công. Họ có phúc như vậy!

Cho nên phúc báo từ đâu mà đến? “*Phúc sinh w thanh kiệm*”, **thanh liêm, tiết kiệm sẽ có phúc báo**. Có một câu nói là: “**Lộc hết thì người chết**”. Trong câu nói này cũng có triết lý về cuộc đời rất sâu xa. Một người tiêu hết phúc lộc rồi thì tuổi thọ của người đó cũng sắp đến lúc rồi. Nhưng máu chốt ở đâu? Đó là vì họ tiết kiệm. Ví dụ như họ có thể sống đến 70 tuổi, nhưng họ vô cùng tiết kiệm. Khi đến bảy mươi tuổi mà phúc của họ vẫn còn nhiều thì họ có thể sống thêm được mười năm, hai mươi năm, kéo dài tuổi thọ.

Lĩnh hội, học tập từ trong gia đình

Bà nội của tôi vô cùng tiết kiệm. Khi bà mới bốn mươi mấy tuổi mà sức khỏe của bà đã không được tốt, thế nhưng bà sống được đến tám mươi sáu tuổi. Bởi vì bà vô cùng tiết kiệm. Từ bé, tôi đã thấy bà nội tiết kiệm như vậy. Có lúc tôi cũng cảm thấy: “*Ái dà! Sống cực nhọc như vậy để làm gì?*”. Một tờ giấy vệ sinh phải chia ra dùng ba lần. Lúc đó tôi có chút cảm thấy bà quá là tiết kiệm. Nhưng mọi người chú ý mà xem, điều này rất kỳ diệu. Tuy rằng lúc đó tôi có chút cảm thấy không muốn làm theo, nhưng bởi vì điều đó là thái độ đức hạnh nên nó sẽ in vào trong tâm trí của chúng ta. Khi hạt giống được gieo xuống, đến một lúc nào đó nhân duyên chín muồi thì hạt giống đó sẽ bắt đầu nảy mầm.

Khi ra xã hội làm việc thì tôi cảm thấy: “*Òa! Tiền thực sự là không phải dễ kiếm!*”. Tôi còn nhớ, khi tôi vừa mới tốt nghiệp, tiền lương tháng đầu tiên của tôi chỉ có 18 nghìn đồng tiền Đài Loan. Đây là sự việc của mười bốn năm về trước. Số tiền ấy không phải là nhiều, mười tám nghìn đồng tiền Đài không phải là nhiều. Nó tương đương với một nghìn tám trăm đồng của Malaysia. Tôi biết được là tiền rất khó kiếm. Lúc đó, trong lòng tôi mới chợt hiểu ra rằng nếu tôi kiếm được tiền như thế thì chỉ tính riêng bản thân tôi học đại học có lẽ cũng không đủ, huống chi cha mẹ lại phải chăm sóc cho ba đứa con, lại phải chăm sóc cho ông bà nội. Hơn nữa, từ bé chúng tôi đã sống chung với các cô chú. Một đại gia đình, ba đời sống chung một mái nhà. Cho nên lúc đó, tôi đã vô cùng cảm động. Cha mẹ ở trước mặt chúng tôi chưa bao giờ chau mày.

Trong thời gian mười, hai mươi năm này, cha mẹ chúng tôi đã cắn răng không biết bao nhiêu lần, cũng không mong muốn tăng thêm áp lực cho con cái. Lúc đó, do chưa hiểu chuyện nên khi thấy đồ chơi đẹp thì tôi liền ngồi bệt ra đất mà ăn vạ. Tại sao hôm nay tôi lại khai hết ra vậy nhỉ? Một người biết sám hối là tốt.

Cha mẹ yêu thương chúng ta, nên có lúc đã mua đồ cho chúng ta mà không biết tiền lương của cha mẹ đã mất đi bao nhiêu. Cho nên thực sự là: *“Nuôi con mới biết lòng cha mẹ”*. **Khi bản thân mình thực sự bước ra xã hội thì mình mới biết rằng để nuôi dưỡng một gia đình không phải là dễ.** Mắm muối, tương cà, củi đóm đều cần đến tiền.

Cho nên sau khi đi làm, tôi đã vô cùng tiết kiệm, không nữ tiêu tiền. Có một hôm, mẹ tôi thấy ba đưa chúng tôi liền nói: *“Ba đưa cũng thật là tiết kiệm! Cha mẹ đã tiết kiệm rồi mà các con còn tiết kiệm hơn”*. Chị em chúng tôi cười với mẹ và nói: *“Bởi vì trường môn của nhà chúng ta là bà nội, cho nên chúng con noi theo gương của bà”*.

Lĩnh hội, học tập từ ghi chép trong lịch sử:

Có hai nhà trí thức cùng thi đỗ đạt công danh, thi đỗ cử nhân. Hai người sinh cùng năm, cùng tháng, cùng ngày, cùng giờ, lại thi đỗ cùng một năm. Tình bạn giữa hai người cũng tốt đẹp. Họ cảm thấy hình như số mệnh của họ cũng tương đương như nhau. Cho nên khi một người được phân công đi Hoàng Châu để dạy học và một người được phân công đi Ngạc Châu để dạy học, hai người hẹn ước với nhau nếu xảy ra chuyện gì thì sẽ thông báo cho nhau biết. Ví dụ

như anh kia gặp tai họa thì có lẽ mình cũng sắp gặp nạn rồi. Cho nên hai người đã hẹn ngầm với nhau như vậy.

Sau đó, nhà trí thức đi Hoàng Châu qua đời. Người ở Ngạc Châu sau khi biết tin thì đã vội vàng đến giúp bạn mình làm ma chay. Trong quá trình làm ma chay, anh ấy rất thương cảm và đứng trước linh cữu của người bạn rồi nói: *“Anh cũng đã đi rồi, có lẽ tôi cũng sắp rồi. Nếu anh ở trên trời có hay thì mau chóng báo cho tôi biết là tôi còn sống được bao lâu nữa. Có phải là tôi cũng sắp đi rồi không?”*. Do anh ấy rất thành tâm nên đêm hôm đó anh ấy nằm mơ thấy người bạn này của mình đến và nói: *“Anh bạn! Bởi vì từ nhỏ tôi sống trong gia đình giàu có nên tôi tiêu tiền đã thành thói quen, hưởng phúc cũng hưởng lâu rồi. Phúc của tôi đã hưởng hết rồi, lộc hết thì người chết. Anh từ nhỏ đã cực khổ, cũng chưa hưởng được phúc gì. Cho nên mạng của anh còn rất dài”*. Sau đó, tuổi thọ của nhà trí thức này cũng khá dài. Hơn nữa, anh ấy cũng làm đến chức quan của một quận. Điều này cũng được ghi chép trong lịch sử. **Cho nên tiết kiệm mới có phúc, mới được sống lâu.**

Chúng ta nên bình tĩnh quan sát thế giới hiện nay. Chúng ta nhận thấy rằng cha mẹ thời nay không hiểu được đạo lý này. Bọn trẻ từ nhỏ muốn gì là cha mẹ cho chúng cái đó, chỉ cần chúng vui là được. Giá trị quan này đáng phải bàn bạc lại. Đây là nhân sinh quan hưởng lạc. Mọi người có phát hiện ra rằng hiện nay, sau khi sinh viên thi vào đại học xong thì chúng làm gì? Có sinh viên nào nói là: *“A! Thi xong rồi! Nào đi đọc “Luận Ngữ” thôi!”*? Một người cũng không có. Khi thi xong thì chúng kêu to

một tiếng: “A!”. Các bạn học còn đang làm bài mà chúng cũng mặc kệ, chỉ nghĩ đến bản thân mình. Ngay ngày hôm đó, chúng đi mua mặt nạ để chúc mừng và vui chơi. Chúng mua mặt nạ mấy trăm đồng Ringgit tiền Malaysia, lại đi mua sắm quần áo mấy nghìn đồng Ringgit. Chúng có nghĩ rằng tiền đó là mồ hôi và nước mắt của cha mẹ không? **Người không được dạy là không được. Cho nên, cuộc đời của chúng sẽ cảm thấy rằng hưởng lạc là mục tiêu của chúng.**

Có một ý kiến cho rằng: Khi còn nhỏ, cuộc sống được gọi là thiên đường. Sau khi trưởng thành, bước vào xã hội kiếm tiền thì thương trường được gọi là chiến trường, thương trường như chiến trường. Đến khi về già thì đến viện dưỡng lão, ngồi ăn chờ chết. Mọi người chú ý mà xem cái logic như vậy.

Chúng ta đều cảm thấy chế độ đãi ngộ của phương Tây rất tốt. **Thực ra chế độ đãi ngộ là thứ yếu, lòng người mới là mấu chốt.** Quý vị nói chế độ đãi ngộ của phương Tây rất tốt, vậy quan hệ giữa cha với con của phương Tây như thế nào? Đó là mối quan hệ theo pháp luật! Cha mẹ nuôi con đến một độ tuổi nào đó thì: *“Tốt rồi! Hãy mau chóng đi đi cho tôi nhờ! Tôi đã làm hết nghĩa vụ của mình rồi!”*. Quan hệ đó là thiên tính mà họ lại dùng pháp luật. Đến khi trưởng thành, con cái rời đi mà không sống cùng với bố mẹ. Vậy xin hỏi: Con cái có cảm thấy rằng chúng phải có trách nhiệm chăm sóc cha mẹ hay không? Thậm chí, pháp luật của họ biến thành cái gì? *“Ê! Bố mẹ nuôi dưỡng tôi vì đó là*

điều phải làm. Bố mẹ không nuôi tôi thì bố mẹ vi phạm pháp luật đấy!”

Quý vị xem, phải làm sao đây? Pháp luật giải quyết vấn đề, giải quyết triệu chứng. Khi triệu chứng bị đè nén, gốc của bệnh đó chưa được diệt trừ thì bệnh càng ngày sẽ càng trầm trọng. Hiện nay có pháp luật bảo vệ trẻ em. Cha mẹ không được động đến con cái. Quý vị ở nước ngoài mà xử phạt con cái thì năm phút sau xe cảnh sát sẽ đến. Hàng xóm của quý vị nói rằng quý vị đánh con cái, vi phạm pháp luật và quý vị phải đến sở cảnh sát. **Dùng đến pháp luật là phương pháp không tìm được nguồn gốc của vấn đề.** Nếu quý vị cho rằng cha mẹ không được xử phạt con cái, không được răn dạy khiến trách chúng thì đưa con đó sẽ nhìn cha mẹ và nói: “Cha mẹ đừng có động vào con! Động vào con là con kiện cha mẹ đấy!”. Khi bọn trẻ đến trường học thì: “Thầy giáo đừng động vào em! Động vào em là em kiện thầy đấy!”. Quý vị nói xem, pháp luật có giải quyết được vấn đề không? **Giáo dục mới giải quyết được vấn đề. Khi con cái biết hiếu thảo với cha mẹ, tôn trọng thầy giáo thì những vấn đề này không phải đã được giải quyết rồi sao!**

Tại sao thế hệ này của chúng ta lại phải khổ sở nhiều đến vậy? Chúng ta đã đánh mất lòng tự tin dân tộc cho nên chúng ta cảm thấy mặt trắng của nước ngoài tròn hơn. Pháp bảo của Tổ tiên thì chúng ta không cần mà cứ đi theo giá trị quan của người nước ngoài. Hiện nay, xã hội đã xuất hiện các hiện tượng mà năm nghìn năm về trước chưa xuất hiện,

ví dụ như hiện tượng “đạo hiếu”. Thời xưa, con cái hiếu thảo với cha mẹ thì được gọi là “**đạo hiếu**”. Hiện nay thì như thế nào? Cha mẹ hiếu kính với con cái và còn phải tranh đua cho chúng bao nhiêu tiền, chăm sóc chúng bao nhiêu. Đã đảo ngược rồi. Đảo ngược ở đâu? Khắp mọi nơi đều đảo ngược.

Ví dụ như khi tôi còn nhỏ, tôi thường đi mời ông bà nội về ăn cơm. Hiện nay thì sao? Ông bà gọi cháu ăn cơm. Không những thế, ông bà mời mà còn không dễ, mời mà không được: “*Cháu về mau đi! Ông dẫn cháu đi ăn ở tiệm ăn nhanh*”. Như thế thì chúng nghe lời ngay. Chúng ta còn phải dùng vật chất để dỗ dành bọn trẻ. Đã đảo ngược rồi!

Trước đây, khi nghe thấy tiếng của người lớn tuổi đến nhà thì chúng tôi vội vàng chạy đến trước mặt và nói: “*Cháu chào chú! Cháu chào dì!*”. Hiện nay, khi chú và dì có đi vào nhà thì bọn trẻ vẫn ngồi lì ở đó mà xem ti vi không động đậy chút nào. Rất có thể chỉ là: “*Ý! Hi hi hi!*”, đầu xoay chín mươi độ cười một cái mà cũng không đứng dậy. Mới chỉ là một đời mà đã kém xa như vậy! Nếu không truyền lại văn hóa truyền thống thì không được.

Có một người bạn nói rằng: “*Ôi! Chúng còn cười với anh là không tồi rồi!*”. Mọi người nghe xong thấy có hợp lý không? Có à? Nghe thì có vẻ hợp lý nhưng căn bản là không hợp lý. Đúng như vậy! Mọi người phải tỉnh táo. Nếu chúng ta cảm thấy như vậy là không tồi rồi thì tương lai sẽ như thế nào? Thế hệ trước, người trẻ tuổi phải cúi chào người lớn tuổi. Thế hệ này, người trẻ tuổi chỉ quay đầu lại.

Vậy xin hỏi mọi người: Ba mươi năm sau, vấn đề sẽ như thế nào? Làm người, chúng ta phải có mắt trước mắt sau, phải nhìn thấy tương lai, có thể kiểm điểm lại quá khứ. Ba mươi năm sau thì chú và dì phải đi đến trước mặt bọn trẻ: “Chào cháu! Cháu có uống nước không?”. Đến khi đó, người cũng không giống người nữa rồi.

Tại sao chúng ta có giáo dục đạo đức, có giáo dục về “Ngũ luân”? Bởi vì bốn, năm nghìn năm về trước, vua Nghiêu, vua Thuấn nhìn xa trông rộng, thấy nhân dân trăm họ “*bảo thực noãn y*” (ăn no mặc ấm), “*dật cư nhi vô giáo*” (rất an nhàn như vậy mà không có sự giáo dục về đạo làm người) thì “*tắc cận ư cầm thú*” (gần bằng cầm thú). Xin hỏi mọi người: Hiện nay, bọn trẻ không biết cách làm người thì có phải là “*cận ư cầm thú*” hay không? Tôi xin chia sẻ với mọi người rằng gần bằng cầm thú là đã không tồi rồi. Có rất nhiều động vật còn biết trả ơn cha mẹ. Ví dụ như quạ con còn biết tha mồi về mớm cho quạ mẹ để trả ơn, cừ non khi bú sữa mẹ đã quỳ xuống để biểu hiện lòng biết ơn. **Khi con cái chúng ta không hiểu điều này thì chúng sẽ buông thả dục vọng. Chúng coi những công lao của cha mẹ là lẽ dĩ nhiên.**

Lòng ham muốn của chúng không ngừng sinh trưởng, sùng bái thần tượng, sùng bái các nhân vật nổi tiếng (như Lưu Đức Hoa, một diễn viên nổi tiếng). Cá nhân tôi đối với Lưu Đức Hoa không có quan điểm gì, mọi người đừng hiểu lầm. Tôi không đố kỵ việc anh ấy đẹp trai như vậy. Có một sự việc là một cô gái sùng bái Lưu Đức Hoa đến nổi nhất định phải đến Hong Kong để gặp tận mắt anh ấy, đi nghe buổi biểu diễn của anh ấy. Trong nhà không có tiền, cô ta đã để cho cha mình

bán đi một quả thận để lấy tiền đi gặp Lưu Đức Hoa, cầu Lưu Đức Hoa lấy con gái ông ấy làm vợ. Quý vị xem, một người con đến mức độ như vậy thì còn gì để nói nữa không!

Thực tế, những người trẻ tuổi này trước hôm có buổi biểu diễn còn đem theo chăn bông đi xếp hàng mua vé. Tấm vé đó đều lấy từ tiền lương của cha mẹ, có lẽ phải mất một nửa tháng lương. Thế nhưng những người trẻ tuổi ấy không hề có một chút luyến tiếc nào. Vậy chúng ta có nên dạy những đứa trẻ này chịu xếp hàng để mua món mà cha mẹ thích ăn? Có một số đông học sinh vào ngày lễ Valentine đã đi vào các nhà hàng để ăn. Lúc đó, tôi xem một bài báo của Tứ Xuyên thì biết rằng chi phí cho bữa ăn tối từ 299 Nhân dân Tệ đến 3.999 Nhân dân Tệ. Kết quả thống kê cho thấy đại đa số thực khách đều là học sinh còn đang đi học đã đi ăn tại các nhà hàng.

Chúng ta không thể trách những đứa trẻ này được. Cha mẹ, thầy cô giáo có dạy chúng đạo hiếu không? Cho nên, chúng ta phải bắt tay từ căn bản mới có thể giải quyết được vấn đề. Giá trị quan của chúng ta sai lệch rồi. **Chúng ta đã không hướng dẫn cho cuộc đời của con cái là phải tận hết lòng hiếu thảo, là phải có trách nhiệm, là phải làm lợi cho gia đình, làm lợi cho xã hội, làm lợi cho đất nước.** Một người từ bé đã có lòng trách nhiệm thì quý vị không phải lo lắng cho người này. **Khi con cái còn bé, quý vị đã để cho chúng có thái độ, tư tưởng hưởng lạc.** Từ bé chúng đã nuôi dưỡng thành thói quen chỉ biết hưởng thụ, chỉ biết thiên đường. Do hưởng thụ quen rồi nên khi bước chân vào xã hội chúng không thể ngăn nổi ham muốn được.

Rất nhiều người phương Tây cả đời họ từ khi ra xã hội đến khi họ vĩnh biệt cuộc đời đều ở trong tình trạng nợ nần. Chúng ta không mắc nợ ai thì sẽ được nhẹ người. Sau khi bận rộn với công việc xong, buổi tối chúng ta ngồi trên ghế đu đưa qua lại và ngắm trăng mười sáu, ăn lạc rang, rất mãn nguyện. Đó là bởi vì chúng ta không nợ nần người ta. Có đúng vậy không?

Hôm qua quý vị có ngắm trăng chứ? Trăng rất sáng đấy! Xin hỏi mọi người: Trong phim ảnh của phương Tây, quý vị đã từng nhìn thấy có người ngồi trên ghế đu ngắm trăng “*Thiên lý cộng thuyền quyên*” (bay ngàn dặm cùng với thuyền quyên) rồi uống ngụm rượu không? Cảnh đó cũng không có phải không? Chúng ta luôn luôn nhìn thấy những cảnh thương trường như chiến trường, buổi trưa ngay như cơm cũng không ăn mà gặm miếng bánh mì sandwich rồi lại tiếp tục bận rộn. Tại sao họ lại bận rộn như vậy? Bởi vì họ chưa kiếm được tiền thì đã tiêu tiền rồi. Hàng tháng, họ phải trả khoản vay, nếu không thì tín dụng bị phá sản. Xin hỏi: Áp lực của họ có lớn không? Chắc chắn áp lực rất lớn: “*Công việc này của tôi không thể mất được. Chỉ có thể là người khác mất việc chứ tôi thì không thể mất được*”. **Từ suy nghĩ đó nên họ cạnh tranh nhau. Sự cạnh tranh đó rất kịch liệt, mưu tính hại nhau cũng đều xuất hiện. Khi chúng ta xem những quan điểm, tư tưởng không đúng đắn của điện ảnh phương Tây thì chúng ta cũng bị ảnh hưởng.**

Trước đây, tôi xem điện ảnh phương Tây nhiều quá nên cảm thấy thành công là nhà cao cửa rộng, có xe hơi đẹp. Có đúng vậy không? Sau đó, người thành công còn có một

mỹ nhân vóc dáng rất đẹp đứng bên cạnh. Giá trị quan sai lệch như vậy đã hao tổn của tôi biết bao nhiêu thời gian. Rất may mắn là tôi đã biết ăn năn, hối cải, kìm cương ngựa bên bờ vực thẳm, vôi vàng kéo trở lại. Nếu không, cứ tiếp tục như vậy thì ngay đến mạng tôi cũng không giữ được. Những điều tôi kể cho mọi người là sự thật, không phải là nói dối. Nếu tôi cứ tiếp tục theo đuổi, buông thả dục vọng như vậy thì tôi không có nhiều phúc như thế.

Hồi tôi ba mươi tuổi, có một hôm, khi đang lái xe trên đường cao tốc, tôi vừa lái xe vừa ngủ gật. Có lẽ lúc đó số mệnh của tôi cũng sắp đến lúc rồi. Lúc đó tôi nghĩ có thể là tôi được Tổ tiên phù hộ. Từ cõi xa xăm, Tổ tiên cảm thấy đứa trẻ này còn có một chút lòng thiện. Cho nên đúng khi chiếc xe hơi của tôi sắp lấn sang làn đường khác thì tôi đã tỉnh dậy. Đường cao tốc ở Đài Loan có cái đèn mà khi quý vị chiếu vào thì nó sẽ phát sáng. Khi lấn sang làn đường khác thì quý vị sẽ có một chút cảm giác. Cho nên khi tôi điều khiển tay lái cho xe chạy về đúng làn đường thì cảm thấy hình như mình đã trải qua mấy đời. Nếu lúc đó tôi không tỉnh ngủ thì tôi đã phải “say goodbye” rồi (*nói lời tạm biệt rồi*). Thực sự, khi con người phát tâm nguyện chân chính thì trong cõi xa xăm sẽ có Tổ tiên phù hộ mà bản thân mình không biết. Cho nên khi hiểu được những đạo lý này thì chúng ta sẽ luôn luôn ôm ấp lòng biết ơn.

Nếu con cháu đời sau của chúng ta tiếp tục buông thả dục vọng của cuộc đời thì Thiên đường tiếp tục đi lên sẽ là chiến trường. Chúng không kiếm tiền không được, bởi vì chúng phải trả tiền. Chúng ta hãy chú ý xem, sinh viên đại

học còn chưa kiếm được tiền mà đã sử dụng đến mấy cái thẻ tín dụng. Năm nghìn năm trở về trước, chúng ta có cái thẻ nào được gọi là “thẻ tín dụng” không?

Con người hiện nay có một ý nghĩ sai lầm. Đó là họ cảm thấy sáng tạo cái mới là điều tốt. Xin chia sẻ với mọi người rằng phía trước của sự sáng tạo cái mới có một tiền đề là: **Tất cả các sáng tạo phải phù hợp với “Nhân, Nghĩa, Lễ, Trí, Tín”.** Sự sáng tạo như vậy mới có ý nghĩa. Nếu sự sáng tạo không phù hợp với “Nhân, Nghĩa, Lễ, Trí, Tín” là **đem tai nạn đến cho nhân loại.** Xin hỏi rằng: Hiện nay quý vị đi mua phần mềm của trò chơi điện tử thì loại trò chơi nào là nhiều nhất? Đó là trò chơi giết người. Nó có phải sáng tạo không? Oa! Đúng là có sáng tạo, được trải nghiệm cảnh như vậy. Khi con người chơi những trò này rồi thì họ lún sâu vào trong và có kéo cũng kéo không ra. **Cho nên sự thông minh của họ không phù hợp với đạo lý làm người.**

Hiện nay có rất nhiều đứa trẻ mới chỉ bảy, tám tuổi mà đã có hành vi giết người, làm hại người. Hơn nữa, một chút chúng cũng không cảm thấy là mình không đúng. Đó là bởi vì chúng thường xuyên chơi trò chơi giết người. Từ trong thế giới hư cấu đó, dường như dần dần chúng cảm thấy việc giết người trở nên bình thường.

Cho nên, chúng ta cần hướng dẫn bọn trẻ rằng sáng tạo cái mới thì phải bắt nguồn từ lòng yêu thương, từ lòng lương thiện. Như vậy thì sự sáng tạo mới có giá trị. Hiện nay có rất nhiều ý kiến tưởng như đúng mà lại là sai. Bản thân chúng ta phải suy nghĩ kỹ càng mới được. Thẻ tín

dụng là từ phương Tây đến. Một sinh viên đại học chưa kiếm ra tiền mà có ba đến năm cái thẻ tín dụng. Xin hỏi mọi người: Chúng có “*tín dụng*” không? Tín dụng là gì? Người ta căn cứ vào thu nhập để tính toán khoản chi ra mới được gọi là “*tín dụng*” (*giữ chữ tín*). Nếu vẫn chưa kiếm ra tiền mà có ba đến năm thẻ tín dụng, vậy xin hỏi những thanh niên đó tiêu tiền của ai? Đó là chúng tiêu tín dụng của cha mẹ.

Thời đại hiện nay có rất nhiều quý tộc mới xuất hiện. Có một quý tộc được gọi là “*Nữ thân ánh trắng*”. Hàng tháng, cô ta đều tiêu hết sạch tiền. Khi hết tiền, cô ta lại về nhà làm nũng: “*Cha à! Con hết tiền rồi!*”. Cha của cô ta rất tức giận: “*Cha đã nói với con bao nhiêu lần rồi mà con không nghe lời của cha. Con muốn làm cha tức chết đi à! Muốn bao nhiêu tiền?*”. Tình trạng như vậy được gọi là: Nếu sớm biết có ngày hôm nay thì lúc đầu sẽ không làm thế.

Chúng tôi đang giao lưu chủ đề: “*Hạnh phúc trong một ý niệm*”. **Khi một ý niệm của chúng ta chuyển đổi thì không chỉ hạnh phúc của bản thân chúng ta mà con con cháu cháu đời sau có được hạnh phúc hay không đều phụ thuộc vào việc ý nghĩ của chúng ta có phải là giá trị quan đúng đắn hay không.**

Hiện nay, chúng ta phát hiện “*loài gặm xương già*” càng ngày càng nhiều, gặm tiền lương hưu của cha mẹ. “*Loài ăn bám*”, ăn bám lương hưu của cha mẹ mà không chịu ra ngoài để tự đi làm kiếm sống. Đúng là khi không hiểu đạo lý thì con người sẽ làm ra những việc không phạm pháp nhưng sẽ làm cho cha mẹ tức chết. Đã vậy, sau khi

trưởng thành, những người con này cũng đều vì việc kiếm tiền mà từ đầu đến cuối không dành thời gian để hiếu thảo với cha mẹ, cũng như nuôi dưỡng, dạy bảo con cái của chính mình.

Khi con cái không được dạy dỗ thì chúng không hiểu đạo lý, không biết hiếu thuận. Con cái không hiếu thảo thì cha mẹ khi về già chỉ còn nước đi viện dưỡng lão. Sống trong viện dưỡng lão có mấy trăm người. Số người phục vụ lại ít. Chi tiêu của nhà nước lại lớn nên cũng không thể phân phối quá nhiều cho những nhân viên làm việc này. Cho nên, họ không nhớ hết tên của mấy trăm người già và cuối cùng đã ghi nhớ số giường của họ. Người nhân viên đi vào và gọi: “Số 121 ra đây uống thuốc!”, “Số 251 ra đây ăn cơm!”.

Quý vị nói xem, con người cống hiến cả đời cho gia đình, cho xã hội cuối cùng thành ra như vậy. Sống ở trong viện dưỡng lão, hàng ngày họ nghe thấy điều gì? “Ông Lưu hôm qua đi rồi”, “Ai đó lại đi rồi”. Họ nghe xong có cảm thấy sợ hãi không? Có chứ! Hơn nữa, khi con người già đi thì điều họ khát vọng nhất là niềm vui gia đình sum vầy. Chúng ta phải hiểu được rằng, người trên thế gian có một đạo lý không bao giờ thay đổi là: **“Gieo nhân nào, gặt quả ấy”**. Vũ trụ rất công bằng. Sau này chúng ta nhất định sẽ già đi. **Hôm nay chúng ta không hiếu thảo với người già, vậy sẽ có người hiếu kính với chúng ta không? Chúng ta không kính trọng người già thì khi chúng ta già sẽ không có ai tôn trọng chúng ta. Nếu chúng ta muốn biết tuổi**

già của mình sau này sẽ như thế nào, hãy xem những việc chúng ta làm hiện nay đối với người già là có thể nhìn thấy. Hiện nay chúng ta gieo nhân nào thì quả báo mà chúng ta gặp trong tương lai sẽ không có một chút sai lệch.

Khi về già mà chúng ta phải đến sống ở viện dưỡng lão thì rất đau buồn. Con người trên thế gian đến cuối cùng là về với đất. Chúng ta đã từng xem một bài báo của Mỹ viết về một bà lão. Trước lúc chết, bà đã viết di chúc nói rằng sau khi bà chết, tro cốt của bà phải được đổ ở siêu thị đối diện với nhà của bà. Đương nhiên là ông chủ siêu thị không đồng ý. Tại sao bà lão lại muốn như vậy? Bởi vì bà lão có bốn đứa con thường xuyên đến siêu thị đó mua sắm. Bà lão ở cửa sổ đều nhìn thấy bóng dáng con của mình đi vào siêu thị, nhưng chúng đã không vào nhà của bà để hỏi thăm bà. Quý vị xem, sự già yò như vậy ở nhân gian rất bi thương. Cho nên trước khi chết, bà lão đã viết di chúc là bà rất nhớ nhung con cái. Bà mong muốn sau khi chết, tro cốt của bà được đổ ở siêu thị đó để bà còn có thể gần gũi với con cái của mình. Đây là câu chuyện của người Mỹ. Khi về già, họ vẫn rất mong muốn niềm vui gia đình sum vầy.

Xin chia sẻ với mọi người rằng người nước ngoài nhìn thấy người con có hiếu thì họ rất hâm mộ. Người nước ngoài thấy tình anh em, bạn bè, tình nghĩa giữa những người dân tộc chúng ta thì họ rất muốn làm bạn với chúng ta. Chúng tôi lớn lên ở Đài Loan nên cũng rất có

nghĩa khí, giúp đỡ bạn bè phải giúp tới cùng. Chị của tôi đi du học ở Mỹ. Có một lần, những người bạn học ở các nước khác của chị tôi có hỏi chị ấy rằng: “*Ái dà! Tại sao đối với bạn bè, cậu lại tốt như vậy?*”. Bất kể là người màu da nào, chủng tộc nào thì **đối với chân lý** họ cũng rất nhạy bén.

Thời đại này rất nghiêm trọng. Toàn bộ giá trị quan đã thiên lệch về hướng công danh, lợi lộc. Hầu như toàn thế giới không có nơi nào may mắn tránh khỏi tình trạng này. Cho nên thời đại này nhất định phải xoay chuyển tình thế. Ai sẽ xoay chuyển vậy? Vừa rồi chúng ta đã cùng lập chí, quý vị quên rồi sao? Có đúng vậy không? Tôi vừa mới nói rằng: “*Nhị nhân đồng tâm, kỳ lợi đoản kim*” (hai người cùng lòng thì sự sắc bén có thể cắt đứt kim loại), huống chi chúng ta có mấy trăm người. Bản lĩnh buông bỏ của quý vị phải dùng ở chỗ cần buông bỏ. Cái cần nhắc lên thì vẫn phải nhắc lên. **Chúng ta phải nâng cao trách nhiệm, phải buông bỏ lòng ham muốn.**

Vào niên đại 70 có một nhà triết học lịch sử người Anh được cả thế giới công nhận. Đó là Tiên sinh Arnold J. Toynbee. Ông phân tích văn hóa của rất nhiều dân tộc ưu tú trên toàn thế giới. Ông nói rằng: “***Để giải quyết vấn đề xã hội và vấn đề thế giới của thế kỷ 21, phải dựa vào học thuyết của Khổng Mạnh và Phật pháp Đại Thừa***”. Đây là một người Anh. Khi ông nói xong câu nói này thì bên Thiên Chúa Giáo đã vô cùng chấn động. Họ đã đi sâu vào tìm hiểu tại sao ông lại nói như vậy. Sau đó, họ nhận thấy văn hóa

truyền thống rất quan trọng. Nhờ đó, Thiên Chúa Giáo đã cởi mở việc có thể thờ cúng Tổ tiên mà đáng nhẽ điều này trước đó là không được. Chúng ta có thể thấy rằng lời nói của Tiên sinh Arnold J. Toynbee rất có trọng lượng. Quý vị đã được nghe câu nói: **“Để giải quyết vấn đề xã hội và vấn đề thế giới của thế kỷ 21, phải dựa vào học thuyết của Khổng Mạnh và Phật pháp Đại Thừa”** chưa? Được nghe rồi! Nếu người nào chưa được nghe thì vừa rồi cũng đã được nghe tôi nói rồi.

Cho nên, con người phải sống ở hiện tại chứ đừng sống ở quá khứ. Có rất nhiều thời gian của chúng ta đều bị uổng phí vào việc buồn phiền, hối hận với quá khứ, lo lắng cho tương lai. Hồn cũng không quay về với hiện tại được gọi là *“hồn vĩa lên mây”*. Chúng ta lo lắng rất nhiều đến nỗi bạn bè, người thân nói chuyện với chúng ta nói đến nửa ngày mà không biết chúng ta đang phiêu bạt đến nơi nào. Sau đó, bạn bè phải nói: *“Này! Này! Anh còn ở đó không?”*.

Con người có thể luôn luôn sống ở hiện tại, sống một cách hiểu biết. Một lời nói, một hành vi, một cử chỉ, một động tác cũng đều biết rõ, cũng đều xuất phát từ ý tốt thì chúng ta đã gieo nhân lành rồi. Tương lai của một người ra sao chỉ cần xem tình trạng hiện nay của họ là biết. Muốn biết kết quả của tương lai chỉ cần xem công sức hiện nay.

Quý vị đều đã được nghe câu nói đề đòi của Tiên sinh Arnold J. Toynbee. Chúng ta dùng trí óc hay dùng tâm để

nghe câu nói này? Nếu chúng ta dùng trí óc để ghi nhớ thì chúng ta chỉ có thể nói: “*Câu nói này tôi biết, câu nói sau để tôi nói tiếp cho*”. Xin hỏi: Câu nói này có sự gợi ý nào cho cuộc sống của chúng ta không? Sau khi nghe xong câu nói này, trạng thái tâm lý đời này của tôi đã thay đổi. “*Độc thư quý tại biến hóa khí chất*” (*Học hành quý ở chỗ thay đổi khí chất*), phải thay đổi tâm tư, phải thay đổi khí chất.

Nếu chúng ta để tâm lĩnh hội câu nói này thì nhận thấy nó đã nói với chúng ta điều gì? “***Để giải quyết vấn đề xã hội và vấn đề thế giới của thế kỷ 21, phải dựa vào học thuyết của Khổng Mạnh và Phật pháp Đại Thừa***”. Người hiểu được học thuyết của Khổng Mạnh và Phật pháp Đại Thừa thì mới cứu được thế giới này. Có phải vậy không? Sao quý vị không có phản ứng gì hết vậy? Đúng vậy! Logic này không phức tạp phải không? Xin hỏi: Ai hiểu về học thuyết của Khổng Mạnh? Có ai hiểu những lời giáo huấn của Nho giáo, Phật giáo, Đạo giáo không? Chúng ta đều hiểu. Chúng ta biết được phương pháp có thể cứu thế giới mà chúng ta lại không đi cứu thì đó được gọi là “*thấy chết không cứu*”. Tội này to lắm đấy!

Cho nên, hôm nay mọi người hiểu được rằng điều mà chúng ta biết có thể cứu thế giới mà chúng ta không cứu thì lương tâm chúng ta sẽ không yên. Hôm nay quý vị đã lên thuyền, nghe xong những lời này thì quý vị không còn đường rút lui nữa. Không còn đường rút lui có tốt hay không? Tại sao đức hạnh của con người không thể thành tựu được? Đó là vì chúng ta luôn luôn gặp phải cảnh lùi lại, né tránh, chùn bước, qua loa cho xong chuyện. Khi một người

cảm thấy quyết tâm làm việc: “Tôi chỉ đi về phía trước chứ không lùi về sau” thì đức hạnh của người đó sẽ được thành tựu, có thể tạo nên giá trị của cả đời này.

Xin hỏi mọi người rằng, hiện nay người Hoa trên toàn cầu hiểu văn hóa truyền thống mà lại biết nói tiếng Anh là người Hoa ở nơi nào? (Đáp: Malaysia). Ô! Chắc hẳn quý vị có tấm lòng cứu thế giới đấy! Vốn tiếng Anh của tôi rất tồi, mà quý vị lại giỏi tiếng Anh nên quý vị có thể cứu thế giới. Hơn nữa, quý vị có tấm lòng như vậy thì những đứa trẻ được quý vị dạy bảo sau này cũng đều là rường cột để phục hưng dân tộc.

Mạnh Tử để lại cho chúng ta một câu nói: “*Dương kim chi thế, xả ngã, kỳ thù*” (Ở đời này đây, bỏ ta thì còn ai nữa). Khi mọi người có ý tưởng này, chúng ta hãy nuôi dưỡng tinh thần bất khuất. Malaysia chúng ta có một vị trưởng lão. Vị này là tấm gương tốt để nuôi dưỡng tinh thần bất khuất. Đó là cụ Thảm Mộ Vũ. Tôi vô cùng may mắn đã được gặp cụ mấy lần. Tôi thấy thư pháp của cụ viết là: “*Dưỡng thiên địa chính khí, pháp cổ kim hoàn nhân*” (Nuôi chính khí trong trời đất, noi gương người hiền xưa nay). Cha của cụ đặt tên cụ là Mộ Vũ có nghĩa là ngưỡng mộ Quan Vũ. Quan Vũ có nghĩa khí cao ngút trời. Thực sự, việc đặt tên ý nghĩa như vậy đúng là đã cho con cái một nhân cách. Từ nhỏ, cụ đã có nghĩa khí, có sứ mệnh đối với dân tộc.

Cụ bị nhốt trong tù và bị những quan chức trong tù thuyết phục, mong cụ nhượng bộ, thỏa hiệp. Nhưng vì văn hóa của dân tộc, cụ đã đứng vững không lung lay. Kết quả,

cụ hỏi ngược lại những vị quan chức này: “*Giả sử bây giờ người Hoa yêu cầu anh vứt bỏ văn hóa Malaysia của anh thì anh có bằng lòng không?*”. Những vị quan chức đó nghe xong cũng rất cảm động. Cuối cùng, tuy bị giam trong tù nhưng cụ đã được phong làm thượng khách. Vì có nghĩa lớn đối với dân tộc nên ngay đến người của dân tộc khác cũng bị cụ làm cho cảm động. Khi đó, cụ Thẩm nói rằng: “*Chúng ta theo ngành giáo dục là ngành không có tiền đồ nhất, nhưng ngành nghề này quan trọng nhất. Khi văn hóa bị đứt đoạn thì đời sau cũng ra đi. Tuy không thể kiếm được nhiều tiền, nhưng chúng ta có thể gánh vác trách nhiệm lớn lao. Đó là truyền thừa văn hóa truyền thống*”. Cho nên cụ Thẩm đã làm Hiệu trưởng bảy mươi năm. Cụ được phong rất nhiều tước vị. Khi người ta gọi tước vị của cụ, cụ đều nói: “*Đừng! Gọi tôi là Hiệu trưởng là được rồi!*”.

Cụ yêu thích sự nghiệp giáo dục. Lúc cụ chín mươi mấy tuổi, khi chúng tôi đến thăm thì cụ đã cao hứng hát mấy bài hát yêu nước vào thời kỳ kháng chiến chống Nhật Bản. Cụ đã đích thân đánh đàn cho chúng tôi hát. Phạm hạnh, đạo nghĩa của cụ đã in sâu vào trong lòng của chúng ta. Chúng ta phải truyền thừa văn hóa truyền thống. Được tiếp nhận sự giáo dục của văn hóa truyền thống nên từ nhỏ, trong lòng của cụ đã có nghĩa khí vì gia đình, vì xã hội. Cho nên từ nhỏ, cụ đã tích phúc.

Sẽ là tư duy không thích hợp nếu cho rằng con người sống đến hai mươi tuổi mới có thể cống hiến cho xã hội và sáu mươi tuổi về hưu rồi thì không thể cống hiến cho xã hội

được nữa. Cách nghĩ này có lý hay không? Mọi người đã thấy kế hoạch cho kiếp người như thế này chưa? Có ý kiến nào như vậy chưa? Xin chia sẻ với mọi người: Nếu con người trước hai mươi tuổi và sau sáu mươi tuổi không thể cống hiến cho xã hội, vậy thì con người được coi như máy móc, dùng hỏng rồi, không thể dùng được nữa.

Quý vị xem, trong các thời đại thì những người nào cống hiến nhiều nhất đối với đất nước? Đó là những người có râu rất dài. Đối với những việc mà nhà vua không quyết định được, triều đình đã mau chóng mời những vị bô lão này đến. Họ có trí tuệ, có kinh nghiệm trong cuộc đời. Hiện nay họ được gọi là “*Cố vấn quốc sách*”. Trước đây họ được gọi là “*Quốc lão*”.

Đất nước coi trọng những vị bô lão như vậy thì toàn thể gia tộc có như vậy không? Mọi người xem, có rất nhiều “*Đại viện nhà họ Kiều*”. Trong một số thương gia có thể truyền lại đến mấy đời thì nhân vật nam chính quan trọng nhất đều là người già nhất, có trí tuệ nhất trong những gia tộc đó. Khi những người trẻ tuổi ra ngoài va chạm đến mức đầu sưng vù thành nhiều cục trở về, họ nhận được hai - ba câu khuyên nhủ của người già thì đã có ích cho cả đời họ. **Cho nên, con người phải càng sống càng có trí tuệ, càng có sự từng trải và kinh nghiệm cuộc sống, càng có giá trị mới đúng.**

Hơn nữa, khi một bạn nhỏ từ bé đã học “**Đệ Tử Quy**” thì bạn nhỏ này có thể cảm động những người bạn nhỏ sống bên cạnh mình. Bạn nhỏ ấy cũng có thể cảm động những

người lớn sống bên cạnh mình. Như vậy làm sao mà bạn nhỏ đó lại không có phúc được!

Có một đứa bé bốn tuổi mới học “**Đệ Tử Quy**” không được bao lâu. Hôm đó vừa khéo người mẹ mua về cho đứa bé hai quả lê. Người mẹ ngồi với đứa bé ở đó thì thấy đứa bé nhìn chăm chăm vào hai quả lê, nhìn nửa ngày mà cũng không ăn, sau đó lại còn chau mày. Người mẹ cảm thấy rất kỳ lạ bèn hỏi: “*Con sao vậy? Không muốn ăn à?*”. Đứa bé này nói: “*Không Dung nhường lê, nên quả to phải nhường cho bậc bề trên, phải nhường cho mẹ. Thái Thuận đi hái dâu lại dành những quả ngọt cho mẹ. Trong hai quả lê này, quả to thì chua hơn, quả nhỏ thì ngọt hơn. Cho nên bây giờ con không biết phải nhường cho mẹ quả to hơn hay quả nhỏ hơn*”. Mọi người xem, sự trăn trở của đứa trẻ này không phải là lo cho bản thân mình mà là nghĩ cho cha mẹ, nghĩ xem mình có làm theo đúng những lời giáo huấn của Thánh Hiền không. Quý vị thấy đó, tấm lòng của đứa trẻ này khác với những người chưa được học “**Đệ Tử Quy**”.

Có nhiều lúc, sau khi bọn trẻ học “**Đệ Tử Quy**” thì những người làm cha mẹ như chúng ta sinh lòng hổ thẹn. Có một đứa bé mới bốn tuổi sau khi học xong cảm thấy rằng nó phải hiếu thảo. Xin chia sẻ với mọi người rằng, những đứa bé được tiếp thu văn hóa truyền thống thì bốn, năm tuổi đã cống đứa em hai tuổi và sáu, bảy tuổi đã bắc ghế đứng lên để nấu cơm. Điều này có hay không? Chắc chắn là có. Thời của mẹ tôi là có điều này. Mẹ của tôi còn nói với tôi rằng, từ nhỏ mẹ tôi đã phải cống em trai để trông nom em. Có một lần, mẹ tôi

chạy ra ngoài không cẩn thận nên đã để em trai rơi xuống khe núi. Lúc đó mẹ tôi sợ chết khiếp. Từ nhỏ, mẹ tôi đã được kích thích phát huy toàn bộ năng lực.

Bọn trẻ không phải là không thể dạy được mà là do chúng ta có dạy chúng hay không. Có đứa bé bốn tuổi sống cùng với bà nội, ngủ cùng bà nội. Sau khi học “**ĐỆ TỬ QUY**”, nó đã kiên quyết rằng: “*Bà nội! Cháu đắp chăn cho bà. Cháu xem bà ngủ rồi thì cháu mới ngủ*”. Bà nội thấy nó rất ngây thơ ngồi ở đó mà nhìn bà ngủ. Cuối cùng bà nội cũng nhìn nó mà không ngủ được. Bà bèn gọi nó: “*Được rồi! Được rồi! Cháu có lòng hiếu thảo như vậy, bà biết rồi*” và bảo nó nằm xuống để đi ngủ. Trước khi đứa bé nằm xuống ngủ, nó còn rất cẩn thận kéo cái chăn lên đắp cho bà rồi ần ần cái chăn xuống.

“*Đông tác ôn, hạ tác thanh*” (Đông phải ấm, hạ phải mát). Thầy giáo dạy càng kỹ lưỡng thì bọn trẻ làm càng triệt để. Tâm hồn của bọn trẻ rất trong sáng. Quý vị dạy điều gì thì chúng giống như máy quay, quay lại toàn bộ. Động tác đắp chăn cho bà của đứa bé nghiêm túc như vậy đã làm cảm động bà nội. Bà nội lập tức nghĩ rằng cả đời này của bà, chưa bao giờ bà giúp mẹ của mình đắp chăn. Cho nên bà đã quay người đi mà chảy nước mắt. Tấm lòng lương thiện của trẻ nhỏ đã giáo dục người lớn. Sự ngây thơ đó đã đánh thức bản thiện của chúng ta. Đứa trẻ như vậy khi làm việc thì cũng đều có ích cho gia đình của chúng và có ích cho những người tiếp xúc với chúng.

Còn có một đứa bé đang chơi ở nơi công cộng thì gặp một bà lão. Bởi vì “**ĐỆ TỬ QUY**” có dạy: “*Sự chur phụ, như sự phụ, sự chur huynh như sự huynh. Sự chur nãi nãi như sự nãi nãi*” (*Việc chú bác, như việc cha; Việc anh họ, như anh ruột. Kính trọng người già như kính trọng ông bà của mình*). Ở nơi công cộng đó có nước để uống. Đứa bé đã bung ly nước mời bà lão không quen biết đó. Bởi vì bà lão đang ngồi nên nó quỳ một bên đầu gối xuống và nói: “*Cháu mời bà uống nước ạ!*”. Mẹ của nó nhìn thấy thì cảm thấy có chút thái quá nên đứng ở đó mà cười. Lập tức đứa bé nói với mẹ: “*Mẹ à! Thầy giáo đã dạy như thế. Bà của người khác cũng là bà của mình*”. Quý vị nghĩ xem, bà lão này dù không quen biết với đứa bé nhưng bà có cảm động hay không? Có lẽ khi trở về, bà lão sẽ lập tức đi hiệu sách để mua cuốn “**ĐỆ TỬ QUY**”, để rồi lập tức dạy cho con cái, cháu chắt của bà. Có đúng không ạ?

Cuốn “**ĐỆ TỬ QUY**” dạy: “*Đông tắc ôn, hạ tắc thanh*” (*Đông phải ấm, hạ phải mát*). Cuốn sách có nói đến Hoàng Hương mới lên chín tuổi đã thực hiện được lời dạy này. “*Thân sở hiếu, lục vi cụ*” (*Cha mẹ thích, dốc lòng làm*), câu này Thái Thuận đã làm được khi Thái Thuận chưa được 10 tuổi. Thái Thuận vẫn còn rất nhỏ mà đã đi hái dâu cho mẹ ăn vì mẹ ông thích ăn dâu. Lục Tích giấu quýt cho mẹ vì mẹ của ông thích ăn quýt nhất nên ông đã giấu quýt cho mẹ. Lúc đó, ông mới sáu tuổi.

Những đứa trẻ được lưu danh trong sử sách nhiều như vậy thì làm sao mà họ không tạo phúc cho thế giới!

Hoàng Hương chín tuổi đã biết làm ấm chăn màn cho cha ngủ. Ông đã được nhà vua hạ chiếu chỉ truyền cho thiên hạ biết đức hiếu hạnh của ông và ban cho ông tám chữ: “*Giang Hạ Hoàng Hương Cử Thế Vô Song*” (Hoàng Hương ở Giang Hạ có một không hai).

Có một hôm, tôi đến Mã Lục Giáp. Lần đó là khóa học do đích thân dòng họ Hoàng tổ chức. Con cháu đời sau của Hoàng Hương tụ tập với nhau. Tất cả con cháu đều mặc áo màu vàng và cùng nhau tổ chức khóa học “**ĐỆ TỬ QUY**”. Trên áo có đề chữ: “*Hiếu thân tôn sư*” (hiếu với cha mẹ, kính trọng thầy giáo). Đây đều là cuội nguồn lớn của văn hóa truyền thống. **Cho nên, quý vị có thể nhìn thấy rằng đức hạnh của Tổ tiên đã che chở, tích phúc cho con cháu đời sau.** Khi con cháu có tấm lòng như vậy thì đến khi họ trưởng thành và có năng lực, họ nhất định sẽ luôn luôn tạo phúc cho xã hội. Đến khi về già, họ cũng sẽ công hiến cho xã hội, cho gia tộc. Làm như vậy thì đâu có đạo lý là họ sẽ không được hưởng phúc. Tất cả những kẻ hậu sinh đều tiếp nhận sự dạy dỗ của họ. Những người là bậc tiền bối của họ và cũng là thầy giáo của họ thì đâu có đạo lý là sẽ không nhận được sự hiếu kính của họ.

Cho nên toàn bộ giá trị quan này đều cần chúng ta phải bình tĩnh để suy ngẫm. Trong “*Lễ Ký*”, “*Học Ký*” nhấn mạnh rằng: “*Nhân bất học bất tri đạo*” (Người không học thì không biết). Chúng ta theo ngành giáo dục, “*quân tử vụ bản*” (Người quân tử chuyên tâm lo cái gốc tu thân). Làm thế nào mới có thể biểu dương đạo làm thầy? Cho nên, ở

thời đại hiện nay, không phải bọn trẻ phải học trước, không phải học sinh phải học trước, không phải người cấp dưới phải học trước mà cha mẹ phải học trước, thầy cô giáo phải học trước, lãnh đạo phải học trước.

Chúng ta xem, bài văn này gọi là “Học Ký”. Tại sao dạy học lại được gọi là “Học Ký”? Bởi vì một người theo ngành giáo dục thì đầu tiên họ phải chắc chắn là mình học thật tốt, làm thật tốt thì họ mới có thể dạy được. Họ là một học sinh tốt thì họ mới có thể là một người thầy tốt. Họ là một người con tốt thì họ mới có thể là một người cha tốt. Nếu không, họ làm sao có thể đem đạo hiếu dạy cho con cái của mình? Họ là một người cấp dưới tốt thì họ mới có thể là một người cấp trên tốt. **Hiện nay, mọi người học xong MBA (Thạc sĩ quản trị kinh doanh) là phải làm cấp trên. Ngay đến việc làm một người cấp dưới như thế nào họ còn không biết thì họ sẽ lãnh đạo cấp dưới như thế nào để người cấp dưới hết mục trung thành với công việc?** Hiện nay, chúng ta đang mơ ước viễn vông mà không thấy cái căn bản. Chúng ta không thấy cái căn bản mà chúng ta vẫn không biết vấn đề nằm ở chỗ nào.

Cho nên, “*Sư giả, truyền đạo, thụ nghiệp, giải hoặc dã*” (Thầy giáo là người truyền thụ đạo lý, giải đáp thắc mắc). Chúng ta có biết rõ là mình phải truyền thụ đạo lý gì không? Chúng ta có biết rõ là mình phải giải đáp những thắc mắc gì không? Hiện nay, số người mắc bệnh trầm cảm càng ngày càng nhiều. Thực sự, cuộc sống có rất nhiều điều luẩn quẩn trong lòng, chúng ta nghĩ mãi không thông, bị mê

muội. Cuộc sống của bản thân chúng ta có bị mê muội không? Chúng ta đã nghĩ thông chưa? Chúng ta đều đã rõ ràng chưa? Hôm nay, rốt cuộc chúng ta hy vọng bọn trẻ có được nhân cách hoàn thiện, thái độ cuộc sống như thế nào? Chúng ta có hy vọng bọn trẻ sẽ hiếu thảo với cha mẹ, yêu thương anh chị em không? Chúng ta có hy vọng dù phải đối mặt với bất cứ khó khăn nào, bọn trẻ cũng đều dũng cảm tiến lên phía trước một cách bền bỉ, bất khuất hay không? Chắc chắn là chúng ta hy vọng đúng không ạ? Chúng ta hy vọng con cái chúng ta có lòng nhân ái, chúng ta hy vọng con cái chúng ta rộng lượng, khiêm tốn, có thể tiếp thu sự phê bình của người khác.

“Nhập tắc hiếu, xuất tắc đễ” (Ở nhà phải hiếu thuận với cha mẹ, ra ngoài phải kính trọng tất cả mọi người), “Văn dự không, văn quá hân, trực lương sĩ, tiệm tương cận” (Nghe khen sợ, nghe lỗi vui, người hiền lương, gần gũi), có lòng độ lượng như vậy, có thể “vật úy nan” không sợ khó khăn.

Những đức hạnh mà chúng ta hy vọng bọn trẻ có được thì bản thân chúng ta đã có chưa? Nếu chúng ta đã có đầy đủ thì trên thực tế, chúng ta đã đem thái độ về cuộc sống truyền lại cho con cái một cách tự nhiên rồi. Thực ra, nếu chúng ta bình tĩnh để suy ngẫm những lý lẽ này thì chúng ta sẽ có thể lĩnh hội được. Ví dụ như cha mẹ của chúng ta có bao giờ dạy đạo hiếu cho chúng ta bằng lời không? Có phải cha dạy chúng ta thì sẽ nói là: *“Nào! Con trai! Con gái! Hãy lại đây! Hôm nay cha dạy cho các con bài học về “Đệ Tử Quy”*”. Có

phải là cách dạy như vậy không? Có lúc cha nói rất ít, rất uy nghiêm. Sự uy nghiêm của cha từ đâu mà có? Đó là từ lòng hiếu thảo của cha đối với cha mẹ, ông bà của mình. Đó là từ sự nghiêm túc, thói quen tốt của cha đối với cách làm việc. Chúng ta là những đứa con, khi nhìn thấy vậy thì chúng ta cũng vô cùng kính nể đối với cha. Nghĩ lại hai, ba mươi năm về trước, cha mẹ không giảng lý lẽ cho chúng ta, nhưng chúng ta lại nhận được sự ảnh hưởng rất sâu sắc từ thái độ cuộc sống của cha mẹ. Cho nên, giáo dục diễn ra vào lúc nào? Giáo dục ăn sâu vào tiềm thức, ở mọi nơi mọi lúc.

Lấy thân mình làm gương để giáo dục mới là căn bản của giáo dục. Cho nên có một câu nói rằng: *“Thân giáo giả tùng, ngôn giáo giả tụng”* (Người lấy thân mình làm gương để giáo dục người khác thì người khác sẽ nghe theo, người dùng lời nói để giáo dục người khác thì sẽ xảy ra cãi nhau). Câu nói này dùng trong gia đình, dùng trong mỗi quan hệ giữa thầy và trò, dùng trong mỗi quan hệ giữa vua và tôi đều có đạo lý như nhau. **Văn hóa mà Tổ tiên để lại là đạo lý mà khi đem ra bốn biển cũng đều đúng.** Nhỏ như việc gia đình, lớn như việc trị thiên hạ đều cần phải lấy thân làm gương để giáo dục, đánh thức lòng thiện của những kẻ hậu sinh để họ noi theo, tuân theo. Chỉ nói mà không làm thì sẽ *“tụng”*. Chữ *“tụng”* trong câu này có nghĩa là trong lòng không phục sẽ phản bác lại, tranh cãi lại. Ví dụ như cha mẹ muốn bọn trẻ hiếu thảo thì con cái sẽ nói: *“Cha đối xử với ông bà không tốt như thế mà còn bảo con hiếu thảo ư!”*. Như vậy là đã *“tụng”* rồi.

Có một người cha gọi điện về nhà. Bởi vì ông đi công tác nên ông mong con gái nghe điện thoại, ông muốn nói chuyện với con gái mấy câu. Kết quả là vợ của ông nhắc máy nghe điện thoại. Vợ của ông gọi con gái ra nghe điện thoại nhưng gọi mãi mà con gái không chịu đến nghe: “*Con gái anh không chịu đến nghe*”. Ông rất thất vọng. Tiếp đó, vợ ông ấy nói: “*Mẹ đang ở bên cạnh muốn nói chuyện với anh*”. Ông ấy nói: “*Ái dà! Không có chuyện gì để nói cả!*”. Và thế là ông ấy cúp điện thoại. Sau khi cúp điện thoại xuống rồi thì ông ấy đột nhiên bình tĩnh để suy nghĩ lại: “*Con gái mình không nghe điện thoại của mình là học từ ai? Đó là con gái học từ mình*”. Quý vị xem, ông ấy không nghe điện thoại của mẹ thì vô hình trung con gái của ông ấy cũng bị ảnh hưởng.

Cho nên trong giáo dục không có việc gặp may. Giáo dục xảy ra mọi nơi mọi lúc, đặc biệt là khi mình không chú ý nhưng con cái thấy rất rõ ràng. Có một đôi vợ chồng rất yêu thương nhau. Con cái của họ đã trưởng thành, đều đã hơn hai mươi tuổi. Người con trai của họ nhớ lại lúc anh ấy còn nhỏ, nhà rất nghèo, trong nhà có mười người mà chỉ có chín quả trứng gà. Người mẹ chia hết chín quả trứng gà, còn bát của mình không có. Người cha nhìn thấy thì không đành lòng nên đã gấp quả trứng của mình cho vợ của mình: “*Ái dà! Em lo chuyện gia đình thật là không dễ. Nào, quả trứng này để em bồi bổ một chút*”. Người vợ lập tức gấp trả: “*Anh ở ngoài làm việc vất vả nhất, anh cần có đủ dinh dưỡng*”. Hai vợ chồng gấp đi gấp lại như vậy, cuối cùng quả trứng

roi xuống đất. Người con trai hai mươi mấy tuổi khi kể đến đây thì dòng lệ chực trào nơi khóe mắt.

Chúng ta thấy đây, sự thương yêu của đôi vợ chồng đó đã in sâu vào trong lòng của con trai họ. Xin hỏi: Không lẽ trước khi người con trai kết hôn, cha mẹ anh ấy đã không ngủ ba ngày ba đêm để dạy con trai mình cách đối xử với vợ chắng? Thật ra, ở mọi lúc mọi nơi, cha mẹ đều đang dạy con cái cách làm người. Cho nên, cha mẹ đối xử với nhau như thế nào thì đều có sự ảnh hưởng lớn đối với con cái. Ảnh hưởng tốt sẽ xảy ra, ảnh hưởng không tốt cũng sẽ xảy ra.

Có một người vợ gọi điện thoại cho chồng. Sau khi cô ấy cúp điện thoại xong thì con trai cô ấy lập tức nói: “*Mẹ à! Lúc này là cha gọi đúng không ạ?*”. Người mẹ này rất kinh ngạc không biết làm sao con mình lại biết được? Đó là bởi vì đứa con nghe giọng điệu nói chuyện của người mẹ thì biết được đầu phía bên kia là cha. Bọn trẻ rất nhạy cảm. Khi mẹ nói chuyện với bạn thì mặt mũi rất hớn hờ: “*Hôm khác chúng ta cùng uống cà phê trắng của Di Bảo nhé!*”. Khi nói chuyện với chồng thì giọng điệu cô ấy sẽ khác hẳn: “*Được rồi! Không nói chuyện với anh nữa! Phiền phức quá đi!*”, sau đó: “*Cạch!*”, cúp điện thoại xuống. Bọn trẻ vừa nghe thì liền biết cuộc gọi đó là mẹ nói chuyện với cha. Người mẹ lúc ấy mới hiểu được rằng giáo dục là ở bất cứ lúc nào.

Ngay sau đó, người chồng lại gọi điện thoại về nhà. Khi nhìn thấy số điện thoại hiển thị, người vợ đã điều chỉnh lại tâm trạng, nhắc điện thoại lên: “*A lô! Xin hỏi anh tìm ai ạ?*”. Chồng của cô ấy nói: “*Xin lỗi! Tôi gọi nhầm máy*”.

Sau đó mười mấy giây, chồng cô ấy lại gọi về. Khi nhắc máy lên nghe, chồng của cô xác định đúng là vợ mình thì ở đầu dây bên kia nói một câu là: “*Có đúng là em không?*”.

Câu nói này có vẻ mọi người nghe không hiểu. Tôi phải “*phiên dịch*” một chút. Ngày thái bình của mình thực sự đã đến rồi sao? Bước vào hôn nhân là phải tác thành cuộc sống hoàn mỹ của đôi bên. Có người nào sắp kết hôn rồi mà nói rằng: “*Tốt rồi! Cuối cùng mình cũng đợi được đến ngày hôm nay. Mình không làm cho cả nhà của nhà hấn không được yên thì không được!*”. Không có ai bước vào hôn nhân lại như vậy cả. **Chúng ta bước vào hôn nhân đều nhằm tác thành cuộc đời của người kia. Tấm lòng như vậy phải duy trì cả đời. Khi chúng ta có tấm lòng như vậy thì những va chạm nhỏ, những mâu thuẫn nhỏ tự nhiên sẽ được hóa giải.**

Chúng ta làm thầy giáo cũng phải như vậy. Chúng ta nói rất nhiều. Bọn trẻ rất nhạy bén. Quý vị nói điều gì thì bọn trẻ đều ghi nhớ. Khi chúng ta nói không giống với làm thì bọn trẻ sẽ lập tức nói: “*Thưa thầy! Không phải lần trước thầy nói là như thế này, như thế này hay sao?*”. Sẽ rất phiền phức nếu chúng ta lập tức nói: “*Trẻ con không hiểu chuyện! Im ngay!*”. Sau này, dù quý vị có nói bất kỳ đạo lý gì đi nữa thì bọn trẻ cũng không nghe.

Kinh nghiệm của bản thân tôi là con người, không phải Thánh Hiền. Chúng ta cũng đang học tập, còn kém cõi nhiều. Vì vậy khi làm sai chuyện gì đó, có lúc do thói quen quá nặng nên chúng ta lập tức bắt đầu viện cớ, tìm lý do.

Kết quả rất tệ nhị là khi tôi ở đó mà “*thảng yểm sức*” (*hễ che dấu*) thì tôi thấy học sinh của tôi càng nghe, ánh mắt càng không có thần. Sau đó, học sinh càng nghe thì càng có biểu hiện không muốn nghe nữa. Tôi đột nhiên cảm thấy không ổn, lập tức chuyển sang nhận lỗi: “*À! Thầy đã sai rồi! Thầy xin lỗi!*”. Và tôi đã cúi đầu xin lỗi. Khi tôi ngẩng đầu lên thì ánh mắt của học sinh sáng ngời. Chúng cảm thấy là chúng không thể để cho người thầy quý mến chúng phải thất vọng. Sự quý mến này đã trở thành động lực liên tục không dứt để chúng tiến lên phía trước.

Tôi từng dạy một em học sinh, thành tích của em đó không tốt mấy. Nhưng tôi rất để tâm chăm sóc em đó, giúp em đó học tập. Sau đó, có một hôm em đó đến trước mặt tôi, quỳ một bên đầu gối xuống và nói: “*Tham kiến sư phụ!*”. Tôi giật bản mình. Những lúc như vậy chúng ta không được cười bởi vì bọn trẻ rất nghiêm túc. Tôi liền kéo em đó lên và nói với em rằng: “*Bái sư là một việc rất nghiêm túc. Em hãy suy nghĩ cho kỹ rồi hãy làm!*”. Em đó rất phối hợp. Em nhìn tôi rồi lại quỳ xuống: “*Tham kiến sư phụ!*”. Tôi đã dạy em đó một năm về văn hóa truyền thống. Sau đó, em này thi môn tự nhiên thì thành tích không dưới chín mươi điểm. Ban đầu thi không đạt yêu cầu mà sau đó, mỗi lần thi em đều đạt chín mươi mấy điểm.

Từ điều này chúng ta phải hiểu được rằng lòng hiếu thảo, lòng cung kính đối với thầy giáo là động lực để bọn trẻ cố gắng cả một đời. Cho nên chúng ta phải bắt tay từ căn bản, “*vụ bản*”. “**Hiếu**” là căn bản. Chúng ta phân tích tỉ mỉ sẽ thấy những người thuộc thế hệ cha của tôi trong quá trình đi học cũng đều là do bản thân mình chủ động. Chú ba của tôi học đến

bằng Tiến sĩ và thường kể những câu chuyện ngày bé cho chúng tôi nghe. Chú kể rằng khi ông nội bắt các con đi ngủ: “*Tất cả đi ngủ hết! Không học nữa! Muộn rồi!*”, thì năm anh em cha của tôi rất nghe lời đều nằm hết xuống. Đợi đến khi ông nội của tôi về phòng và năm anh em xác định là ông nội của tôi đã đi ngủ thì họ lại dậy và tiếp tục học, không cần phải để người khác thúc giục. Họ cứ học như vậy cho đến khi tốt nghiệp Tiến sĩ, tốt nghiệp đại học. Ông nội của tôi thường xuyên bị người ở nơi đó chê cười. Họ nói tiếng Phúc Kiến là: “*Đồ bò ngốc! Đồ bò đàn độn!*”. Ông nhẫn nhục nghe người ta sỉ nhục như vậy cho nên đời của chúng tôi đều tốt nghiệp đại học trở lên. Có mấy người tốt nghiệp Thạc sĩ, Tiến sĩ. **Có lẽ cũng là nhờ ông nội của tôi ngày xưa đã nhẫn nhịn nghe người ta mắng mà chúng tôi được hưởng phúc, toàn bộ thế hệ của chúng tôi được nâng lên cao.** Cho nên, chúng tôi đều phải cảm ơn sự truyền thừa đạo hiếu của thế hệ cha mẹ chúng tôi.

Hơn nữa, không phải chỉ có học hành, mà công việc trong nhà và mọi vấn đề của gia đình, năm anh em cũng không để cho cha mẹ phải bận tâm. Điều này tận mắt tôi nhìn thấy. Ông bà nội tôi chưa bao giờ phải bận tâm đối với cha tôi và gia đình chúng tôi. Đây là do lòng có trách nhiệm đã trở thành động lực cuộn cuộn không ngớt đối với việc học tập, sự nghiệp và gia đình cả một đời của ông.

Cho nên, chúng ta phải tìm được động lực căn bản cho sự cố gắng của bọn trẻ. Chúng ta không nên chỉ thấy lần này cần phải bắt ép để cho chúng có thành tích tốt. Như vậy rất là ngán ngùi. Xin hỏi rằng: *Lần này chúng có thành*

tích tốt, vậy lần sau kết quả có còn tốt không? Có cha mẹ còn lấy tiền ra để dụ dỗ: “Thi được một trăm điểm thì con sẽ có tiền tiêu”. Chúng ta dùng tiền để tạo động lực cho con cái thì có thể duy trì được bao lâu? Cha mẹ phải bắt nguồn từ nội tâm của con cái thì mới được.

Quý vị dùng tiền, dùng sức mạnh đẩy con cái thi vào đại học thì vấn đề đã giải quyết được chưa? Hiện nay có rất nhiều sinh viên đại học không chịu học hành. Chúng tôi, trường đại học bằng tiếng Anh là “*university*”, nói chệch ra thành: “*Tự do vui chơi bốn năm*”. Như vậy, trường đại học biến thành nơi sa ngã. **Xin hỏi mọi người rằng, quý vị có chắc chắn con cái sẽ không bị sa ngã ở trong trường đại học không? Quý vị có chắc chắn con cái sẽ không sa ngã trong xã hội không? Quý vị có chắc chắn con cái sẽ có một cuộc sống vợ chồng hòa thuận, sẽ dạy bảo tốt con cái đời sau của chúng không? Nếu những vấn đề này chúng ta không nghĩ sâu xa, chúng ta chỉ nhìn vào điểm số của kỳ thi lần này thì chúng ta không thể tạo ra cuộc sống hạnh phúc mỹ mãn cho bản thân và cho con cái.**

Hiện nay có bao nhiêu đứa con khi thi đỗ vào đại học đã tiêu pha phung phí? Học xong đại học, chúng không đi tìm việc làm, không có lòng trách nhiệm. Chúng lại phải để cho cha mẹ thông qua những mối quan hệ giúp chúng tìm việc làm rồi cầu khẩn chúng đi làm: “*Được thôi! Nể mặt cha mẹ đấy!*” và thế là chúng đi làm. Một tuần sau, chúng về nhà và nói: “*Con đã bị ông chủ fire (sa thải) rồi!*”. **Những người con này không có lòng trách nhiệm, không biết phải làm người như thế nào. Đợi đến khi chúng kết hôn thì vấn đề**

được giải quyết chưa? Vấn đề càng nghiêm trọng thêm. Chúng sinh con xong thì: “*Mẹ à! Mẹ nuôi cháu đi!*”. Khi làm việc, chúng lại không biết cách phân tích, lại không biết được là phải tự mình tu thân. Khi việc làm ăn đổ bể thì cụ già bảy mươi mấy tuổi cầm ba toong ra tòa bởi vì con trai đã đứng tên của cụ mà làm việc phi pháp.

Nếu quý vị giáo dục con cái mà không bắt tay từ “đạo hiếu”, không bắt tay từ lòng có trách nhiệm thì quý vị sẽ phải bận tâm với chúng suốt cả đời. Đến khi nhắm mắt, quý vị vẫn phải bận tâm. Cho nên tại sao Tổ tiên lại phải lo xa, suy trước tính sau việc làm cách nào để sau khi dạy đạo hiếu thì đức hạnh của con cái của họ có thể mở ra trăm điều thiện.

Tốt rồi! Hôm nay tạm thời giao lưu với quý vị đến đây. Cảm ơn quý vị!

Hết quyển

HỘI LUẬT GIA VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN HỒNG ĐỨC

65 Tràng Thi - Quận Hoàn Kiếm - Hà Nội

Email: nhaxuatbanhongduc@yahoo.com

Tel: 04.39260024 – Fax: 04.39260031

Chịu trách nhiệm xuất bản

Giám đốc

Hạnh phúc trong một ý niệm

Bùi Việt Bắc

Chịu trách nhiệm nội dung

Tổng biên tập

Lý Bá Toàn

Biên tập

Nguyễn Thế Vinh

In 1000 cuốn, khổ 16 x 24 cm. Tại Công ty CP In và TM HTC.

Địa chỉ: Tổ 1, Bồ Đề, Long Biên, Hà Nội.

Số ĐKKHXB: 71 - 2016/CXBIPH/238 - 01/HĐ.

Số QĐXB của NXB: 01/QĐ - NXBHĐ.

In xong và nộp l-u chiều năm 2016.

Mã số sách tiêu chuẩn quốc tế (ISBN): 978-604-86-8472-3